Milliyet
YAYINLARI

ÇOCUK KİTAPLARI DİZİSİ

4

M.BAŞARAN

EVVEL EVVEL İKEN
DEVE TELLÂL İKEN

Milliyet
YAYINLARI

ÇOCUK KİTAPLARI DİZİSİ

Evvel Evvel İken Deve Tellâl İken

12,50 Lira

M.Başaran

EVVEL EVVEL İKEN DEVE TELLÂL İKEN

İnsanlar konuşmayı öğrendikten bu yana masal da anlatmışlardır. Her ülkede masal ve usta masalcılar vardır fakat dünyanın en güzel ve en zengin konulu masalları Türkler arasında söylenip yazılmıştır. En eski Türk Masalları Dede Korkut'tan günümüze kadar birçok yazar kendi üslubuna uygun biçimde bu masalları yeniden yazmıştır. Şimdi elinizde olan bu kitapta da M.BAŞARAN güzel Türk masallarından yaptığı yeni bir derlemeyle huzurunuzda. Eğitici ve eğlendirici konuları kapsayan bu masalların gerek konularını, gerekse anlatılış şekillerini çok seveceğinize inanıyoruz.

M. BAŞARAN

Evvel Evvel İken Deve Tellâl İken

Milliyet
YAYINLARI

MİLLİYET YAYIN LTD. ŞTİ. YAYINLARI
Çocuk Kitapları Dizisi: 4

Kapak ve iç resimler: S. Güneşi

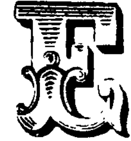

Birinci baskı: Ocak 1974

Bu kitap ÖZAYDIN Matbaasında
dizilip basılmıştır.

ÇIRAGÖZ

VVEL evvel iken, deve tellal iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken garip bir delikanlı yaşıyormuş köyün birinde. Ormanın bitişiğindeymiş kulübesi.. Ama, ne kulübe: Üstü daldan yapraktan, altı kaba topraktan... Tıkız meşelere benzermiş delikanlı da; ateşli gözleri varmış. Az konuşur, çok düşünürmüş. Ekmediğin yerde biter, şaşırtırmış köylüleri.. Garip olmasına garipmiş ama, iyi yürekliymiş yine de.. Çiftte çubukta

işte güçte darda kalana erer yetişir. On para almazmış karşılığında.. «Çıragöz» dermiş komşular ona...

Anasını atasını bilen yokmuş Çıragöz'ün... Dala köke düşkünlüğüne bakar, ormandan geldiğine inanırlarmış onun. Kulağı ağaçların uğultusunda, gözleri doruklardaymış hep... Çamların, meşelerin, dışbudakların, ardıçların dillerinden anlarmış. Boş kaldı mı ormana dalar, kuru dalları temizler, yaralı gövdelere bir kendinin bildiği melhemleri sürermiş...

Tam da kulübesinin önünde ulu bir çam varmış. Dallarının arasından görünmez sular akarmış gibi, her zaman hışırdarmış bu çam. Aylı gecelerde sırtını ona verir, yukarıların hışırtılarını dinlermiş. Reçine kokulu, yumuşak pürler üzerinde uyuyakalırmış çoğu zaman...

Ese Nine'ye çifte gitmiş bir gün bu. Sabah karanlığından beri tarlanın bir ucundan bir ucuna ağır ağır gidip geliyor-

muş. Epey yer kabartmış. Gün tepeye dikilince «Ohaa!.» demiş, soluklandırmak istemiş öküzleri.. Birden Köse dikilmiş karşısına, hanidir Ese Nine'nin tarlasına göz koyan Köse:

«Beri bak Çıragöz!» demiş; «Ne arıyorsun sen burada? Kim olursun da böyle işlere burnunu sokuyorsun? Benden izin almadan nasıl sürersin tarlamı? Acıyoruz, sesimizi çıkarmıyoruz diye ileri gitmeye başladın gayrı..»

Çıragöz, Ese Nine'nin tarlasını sürdüğünü söylemeye çalıştıysa da dinletememiş.

«Vay, bir de karşı gelmek ha!» deyip sille tokat saldırmış Köse.

Neye uğradığını anlayamamış Çıragöz ilkin; ama, canı yanınca:

«Öyle olmaz, böyle olur,» demiş indirmiş çekeli...

Meğer Köse yalnız değilmiş, adamları varmış geride. Ağa'nın yere yuvar-

landığını görünce koşmuşlar, kıskıvrak bağlamışlar Çıragöz'ü. Kimi sopayla, kimi yumrukla pestilini çıkarmışlar oracıkta.. Sesi soluğu kesilince, öldü sanıp savuşmuşlar.

İşten dönen bir komşu, upuzun yatar bulmuş Çıragöz'ü.. Haline bakmış bakmış ta:

«Hayır etmez bu gayrı,» demiş.. «Yemişler elin garibini..»

Yine de arabasına atıp kulübesine bırakmış. Belâya bulaşmamak için ıssız yerlerden geçerek oradan uzaklaşmış.

Çıragöz, sessiz soluksuz yatadursun, karanlık basınca «çıt» etmiş yarılmış kulübenin önündeki çam. Güzeller güzeli bir kız çıkmış içinden, seslenmiş:

«Yedi eşim, yedi yoldaşım, haydin!.»

Dal gibi yedi güzel daha süzülmüş ardından, kulübeye girmişler. Görülmemiş bir şavk sarmış yöreyi.. Dört dönmüşler

Çıragöz'ün başında. Kanlarını özsularla yumuşlar, yaprak, çiçek yakıları komuşlar yaralarına.. Sabahlara değin hizmet etmişler, ala horoz öterken çıkıp gitmişler...

Devrisi gün, sapsağlam uyanmış Çıragöz, en küçük bir çizik bile yokmuş vücudunda. Fırlamış kalkmış; taşı sıksa suyunu çıkaracak kadar güçlü buluyormuş kendini.. Yana yuna bakınca gözleri kamaşmış: Peri eli gezinmiş gibi tertemizmiş kulübesi... Bir gün önce olanları ansımış. Nasıl olup ta Ese Nine'nin tarlasından gelebildiğini, yaralarını kimin sağalttığını çıkaramamış.

Çıragöz'ü karşısında dipdiri görünce aklı başından gitmiş Köse'nin, soğuk terler boşanmış sırtından. 'İşte şimdi çattık kayanın sertine.. Bu adam dokuz canlı, bu adam tekin değil,' diye düşünmüş; 'Bunu ortadan kaldırmadan yaşamak bana haram'

Koşmuş Kadı'ya, Kaymakam'a...

Öğleye doğru silâhlı adamlar gelmiş: «Sen Köse Ağa'yı öldürmeye kalkmışsın, zorla tarlasını sürmüşsün.. Köylünün başına belâ kesilmişsin.. Bre haddini bilmez, düş önümüze!.» demişler.

Alıp götürmüşler Çıragöz'ü..

Şundan şu, bundan bu... Kara kaplı kitap, koca kavuklu Kadı.. Aslında garibin biri, tıkmışlar Çıragöz'ü kodese...

Demir kapı üzerine kapanınca düşünmelere varmış Çıragöz. 'Çıra kokusu, yaprak hışırtısı duymadan nasıl yaşanır? Ay doğunca sırtımı çama verip dağlara bakamayacak mıyım gayrı?' Dışbudaklar, ardıçlar, meşeler gelmiş gözlerinin önüne, Ese Nine gelmiş.. «Of!..» çekmiş derin derin..

Derken uyuyakalmış.

Yıldızlar ipildeşmeye başlayınca «Çıt» etmiş kulübenin önündeki ulu çam. Güzeller güzeli çıkmış ortaya yine:

«Yedi eşim, yedi yoldaşım, haydin!» diye seslenmiş.

Ellerinde yeşillikler, çam dallariyle zindanın kapısına varmışlar. Kimsecikler göremiyormuş onları, orman uğultusu gibi bir ses duyuyormuş yalnız. Kapı kendiliğinden açılıvermiş. Uyandırmadan dalların üzerine almışlar, kulübesine getirmişler Çıragöz'ü..

Bekçisi, zindancısı deliye dönmüş sabah olunca: kapı kitli, duvarlar sağlam, adam yok.. Bu nasıl iş?

«Çıragöz kaçtı..» diye kıyameti koparmışlar. Kadı, Kaymakam küplere binmiş. Padişah'a duyurulmuş olay.. Bire bin katıp anlatmışlar. Hemen yakalanmasını buyurmuş Padişah.

Karşısına getirilince:

«Bre hain!» demiş; «Nedir bu ettiğin? Köse'yi öldürmeye kalkarsın. Kadı'yı Kaymakam'ı çiğner zindandan kaçarsın.. 'Benim hünerlerimle Padişah bile

başa çıkamaz,' diye meydan okursun.. Sahipsiz mi sanırsın ülkeyi? Seni parçalatıp köpeklere atsam azdır.. Ama, dur; demek öyle başından büyük işlere kalkışırsın, görelim marifetini... Sana bir fırsat: Bana üç gün içinde Dev Aynası'nı getireceksin; getiremezsen ölümlerden ölüm beğen...»

Çıragöz kulübesine dönmüş, yatağına atmış kendini. Zindandan nasıl çıktığını kendisi bile bilmiyormuş ki, Padişah'ı inandırabilsin. Çaresizmiş, başına sarılan belâlı işin altından nasıl kalkacağını düşünmeye başlamış. Boşa koyuyor dolmuyor, doluya koyuyor almıyormuş. Bunalmış. «Günün biri bitti, kaldı iki günüm. Çıkayım ormanı seyredeyim bari biraz,» demiş, kalkmış.

Sırtını çama vererek oturmuş. Dalgınmış. O çok sevdiği hışırtıyı bile duymuyormuş.

Birden dile gelmiş ulu çam:

«Çıragöz, Çıragöz, neden üzgünsün?»

«Başım bir derde girdi ki sorma, çam kardeş.. Padişah üç gün içinde Dev Aynası'nı istiyor benden.. Bulup götüremezsem işim bitik..»

«Yıkma kendini öyle, her şeyin bir çaresi vardır. Aradığın, Devler Padişahının yatak odasındadır. Hemen yola çık. Hep gündoğusuna git. Bir gün sonra çıplak bir dağ çıkacak karşına; devlerin sarayı o dağın doruğundadır. Yanında bir meşe dalı götürmeyi unutma. Zorda kalırsan dalı başının üstüne tut, görünmez olursun o zaman. Hadi, yolun açık ola..»

Kulaklarına inanamamış Çıragöz, sevinçle doğrulup yola koyulmuş. Sık yapraklı bir meşe dalı almış eline. Bir gün sonra çıplak dağa varmış. İki dev nöbet tutuyormuş sarayın kapısında. Çıragöz'ü görünce dişlerini karıştırmaya koyulmuşlar.

Biri:

«Burnuma insan eti kokuyor,» demiş Öbürü:

«Sanırım, ben de bir insan görüyorum,» demiş, yakalamak isterken Çıragöz gözden yitmiş.

Kavgaya tutuşmuş devler. Onlar boğuşadursun, Çıragöz dalı başının üstünde tutarak padişahın yatak odasına varmış, aynayı alıp geri dönmüş. Bir ara kendilerine gelen nöbetçi devler, saray aynasının aralarından geçip ovaya doğru uzaklaştığını görünce donup kalmışlar...

Padişah, Dev Aynası'na kavuşunca sevinmiş:

«Vay,» demiş; «gerçekten marifetli bir şeymişsin sen!.. Ama, dur bakalım kolay kolay kurtulamazsın elimden...»

Aynaya bir bakmış, gelmiş geçmiş padişahların en büyüğü saymaya başlamış kendini. Sesinin yeryüzünün her köşesinden duyulmasını istemiş..

Çıragöz'e:

«Dedim ya, kolay kurtulamazsın elimden,» demiş; «Şimdi de, üç gün içinde 'gök gürültüsü'nü getireceksin bana.. Aynayı getiren bunu da yapabilir..»

Üzgün üzgün kulübesine dönmüş Çıragöz. «Olacak şey mi bu?» diyormuş.. «Nasıl bulunur da nasıl getirilir gök gürültüsü? Adamın niyeti ille de öldürmek...»

Yıkılırcasına çamın dibine çökmüş...

Çam yine dile gelmiş:

«Çıragöz, çıragöz, bu kez işin zor.. Kafdağı'nın doruğunda yaşlı bir kardeşim vardır, git derdini ona anlat.. Yapsa yapsa o yapar bu işi...»

Çıragöz, meşe dalını yanına alarak yollara düşmüş. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, günlerden bir gün Kafdağı'na varmış. Ayakları kan içinde doruğa tırmanmış. Yaşlı çamın gövdesine yüzünü sürerek: «Böyleyken böyle,» diye derdini anlatmış.

Çam ağacı tatlı bir hışırtıyle dile gelmiş:

«Bu iş hem çok zor, hem de tehlikelidir, Çırağöz kardeş.. Gök gürültüleri yıldırımlarla birlikte dolanır hep.. İşin içinde yanmak da var.. Ama, senin güzel hatırın için deneyelim bir..»

Ak bir bulut gelir, her gece bu çamın üstünde konuklarmış. Çam, işi ona açmış. Bulut onu kıramamış. Koyulmuş, kararmış, tüm yağmurunu yağdıracak gibi olmuş ilkin, sonra bir top aydınlığa dönmüş; içindeki gürültüyü çamın kozalaklarından birine emzirmiş.

Devrisi gün yaşlı çam, bitkin bir sesle:

«Bu iş oldu, ey dost,» demiş; «Ben, bin yıl daha yaşlandım ama, oldu. O zalimin istediği şu kozalağımın içinde; ağzını ona yaklaştırıp konuştu mu, milletin ödünü patlatabilir.»

Padişah, gök gürültüsüne kavuşunca

büsbütün azıtmış. Her gün aynanın karşısına geçip top gibi patlıyor, korkudan şaşkına dönen insanlara bakıp kahkahalar atıyormuş. Gümbür gümbür inletiyormuş dünyayı. Sonra sonra bu isteği de sönmüş. Derin bir üzüntüye gömülmüş.

«Neye yarar böyle büyüklük? Neye yarar böyle gürlemek?» diyormuş; «Değil mi ki ölüm var, dünyanın en büyük padişahı da olsan, sesin yeryüzünün her köşesinden de işitilse, bir gün gideceksin... Otlar bitecek üstünde, böcekler bile senden güçlü olacak... Değil mi ki...»

Göğsünü bir ateş sarıyor, yok olma düşüncesi çılgına döndürüyormuş onu.

Çıragöz'ü çağırtmış bir gün yine... Gözlerinde bambaşka bir parıltı varmış:

«Beri bak, yiğit,» demiş; «yiğitlerin yiğidi... 'Dev aynası' dedim, getirdin; 'Gök gürültüsü' dedim, getirdin.. Ama, neye yarar bunlar? Dünyanın en büyük padişahı olmak, gümbür gümbür gürle-

mek yetmiyor bana, anlıyor musun? Ölümsüzlük pınarından bir bardak su istiyorum ben. Öbürlerini bulan bunu da bulur.. Göster kendini, yaman yiğit...»

Çıragöz kulübesine dönmüş, allak bullakmış kafası..

«Olmaz,» diyormuş, olmaz bu.. «Adam, aynasına bakacak gürleyecek, inim inim inleyen ülkede ölümsüzlüğün keyfini sürecek... Dünya durdukça insanların başına belâ kesilecek.. Korkunç bir şey bu!. Bunu yapmaktansa, öleyim daha iyi...»

Suçlu sayıyormuş kendini. Yatağına uzanmış ateşler içinde yanıyor:

«Yapamam, yapamam.. Öleyim daha iyi,» diye sayıklıyormuş..

Karanlık basınca «Çıt» etmiş yarılmış kulübenin önündeki çam. Güzeller güzeli süzülüp çıkmış:

«Yedi eşim, yedi yoldaşım, haydin!» diye seslenmiş.

Kulübeye girmişler. Apaydınlık olmuş içerisi. Çıragöz'ün alnına çiğle ıslak yapraklar koymuşlar, fırdönmeye başlamışlar çevresinde. Çıragöz, kökü toprağın derinlerinde, başı göklerde bir ağaç gibi duyuyormuş kendini.. Serin serin rüzgârlar geçiyormuş içinden...

Bir ara gözlerini açıp başucundaki güzeli görünce, gözlerine inanamamış:

«Neredeyim ben? İn misin cin misin?» diye sormuş.

«Ne inim, ne cin,» demiş kız; «Orman Padişahının kızıyım. Ormanda dolanırken kıpırdanan yapraklar arasından sana baktığımı fark etmedin mi hiç? Soluk aldıkça sıcak bir kıpırtı duymadın mı göğsünde? Sıkıntılı zamanlarında sana yol gösteren sesimi tanımadın mı? Biliyorum bu kez derdin daha büyük; ama, üzülme.. Yarın akşam ay doğarken boş bir bardakla sarayın bahçesindeki çamın altına gel.. Padişah'ı da oraya getir..» Tatlı tatlı gü-

lümseyerek kaybolmuş...

Çıragöz, ertesi akşam saraya varmış. Ay doğarken Padişah'la birlikte bahçedeki büyük çamın altına inmişler. Çok heyecanlıymış padişah, gayrı ölümsüz olacağını düşündükçe yerinde duramıyormuş.

Tam ay doğarken «çıt» etmiş yarılmış çam ağacı. Orman Padişahının kızıyle yedi arkadaşı ortaya çıkmış. Bahar kokularıyle dolmuş hava. Su gibi sesleriyle türküye başlamış yedi kızlar.. Bahçedeki tüm ağaçlar türküye uyarak dönüyor, çevrelerinde halay çekiyormuş...

Orman Padişahının kızı, Çıragöz'ün elinden bardağı almış, çamın yanında beliren bir çeşmeden doldurarak padişaha uzatmış.

Padişah, bardağa dudaklarını değdirir değdirmez taş kesilmiş.

Dev aynalı, gök gürültülü Padişah'ın taş kesildiği haberi yel hızıyle ülkeye yayılmış. Üzerlerinden dağlar kalkmış gibi

sevinmiş insanlar.. Akmayan çeşmeler akmaya, ötmeyen kuşlar ötmeye başlamış.. Halk bayram ediyor, kendilerini kurtaran Çıragöz'ün padişah olmasını istiyormuş.

Çıragöz padişah olunca halka:

«Sizi de, beni de kurtaran ormandır, ağaçlardır; şu gördüğünüz Orman Padişahının kızıdır,» demiş.. «Onlar olmasaydı bana Köse, size de padişah göz açtırmayacaktı...»

Vurmuş davullar, kurulmuş düğün... Kırk gün kırk gece eğlenmişler..

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...

ve başladı anlatmaya Masalcı Dede..

ÇOBAN DEDE'NİN OĞULLARI

OR dağlar yüce yüce, yekinip varmışlar uca... Ömrümüzün yarısı gündüz, yarısı gece... Denizler masal, gökler bilmece.. Yaşar gider dünyada kimi otlar, kimi kuşlarca... Günler, hey güzel günler.. Kütür kütür bir karpuz, doyumluk değil, tadımlık sadece...

Sakalı süt gibi ak bir Çoban Dede yaşarmış mor dağlarda vaktiyle.. Ömrü günü, ağızsız, dilsizlerin ardında geçmiş. Ama, gördüklerine can gözüyle bakar,

duyduklarını can kulağıyle dinlermiş.. Otun çöpün dilini anlar olmuş bu yüzden. Tavşanların yattığı, tilkilerin su içtiği yerleri bilirmiş. Avcunun içi gibiymiş kırlar.. Cin gibi üç oğlu varmış bunun. Bir gün demiş ki onlara:

«Yollar, dağlar bi başka görünür oldu gözüme gayrı evlâtlar!. Düşümde rahmetli ananızı görüyorum hep. Bi hoş oluyor içim.. Çağırılıyorum bir yerlerden sanırım... Gözümü yumma, büyük uykuya yatma zamanım yakındır. Bunca yıl yaşadım, ne Köse gibi saklı param, ne de Ağa gibi geniş tarlam var.. Bir 'Çoban Dede' adım, bir de şu boz eşek kalacak benden size miras... Doğru yollardan ayrılmayın.. Siz siz olun, ne Ağa gibi kasılın, ne Köse gibi küsülün... Zenginliğiniz aklınız olsun...»

«Tasalanma, baba,» demiş çocuklar; «Çoban Dede'nin oğulları olduğumuzu unutmayacağız..»

Babaları öldükten sonra gerçekten de sözlerini tutmuşlar. Baba yadigârı boz eşeğin üstüne titriyor, akşamlara dek dağda bayırda davar güdüyorlarmış. Bi güne bi gün, aralarında tatsızlık çıktığını, birbirlerine bir kötü söz söylediklerini duyan olmamış.. «Çoban Dede göçtü ama, yerini boş komadı,» der, parmakla gösterirmiş köylüler onları...

Olacak işte, günlerden bir gün, boz eşekleri çalınmış bunların. Vay! etmişler bir. O çalı dibine, bu tepe ardına bakmışlar, yok.. Otu çiçeği koklamış, izleri incelemişler, kafa kafaya verip düşünmüşler, sonra:

«Bu işi kim yapar?..»

Elini başına vurmuş:

«Ben derim ki, hırsız kösedir,» demiş büyükleri.

Ortancaları da:

«Öyleyse yolu kısadır, uzaklaşamamıştır daha buralardan,» demiş.

«Görün bakın,» diye eklemiş küçükleri; «yolu kısaysa, adı da Musadır,»

Düşmüşler yollara.. Az gitmişler, uz gitmişler.. Derelere, yarlara bakmışlar, izleri sürmüşler.. Derken günlerden bir gün, sin sin giden bir yolcuya rastlamışlar.

Büyük kardeş:

«Tamam,» demiş; «bu adam kösedir.»

Ortanca:

«İşte erdik, yolu kısadır,» demiş.

Tez yetişip, adını sormuşlar.

Yutkunmuş etmiş, bakmış olmayacak:

«Adım Musadır,» demiş adam.

«Biz de seni arıyorduk demiş kardeşler. Hık mık etmeden, bize babamızdan yadigâr kalan Boz eşeği nettiğini söyle. Sen çaldın onu..»

Yalana, inkâra, yeminlere sapınca, bırakırlar mı? yakasına yapışıp Kadıya

götürmüşler Köse'yi.

«Kadı efendi, demişler; böyleyken böyle; bu adam bizim eşeğimizi çaldı vermiyor, davacıyız...»

«Bre bu ne iştir! Utanmak arlanmak yok mudur sende?» diye bağırmış Kadı. «Kara kaplı kitabı mı açtırmak istersin bana? Tez davacıların eşeğini geri ver, yoksa...»

Ezilmiş büzülmüş:

«Kara çalıyorlar bana,» demiş Köse; «Eşek meşek çalmadım ben. Bir boz eşeğim var ama, kendi malımdır. Açıkgözlük edip elimden almak istiyorlar. Sorun bakalım, var mıdır tanıkları, kanıtları?»

Kadı toparlanmış:

«Öyle ya,» demiş üç kardeşe; «var mı kanıtınız, tanığınız? Eşeğinizi bu adamın çaldığını nereden çıkardınız?»

«Biz, Çoban Dede'nin oğullarıyız,» demiş kardeşler; «Yıllardır dağda belde davar yayar, alnımızın akıyle yaşarız. Ya-

lan bilmeyiz. Yolun tozundan, kuşun izinden, adamın gözünden anlarız. Eşeğimizi çalan Köse'dir..»

Bu sözlere pek aklı yatmamış Kadı' nın.

«Doğru söyleyip söylemediğinizi anlamak için, sizi sınayacağım,» demiş; «Ottan çöpten, izden gözden ne anladığınız ortaya çıkacak... Eğer kara çalmaya kalkışıyorsanız Köse'ye, gerisini siz düşünün gayrı...»

Bahçeye çıkmış, irice bir ayva koparmış, kırk bohçaya sarmış onu.. Getirip üç kardeşin önüne koymuş:

«Hadi, bilin bakalım, bu bohçada ne var?

Koklamış, yoklamış, kafa kafaya verip düşünmüş üç kardeşler.

Büyüğü:

«Bohçadaki yuvarlaktır» demiş.

Ortancası:

«Yuvarlaksa, rengi de sarıdır» demiş.

En küçükleri de:

«Sarıysa ayvadır,» diye eklemiş.

Ağzı bir karış açık kalmış Kadı'nın: «Bildiniz, bildiniz ya, her halde gördünüz de ondan bildiniz.. Sınamayı sürdüreceğim,» demiş.

Çoban Dede'nin oğullarını bodruma kilitlemiş bu kez. Çıkıp bir arı tutmuş bahçeden, kırk kat bohçaya sarmış onu, getirip:

«Hadi bunu da bilin bakalım,» diyerek üç kardeşe göstermiş.

İncelemiş düşünmüş:

«Bohçadaki canlıdır,» demiş en küçükleri.

Ortancaları:

«Canlıysa ballıdır,» demiş.

En büyükleri de:

«Ballıysa arıdır,» demiş.

Üç kardeşin gerçekten akıllı kişiler olduklarını, boşa konuşmadıklarını, dün-

ya üzerine çok şey bildiklerini anlamış Kadı.

Köse'ye dönerek:

«Eşeği senin çaldığın ortaya çıktı, hemen geri vereceksin onu. Yalan söylediğin için de, ayağının altına kırk sopa vurulacak!..» demiş.

«Ben ettim siz etmeyin!. Boz eşeği vereyim de suçumu bağışlayın,» diye yalvarmaya başlamış Köse..

Haline acımışlar, anlaşmışlar.

Derin derin düşüncelere dalmış Kadı. Devrisi gün için evine yemeğe çağırmış Çoban Dede'nin oğullarını:

«Sizleri tanımaktan hoşnut oldum, gerçekten yaman kişilermişsiniz,» demiş.. «Konukluğunuz onur verir bana.»

Birbirlerine bakıp kalmış üç kardeşler, sonra da:

«Biz suyu gözünden, buğdayı özünden yemeye, yalansız dolansız iş görmeye alışkınız; sofrada ileri geri konuşabi-

liriz, kusurumuza bakmazsan, olur,» demişler.

Kasabanın en «doğrucu» bilinen fırıncısından ekmek, en sayılan kasabından et almış Kadı. Güzel bir sofra donatmasını buyurmuş hizmetçisine.. Üç kardeşler daha rahat kalsınlar diye de; «Onlar yiyedursun, ben birazdan geliyorum,» diyerek yüklüğe saklanmış.

Konuklar sofraya oturmuş. Büyüğü, ekmekten bir parça koparmış, tam ağzına götürürken:

«Öf!.. Çalık undan bu ekmek, yiyemeyeceğim,» deyip bırakmış.

Ortanca, ete uzanmış:

«Vay canına, ölü eti!..» deyip bırakmış.

En küçükleri de:

«Yüklükte saklanan Kadı, doğru adam ama, piç,» demiş.

Sofradan kalkmışlar.

Deliye dönmüş Kadı: 'Ben bu ekme-

ği kasabanın en doğru adamından, bu eti, en sayılan kasabından aldım. Babamı da bilirim,' demiş kendi kendine, 'bir yanlış çıkarsa dedikleriniz, öğretirim size kim olduğumu.'

Ufuldana pufuldana sabahı etmiş. Varmış önce fırıncıyı sıkıştırmış. Gerçekten de o günkü ekmekleri çalınmış undan yaptığını açıklamak zorunda kalmış adam. Kasabın da, ölmüş bir koyunun etini sattığı ortaya çıkmış.. Anası ise, ağlamış sızlamış, gençliğinde bir günah işlediğini, asıl babasının başka biri olduğunu söylemiş...

Çoban Dede'nin oğullarını karşısına dikmiş Kadı:

«Sofrada konuştuklarınızın tümü de doğruymuş,» demiş. «Bugüne değin tanıdığım en has adamlarsınız siz. Ben de sizler gibi suyu gözünden, buğdayı özünden yiyen, yalansız yanlışsız işler gören kişilerden olmak isterdim.. Gelin, kardeş

payı edelim neyim varsa..»

Sağlıklarının yerinde olduğunu, hiç bir şeye ihtiyaçları bulunmadığını bildirmiş kardeşler.

«Ayda bir uğrayın da, konuğum olun bari,» diye üstelemiş Kadı; «Yiyeceklerinizi de kendiniz getirin isterseniz..»

Büyükleri:

«Yürekten,» demiş.

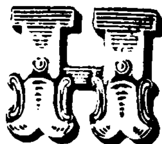
Ortanca:

«Çabalarsa kurtulur,» demiş.

«Öyleyse, hay hay!» demiş en küçükleri de.

Boz eşeklerini önlerine katıp köylerinin yolunu tutmuşlar.

MORDAĞLARDA KORKUSUZ KÖYÜ

EY, o eski zaman dağları!. Ucu göklere değen mor dağlar... Ak bulutların, geceyi uğuldatan rüzgârların dağları.. Masallarda sularının çağıltısını, ormanlarının hışırtısını duyduğumuz dağlar!.. Hey, o dağların kuş uçmaz kervan geçmez köyleri.. Hey, o köylerin Köseleri, Keloğlanları, Korkusuzları...

Mor dağların yamacında, evleri derme çatma, küçücük bir köy varmış. İnsanları çalışkanmış, iyi yürekliymiş ama,

yoksul mu yoksulmuş. El kadar tarlalarında taşı taşa, taşı başa vururlar da, zor geçinebilirlermiş yine.. Gözleri sönük, yüzleri sararıkmış. Büyük bir dert varmış başlarında: Tam, iki büklüm eker, bakar, ortaya çıkarırlarmış ürünlerini, hooop! Bir dev gelir ellerinden alırmış.. Ölmeyecek kadar bir şey koyarmış onlara da. Elleri böğürlerinde kalır, bütün kış ne edeceklerini şaşırırlarmış.

Çok düşünmüşler, çok uğraşmışlar, çok kurbanlar vermişler ama, haklayamamışlar, üstesinden gelememişler devin.. Yaşlılar:

«Gayrı bu bizim yazımız, katlanmaktan başka çaremiz yok,» deyip çıkmışlar. Kıyıda köşede yüzlerini karartıp duruyormuş gençler;

«Ah, diyorlarmış, bir gücümüz yetse!..»

Kimsesiz bir kocakarının «Korkusuz» adını verdikleri oğlu, koca koca adamla-

rın neden sindiklerine akıl erdiremez, dağda bayırda dolaşır dururmuş.. 'Şu deve bir rastlasam, rastlasam da göstersem ona bir köyün ürününü elinden almanın ne demek olduğunu,' diye düşünürmüş. İkide bir, kocakarının kulağını bükermiş komşular:

«Göz kulak ol şu oğluna yahu; yakında başına bir iş açacak, kupkuru bir dal gibi kalacaksın ortalarda... Yaptığı delilik; atalarımızın, dedelerimizin başa çıkamadığıyle, o mu başa çıkacak? Vazgeçsin bu akıldan.» Derlermiş.

«Etme oğlum, gitme oğlum,» dese de, çaresiz kalıyormuş Kocakarıcık.

Canı çekmiş de, çökmüş ocak başına nohut kavuruyormuş kendine bir gün Korkusuz. Ceplerine doldurup, dağa gidecekmiş yine. Ellerinde ipleriyle, kızlar gelmiş yanına bu sırada:

«Aman, Korkusuz,» demişler, «bırak nohut kavurmayı da, gevene götür bizi.

Yoldaş olursan, dönüşte daha çoğunu kavururuz, yağlı çörekler ederiz sana.»

Korkusuz'un gözleri parlamış:

«Bildiğim yerlerde de öyle çok geven var ki,» diyerek sapsız bıçağını koynuna sokmuş, yürümüş.

Gülüşe oynaşa, dağa varmışlar. Bol gevenli alanda yüklerini hazırlamaya koyulmuşlar. Elleri acıdıkça oturup dinlenmişler, ucu göklere değen mor dağlara bakmışlar.. Analarını babalarını korkutan, ürünlerini her yıl ellerinden alan devi düşünmüşler. Korkusuz yanlarında olduğu için, içleri rahatmış. «Elbet biri bir gün kurtaracak bu belâdan bizi,» diyorlarmış..

Güneş kavuşurken yüklerini sırtlamışlar. Daha kestirme yollardan köye indirmek istiyormuş Korkusuz onları. Birden ortalık kararmış, yollarını şaşırıvermişler. Korkudan ayakları dolanmaya başlamış:

«Ah korkusuz, yaktın bizi korkusuz,» diye söyleniyorlarmış.

Derken, bir yerlerden horoz sesleri gelmiş kulaklarına. Bir de ışık görünmüş ırakta..

Kızlar:

«Korkusuz, acaba ne yana gitsek?» demişler.

Hava iyiden iyiye ayazladığı için:

«Işığa doğru gidelim,» demiş korkusuz; «Hem ısınır, hem de geceyi geçirebileceğimiz bir yer buluruz belki.»

O yana yönelmişler. Biraz sonra aydınlık bir ev çıkmış karşılarına. Yüklerini indirip kapıyı çalmışlar.

Gök gürültüsünü andıran kahkahalarıyle, minare kırığı gibi bir adam çıkmasın mı karşılarına! Donup kalmışlar. Meğer, köylerini inim inim inleten devin eviymiş orası:

«Vay, süt kuzuları, vay körpecikler, vay ayaklarıyle gelenler!..» deyip, karnı-

nı oğuşturmaya başlamış dev.. Ağzı kulaklarındaymış. İçeri almış, yedirmiş içirmiş.. «Bunca yıldır babalarınız beni doyuruyor, hiç sizi aç kormuyum ben?» diyormuş.. Yatacakları yeri göstermiş sonra.

Ne etsinler, ocağına düşmüşler bir kez.. Uzanmışlar.. Çok yorgun olduklarından, uykuya dalmış kızlar az sonra. Dudaklarını yalıyor, sabırsızlanıp duruyormuş dev; sınamak için seslenmiş:

«Kızlaaar!. Kim uyur kim uyanık?»

«Herkes uyur, Korkusuz uyanık,» demiş oğlan.

«Neden uyumuyorsun, Korkusuz?»

«Yatmadan önce, anam yağda yumurta pişirirdi bana, öyle uyurdum.»

Gitmiş beş yumurta kırmış tavaya, pişirip getirmiş dev.

Güzelce karnını doyuran Korkusuz, yeniden yatağına uzanmış.

Biraz sonra dev yine seslenmiş:

«Kim uyur, kim uyanık?»

«Herkes uyur, Korkusuz uyanık..»

«Oğlum Korkusuz, niye uyumuyorsun?»

«Yatmadan önce çaydan kalburla su getirirdi anam bana, yanıklığım geçer, öyle uyurdum.»

Kalburu alıp çaya gitmiş dev. 'Şu da uyusa da, körpecik kızlarla bir şölen versem kendime,' diye düşünüyormuş. Daldırmış çıkarmış, daldırmış çıkarmış çaya kalburu, bir türlü su tutmuyormuş.

«Korkusuz'un anası yapar da ben yapamam mı bu işi?» deyip uğraşmaya başlamış.

O uğraşadursun; Korkusuz, daha ardından kızları uyandırmış:

«Tez, o horoz sesi gelen yana doğru kaçın!» demiş; «yoksa hepinizi yiyecek bu canavar. Ben burada kalıp onu oyalamaya çalışacağım.»

Fırsat bu fırsat deyip fırlamış gitmiş kızlar.

Biraz daha uğraşmış, beceremeyince elinden kalburu fırlatıp eve dönmüş dev. Öfkeliymiş. Burun deliklerinden dumanlar çıkıyor, ateş saçıyormuş gözleri. İçerde Korkusuz'dan başka kimse kalmadığını görünce, büsbütün çileden çıkmış. Yakalayıp bir çuvala tıkmış Korkusuz'u; çuvalı evin önündeki ağaca asmış:

«Şimdi sorarım ben sana işte!» demiş; «Dövme et de, bi güzel olur ki.. Dur hele, sopamı alıp geleyim de, oyun etmek, kızları kaçırmak nasıl olurmuş, anlarsın!..»

Hemen koynundan sapsız bıçağını çıkarmış, çuvalın ipini kesmiş korkusuz, devin ala danasını sokmuş kendi yerine, ağzını bağlayarak ağaca asmış çuvalı. Bir yolunu bulup dama çıkmış.

Elinde kalın bir sopayla çıkagelmiş dev, homurdana homurdana çuvala vurmaya başlamış. O vurdukça «Mööö!.» ediyormuş ala dana.

Dev keyiflenerek:

«Nasııl, ala dana gibi böğürttüm müüü?» diye söylenirmiş.

Ses çıkmaz olunca, dövme eti yemek için çuvala yaklaşmış. Ağzının suları akıyormuş iştahtan. Kendini tutamamış, onun bu haline gülmüş Korkusuz. Dev de onu görmüş; yine oyuna geldiğini anlayarak deliye dönmüş:

«Vay,» demiş, «nasıl çıktın oraya sen?»

«Ondan kolay ne var? Sacayağını kızdırdım boynuma geçirdim, demir sacı ateş gibi olana dek kızarttım, başıma kodum. Bir sıçradım olmadı, iki sıçradım olmadı, üçüncüde hoop, damda buldum kendimi,» demiş Korkusuz.

Öfkeden gözleri döndüğü için çok düşünmemiş dev, ateşi harlatmış. Gecikmeden dama fırlayabilmek için, daha da çok kızartmış sacayağı ile demir sacı. Birini boynuna geçirip öbürünü de başına

koyunca, cazır cazır yanarak yere yıkılmış. Hemen aşağıya atlamış Korkusuz:

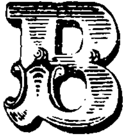
«Yıllardır beklediğim buydu; yokun yoksulun bin çabayla ortaya çıkardığı ürününü ellerinden alır mısın? Bunca zamandır köyü inim inim inletir misin? İşte sonun geldi gayrı,» demiş.

Eline geçirdiği odunla vura vura kafasını dağıtmış.

Derler ki, ucu göklere değen mor dağların yamacında, adı KORKUSUZ olan, şirin bir köy varmış şimdi. Devin gömüleriyle evleri yolları bi güzel onarılmış. Dallarında kuşlar bıcırdaşır, şırıl şırıl akarmış suları. Güler yüzlü, çalışkan insanlar yaşarmış orada. Bol ürün kaldırırlarmış tarlalarından her yıl. Kimse dokunamazmış onlara.. Çocukları korku bilmezmiş. Ak saçlı nineler, torunlarına Korkusuz'un masalını anlatırlarmış.

Geçen gün ben de oradaydım, hepinize selâmları var.

ÜÇ YOL

İR VARMIŞ bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde Tanrı'nın iyi kulları çokmuş. Padişah da bunlardan biriymiş, ülkesinin, halkının dirliğini düşünürmüş hep. Onların yüzü gülerse halinden hoşnut, gülmezse dünyası zindanmış. Böbürlenme, yukardan bakma nedir, bilmezmiş. Üç oğlu olmuş bunun kendi demirinden: Birini çiftçi, birini çoban, birini de taş işçisi yapmış.. Senin benim gibi günün boyu gök tere keser, ekmeklerini taştan çıkarırlarmış...

Yıllardan bir yıl, yağmurun damlası düşmemiş toprağa.. Tarlalarda ekinler yanmış kavrulmuş. Dereler azalmış ince bir sızıltı haline gelmiş. Çeşmeler kurumuş. Büyük kıtlık olmuş.. Çiftçinin eli böğründe kalmış.. Hayvanlar açlıktan kırılmış, çobanlar ne edeceğini şaşırmış... E.. her şey birbirine bağlı. Birine gelen, öbürünü de yıkar; taş işçileri de işsiz kalmış...

Halkıyle birlikte ikilere bükülürmüş Padişah, elinde avucundakini dağıtmış ama, ne kadar yeter? Varmış en büyük bakıcılara.. Bakıcılar kocaman kitaplarını karıştırmışlar, ince hesaplar yapmışlar, alınlarını kırıştıra kırıştıra düşünmüşler:

«Padişahımız,» demişler; «güneş ülkesini kaplayan bir kara bulut yüzündendir bu iş.. O kara bulutu çökerten de bir kara devdir. Yürekli bir yiğit oraya varıp bu kara devi öldürmedikçe birimize kurtuluş yoktur.. Gayrı ferman sizin..»

Vezirleri: «Ortaya büyük ödül koyalım, gözü kara yiğitler arayalım,» dediyse de dinlememiş padişah. Kendi oğullarını çağırtmış:

«Çocuklarım, bir derttir çöktü başımıza.. Çiftçinin, çobanın, taşçının halini görüyorsunuz.. Bakıcılar, ancak yürekli bir kişinin bizi kurtarabileceğini söylüyorlar. Güneş ülkesindeki kara devin öldürülmesi gerekmiş. Düşse düşse sizlere düşer bu iş..» Demiş.

Çiftçi olan büyük oğul ceketini almış, vurmuş yola.. Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, günlerden bir gün bir üç yol ağzına varmış. Bir tahta dikiliymiş her yolun başında:

İlkinde: *Sen pişireceksin, onlar yiyecek.*

İkincisinde: *Onlar pişirecek, sen yiyeceksin.*

Üçüncü yolda da: *Kendin pişirip, kendin yiyeceksin.*

Yazılıymış.

Düşünmüş kalmış Çiftçi... Sonunda, «Ben başkalarına yardım etmeyi severim. Varsın ben pişireyim onlar yesin. Güneş ülkesine giden yol her halde budur,» deyip ilk yolu tutmuş..

Gidiş o gidiş... Yüzünü gören olmamış bir daha..

Koca ülkenin gözleri yolda, durulur mu? Almış değneğini babasının karşısına çıkmış ortanca oğul...

«Daha beklemek olmaz» demiş; «İzin verirsen ağabeyimi aramaya gideyim. Ben çobanım, işim gücüm dağda belde.. Az mı boğuştum canavarlarla.. Ola ki kara devi de haklarım...»

Büyük oğlu gitti gideli ağzını açmadan tahtında oturan padişah, başıyle izin verdiğini bildirmiş.

Ha şuracık, de şuracık, üç yol ağzına varmış Çoban. Bakmış, tahtalarda ga-

rip yazılar.. *Sen pişireceksin, onlar yiyecek.*

«Yooo,» demiş, «bana göre değil bu.. Ben pişirecekmişim onlar yiyecekmiş.. Öyle yağma yok!.. Onlar pişirsin ben yiyeyim..»

İkinci yolu tutmuş

Gidiş o gidiş.. Çobanı gören olmamış bir daha...

Bir beklemiş, iki beklemiş Taşçı; bakmış dönen yok, «Tamam,» demiş; «sıra bende». Varmış babasına. Taş kesilmiş gibi oturuyormuş tahtında baba:

«Baba,» demiş Taşçı; «ben bileğime güvenirim.. En sert taşları yonttum bunca yıl.. En güç işleri yaptım.. Göreceksin, kardeşlerimi de ülkemizi de kurtaracağım.»

Başını eğmiş padişah.

Taşçı, üç yol ağzına gelmiş. Birinci yolun başındaki yazıyı da, ikinci yolun başındaki yazıyı da beğenmemiş.. «Bun-

lar bir yere çıkarmaz adamı,» diye düşünmüş.. «Varsa varsa, kendi pişirip, kendi yiyen, kimselere yük olmayan varır güneş ülkesine,» deyip üçüncü yola sapmış.

Yürümüş de yürümüş... Günlerden bir gün dağ başında küçücük bir kulübeye varmış. Ak saçlı bir nineciğinmiş bu kulübe. Hastaymış. Bir kaşık su vereni yokmuş:

«Oh, gözel oğlum,» demiş Taşçı'yı görünce.. «Tanrı gönderdi seni bana.. Şu karşıki dağda bir pınar vardır, şifalıdır suyu. Bana her gün oradan bir testi su getiren olsa, kurtulurum..»

«Hay hay Nineciğim, senin istediğin su olsun.. Bir değil iki testi getireyim, getireyim de tek sen kurtul..»

Her sabah ala tanla kalkar, testiyi omuzlar, düşe kalka dağa tırmanırmış. Ayakları kan içinde kalırmış döndüğünde. Bir güne bir gün «yoruldum» deme-

den, pişmanlık getirmeden altı ay şifalı su taşımış Nine'ye. Altı ay sonra Ninecik iyileşip ayağa kalkınca, helallık dileyip izin istemiş.

«Yavrum,» demiş Ninecik! «Tanrı gönlüne göre versin, çok kahrımı çektin. Yoksulum, sana armağan edecek bir şeyim de yok.. Şurada eski günlerden kalma bir baltamız olacaktı; bir eşi daha yoktur dünyada.. Adamının elinde dağı taşı ikiye böler. Güneş ülkesindeki dev, solucan gibi gelmez ona.. Bir vuruşta işini bitirebilirsin.. Hadi, yolun açık, bileğin güçlü olsun...»

Taşçı yumulmuş yola, dereler tepeler aşmış, günlerden bir gün bir ormana ulaşmış. İki adam kucaklayamazmış ağaçların her birini, öyle ulu ağaçlı bir ormanmış. Ne var ki, kurumaya dönükmüş ağaçlar, yaprakları sarı sarı... Yürek yakan bir inilti geliyormuş derinlerinden. Dayanamamış, o yana doğrulmuş. Devrilmiş

bir ağaç altında kalmış uzun sakallı bir cüceyle karşılaşmış az sonra. Uğraşmış, didinmiş, nerdeee.. Değil kurtarmak, kımıldatmanın bile olanağı yok.

Son canıyle sakalından bir tel koparak Taşçı'ya uzatmış cüce:

«Şunu ağaca dola, baltayı vur, oğlum,» demiş.

Denilen yapılınca ağaç ikiye bölünmüş, cüce kurtulmuş:

«Ellerin dert görmesin oğlum, canımı kurtardın. Dile benden ne dilersen.»

«Ben emeğiyle geçinen biriyim, bir şeye muhtaçlığım yok,» demiş Taşçı. «Güneş ülkesine kara devi öldürmeye gidiyorum. Bir şeye muhtaçlığım yok. Sağlığınızı dilerim.»

Cücenin çok hoşuna gitmiş bu sözler. Çıkarmış bir yüzük vermiş ona:

«Yine de şunu al,» demiş, «dünya büyük, insan küçük.. Nerede başının darda kalacağı belli olmaz. Sıkıntıya düşersen

parmağında çevir, yeter. Hadi, yolun açık ola..»

Günlerden bir gün güneş ülkesine varmış Taşçı. Gökyüzünü kara bir bulut kapatıyormuş. İnsanlar birer karaltı gibiymiş. Padişah'ın sarayı sönmeye yüz tutmuş bir kora benzermiş uçta. Geceleri göz kamaştırıcı bir şavk dolanırmış içinde yalnız. Padişah'ın güzeller güzeli kızıymış bu şavk. Davullar döver, tellallar bağırırmış alanlarda:

«Duyduk duymadık demeyin!.. Dünyamızı karartan kara devdir. Bileğine, yüreğine güvenen erler, ne duruyorsunuz? Bizi aydınlığa kavuşturabilirsiniz. Kim kara devi öldürürse, Padişahımız kızını ona vereceek!..»

Taşçı saraya varmış. Böyleyken böyle demiş. Bir sizin değil, kara dev yüzünden bizim de başımız dertte. Dereler dağlar aştım, yedi dağın ardından bu iş için geldim buraya.

«Aman oğlum,» demiş Padişah, «iyi düşün. Nice babayiğitler dönmedi kara mağaradan.»

«Düşündüm, Padişahım; bütün yiğitlerin öcünü alacağım ben. Tez kara mağaranın yolunu göstersin adamlarınız bana.»

Bir dağın böğründeymiş kara mağara; daha önce ölen yiğitlerin kemikleriyle doluymuş önü. Dev uyuyormuş. Usul usul ta yanına sokulmuş Taşçı; sonra, Nine' nin armağan ettiği baltayı bütün gücüyle boynuna indirmiş. Yeri göğü inleten bir böğürtü duyulmuş, bir kara kandır boşanmış ardından, dereleri doldurmuş.

Dev ölünce, güneş doğuyormuş gibi ışıklar saçmaya başlamış saray.

Padişah, Taşçı'yı kucaklamış, alnından öpmüş:

«Aferin oğul,» demiş; «gerçekten de tüm yiğitlerin öcünü aldın, büyük bir belâdan kurtardın bizi. Öz oğlumdan ileri-

sin bugünden geri. Ama, bir müşkülümüz daha var bizim.»

Gökyüzünü kara bir bulut gibi kapatan ağacı göstermiş.

«Bu da başka bir kara dev; onun yüzünden yağmurun damlası düşmüyor öbür ülkelere. Irmaklar akmıyor. İnsanlar kırılıyor kıtlıktan. Çok uğraştık, bir çare bulamadık. Bir vuruşta devrilmesi gerek bu ağacın, öyle diyor bakıcılar.. Bir vuruşta devrilmedi mi, kara devin kara kanından daha büyük bir felâket doğacakmış.. Dilim varmıyor ama...»

«Siz hiç merak etmeyin, Padişahım; onun da üstesinden geliriz..»

Dev ağaç, öyle kalın öyle kalınmış ki, bir değil, yüz vuruşta bile devrilecek gibi görünmüyormuş. Çevresini dolanmış, yukarı bakmış, düşünmüş kalmış Taşçı. Derken cücenin dedikleri aklına gelmiş:

«Sıkıntıya düşersen parmağındaki yüzüğü oynat, yeter.»

Yüzü aydınlanmış, sevinçle parmağındaki yüzüğü oynatmış. Oynatır oynatmaz uzun sakallı cüce belirivermiş karşısında. Taşçı'nın derdini öğrenince yine sakalından bir tel kopararak uzatmış:

«Önce bunu ağaca dola, sonra baltanı indir,» deyip yitmiş.

Taşçı, alanı dolduran meraklı kalabalığına dönmüş:

«Ey ahali!» demiş; «biliyorsunuz, bu ağacın bir vuruşta devrilmesi gerek. Ancak o zaman yağmurlar yağacak, ırmaklar akacak, insanların yüzü gülecek.. Altında kalan, yaralanan olsun istemem.. Uzak tepelere açılın..»

Sonra cücenin dediği gibi yaparak, bütün gücüyle baltayı indirmiş. Gökyüzü sallanır gibi olmuş, çatırdayarak devrilmiş ağaç. Ortalık ışıyıvermiş. Irmaklar, çeşmeler, çaylar gürül gürül akmaya başlamış.. Güneşin önünde kara bir leke kalmış yalnız..

«Oğlum, sevgili oğlum,» diyerek koşmuş Padişah.. Kucaklamış Taşçı'yı.. «Yiğitlerden yiğit oğlum.. Kara devden de, göklerimizi kaplayan kara buluttan da kurtardın bizi.. Dünyamıza can geldi.. Ama, güneşin önündeki şu kara lekeyi görüyor musun? Onun yüzünden mutlu olamaz insanlar.. Yolları çatallanır, çıkarcı olurlar.. Görünmez kara devler, kara bulutlar yaratırlar...»

«Anladım, Padişahım; o kara lekeyi yok etmenin çaresi?»

«Var, var ama, bilmem ki..»

«Siz söyleyin hele. Belki ona da gücüm yeter.»

«Bir bardak kaynar sütle, o kara lekeye değin uzanan şu kavak ağacına çıkıp ineceksin. Bir tek damla süt dökülmeyecek. Dökülürse düşen damla yeniden göklerimizi karartan koca bir bulut olur. Kimsecikler üstesinden gelemez bir daha da..»

«Bir düşüneyim,» demiş, odasına çekilmiş Taşçı. Parmağındaki yüzüğü kımıldatarak uzun sakallı cüceye danışmış.

Cüce:

«Ondan kolay ne var, yiğidim,» demiş; «kara devi öldüren, dev ağaçları bir vuruşta deviren, bu işi haydi haydi yapar. Parmağındaki yüzüğü kimseye göstermeden sütün içine atarsın, bardak sallansa bile dökülmez gayrı. Rahatça kavağa inip çıkabilirsin.»

Devrisi gün; «Tamam, Padişahım,» demiş Taşçı; «kavağa çıkmaya hazırım.»

İğne atsan yere düşmeyecek gibi doluymuş alan. Taşçı, silme kaynar sütle dolu bardağı eline almış, yüzüğü içine atarak kavağa tırmanmaya başlamış. Ayağı kaydıkça yerdekilerin yüreği ağzına geliyormuş. Binlerce göz bardağı izlemekteymiş. Gökteki kara lekeye yaklaşınca, bütün dünya tabak gibi ayağının altına serilmiş..

Bakmış geldiği yerlerde sular çağıl çağıl akıyor, ovalar yamaçlar gömgök. İnsanlar işinde gücünde. Ta ötelerde iyice yaşlanan babası sarayın penceresinden kırları seyrediyor. Beride, her birinin başına tahtalar dikilmiş üç yol ayrımı.. Kardeşlerinin gittiği yollar, incele incele varıp bir ormanda yitiyor. Yalnız üçüncü yol aydınlık, pırıl pırıl dünyayı dolaşıyor...

Kendini tutamamış gözlerinden iki damla yaş süzülmüş...

Yere indiğinde elini ıslak görenler sütün döküldüğünü sanıp kaygılara kapılmış:

«Eyvah,» demişler; «olan oldu her halde..»

Ama o, gördüklerini bir bir anlatınca yüzleri gülmüş. Kara leke silinip gidince bir şenliktir başlamış. Kırk gün kırk gece çalıp oynamışlar. Cücenin yardımıyle kardeşlerini de çıkmazlardan kurtarmış

Taşçı. Kendisi Padişah'ın güzeller güzeli kızıyle, kardeşleri de komşu ülke padişahlarının kızlarıyle evlenmişler...

Kıtlıksız kıransız, mutlu bir ömür sürmüşler...

CAN DOST

TORFORADAN, sürsüreden.. Manisa'dan Tire'den. Yenice geçtik buradan. Konaraktan, göçerekten, lâle sümbül biçerekten, kahve tütün içerekten.. Sulu yerde peynir ekmek, susuz yerde kavun karpuz yiyerekten.. Az gittim, uz gittim. Bi de ardıma baktım ki, bir arpa boyu yol gitmişim.. Ahacık bizim köyün bağları.. Ahacık dost elleri, dost gülleri.. Dost yüzünde açar güller, dost dilinde öter bülbüller..

Dost kıyıların, dost delikanlısı, ak-

şama değin ağ atıp ağ çekmiş sulardan, ama, boşuna.. Bir türlü güldürmemiş yüzünü dost deniz. İyice umudu kırıldığı sırada bi'de bakmış: Renkli, pırıl pırıl, iri gözlü bir balık, dost dost bakıyor kendine, bir şeyler demek ister gibi de, ağzını açıp kapıyor.. Dayanamamış:

«Bir seninle doyacak değiliz a güzel balık!. Var git eşine dostuna, ülkende güzel güzel yaşa,» deyip salıvermiş suya.

Bir, bir daha sınamış bahtını, hep o balık çıkmış karşısına.

«Anlıyorum,» demiş delikanlı; «yüreğimi yokluyorsun sen benim, bakalım bir yanı kararıp da, caygınlık getirecek miyim diye anlamak istiyorsun.. Yo! pişman değilim, içimden gelerek saldım seni, bu akşam aç kalacağımı bilsem, kıyamam, yine de salarım seni.. Hadi sen yoluna, ben yoluma!..»

Eli boş dönmüş eve sonunda.

Devrisi gün, gurbete çıkmak için izin

istemiş babasından.

«Bana denizde ekmek yok, bi yol da ıraklara açılayım, oralarda arayayım bahtımı,» demiş.

Gülümseyerek oğluna bakmış baba:

«Git oğul,» demiş; «dünya güzel, dünya geniş.. Ayaklarının yürüdüğü, gönlünün dilediği yere değin git.. Yolun açık, bileğin güçlü olsun. Ama, unutma; paran olmuş pulun olmuş, sarayın olmuş, çulun olmuş, birinin hükmü yoktur can dostunun yanında. Candan dostlar edinmeye bak kendine..»

«İyi ama, baba, nasıl anlaşılır birinin can dostu olup olmadığı? İnsanın alacası içinde.. Dost sanırsın da..»

«Önce kendin, eline, diline sahip olacaksın,» demiş babası, «kimseye kötülük etmeyecek, kimse üzerine kötü düşünmeyeceksin.. Can gözlerin açık olacak. Görüştüğün kişileri tartacaksın sonra da.. Kim ki, sen zorda kaldın mı kendini öne

atar, kim ki ekmeğini bölüşürken çoğunu sana vermeye kalkışır, kim ki büyüklenmez, eli dili temizdir; tamam, dostun hasıdır o..»

Helâllik dileyip, anasının babasının ellerini öpmüş, azık torbasını sırtlamış.

«Hadi hoşça kalın,» diyerek yola vurmuş oğlan.

Atlı, yaya, çok kişi gelip geçmiş yanından. Bazısı dil ucuyle selâm veriyor, bazısı da görmezlikten gelerek uzayıp gidiyormuş. Isınıp sokulamamış hiç birine. Adamlar görmüş, elini dilini tutamayan, söven sayan, başkasının malına uzanan.. Uzaklaşmış onlardan.

Derken, kara kuru bir yolcuya rastlamış.

«Uğur ola ahbap! Ne yana böyle dalgın dalgın? Canını sıkan bir iş mi var başında?» demiş adam.

«Gurbete, çalışmaya,» demiş beriki; «yalnızlıktan bunaldım da..»

«Eh, birlikte yürüyelim öyleyse, benim de niyetim gurbetçilik.. Konuşa dertleşe, yolları tüketiveririz.»

Yıldızları barışıvermiş. Öyle koyulmuşlar ki muhabbete, yorgunluklarını unutmuşlar.

Az sonra, hızlı akan bir çay çıkmış önlerine. Kara kuru adam, hemen öne atılıp geçit veren bir yer aramaya başlamış. Sonra da:

«Şurası uygun, tut elimi beni izle arkadaş,» demiş.

Delikanlı daha bir ısınmış yolcuya; 'Tam babamın dediği gibi,' diye düşünmüş. Karınları acıkınca, yol kıyısında bir ağaç altına mendillerini sermişler. Hemen azık torbasını açmış:

«Buyur kardaş,» demiş adam; «hele bunu yiyelim de, sonra senin azığın tadına da bakarız.»

Sevinçten içi içine sığınıyormuş delikanlının. 'Gayrı dünyanın öbür ucu olsa

giderim, dağlar denizler kesemez yolumu, candan bir dost buldum çünkü,' diye düşünüyormuş...

İki dost, az gitmişler uz gitmişler, günlerden bir gün koca bir kente varmışlar. İş aramışlar günlerce.. Her bir taşa baş vurmuşlar ama, yer demir gök bakır.. Sıkıntılı durumlara düşmüşler. Bakmışlar olacak gibi değil, «bari hamallık edelim,» demişler. Başlamışlar yüklerin altında terlemeye...

Çarşıda tellallar bağırıyormuş bir gün. Sormuşlar, soruşturmuşlar, Padişah' ın, kızını evlendirmek istediğini öğrenmişler. Duyan uzaklaşıyormuş oradan:

«Güzel kız, has kız ama, nedir derdi anlaşılamadı,» diyorlarmış.. «Kim, kendisiyle evlenmeye kalkıştıysa, sabahı ölü çıktı saraydan. Nice babayiğitler gitti bu yolda..»

Padişah'ı da, halkı da çok üzüyormuş bu durum.

Delikanlı, can dostuna, can dostu delikanlıya bakmış, düşünüp kalmışlar.

«Bir kez sınamak istemez miydin? demiş arkadaşı; sağdıcın olurdum ben de.. Bakarsın cini korkar, büyüsü bozulur kızın, kurtuluruz biz de bütün gün iki büklüm yük taşımaktan. Rahata ereriz sarayda. Senden iyisini bulacak değil ya Padişah.. Ben yanındayken korku getirme aklına..»

Aklı yatmış delikanlının; 'Bir tehlike sezse, dostum böyle konuşmazdı,' diye düşünmüş. Varıp bir dükkândan temiz giysiler almışlar, üstlerini başlarını düzeltip sarayın yolunu tutmuşlar.

Saray adamları acıyarak bakmış, bunlara:

«İşte iki kurban daha!. Canlarınıza mı doydunuz da geliyorsunuz?.. Gençsiniz, gidin sırtınızla taş taşıyın, ekmeğinizi tuza banın daha iyi,» demişler.. «Unut-

mayın, yarın cenazeleriniz çıkacak buradan..»

İki dost, yüreklerini bozmamışlar. Delikanlı, Padişah'ın elini öpmüş:

«İzin verirseniz, Tanrı'nın emri, tüfeğin demiriyle kızınızla evlenmek istiyorum,» demiş; «Bu da benim can dostumdur. Sağdıcım olacak, ayrılmayacak yanımdan. Bir perde gereceğiz aramıza.. Eli, dili, yüreği temiz adamdır; oğlun sayabilirsin onu da..»

«Karar sana ait delikanlı,» demiş Padişah; «Bakıcılara, büyücülere danıştık, Hekime hocaya baktırdık, dağılmadı gitti sarayımın üstünden bu uğursuzluk... Belki vakit saat gelmiştir de senin de bizim de yüzümüz güler. İşte kızım.»

Bir bakmış, gözleri kamaşmış delikanlının; 'Sen doğma, ben doğayım,' diyormuş aya, gelin.. Öylesine eşi menendi görülmedik bir güzelmiş.

Yemişler, içmişler, odalarına geç-

mişler. Perdenin ardına çekilen sağdıç, hiç uyumamaya kararlıymış.

Tam gece yarısı, bir yılan çıkıvermiş kızın ağzından, süzülüp yere akmış, çatal dilini oynatarak, delikanlıya yönelmiş.. Hemen atılıp boğazını sıkarak, mendiline koymuş bunu sağdıç. Onca delikanlıyı sokup öldüren o yılanmış meğer.

Heyecanla, korkuyla bekleşen saray halkı, delikanlıyı sağ görünce devrisi sabah, gözlerine inanamamış, koşup Padişah'a mustulamışlar. Çok sevinmiş Padişah:

«Şükürler olsun! bugünü de gördüm, ölsem de, gam yemem gayrı.. Sarayıma çöken uğursuzluk dağıldı,» demiş.

Haberler uçurmuş yedi düvele.. Çalgılı çağnaklı şenlikler başlamış alanlarda.. Günlerce yenmiş içilmiş...

Sarayın gözdesi olmuş iki dost; el üstünde tutuluyorlarmış gayrı. Yedikleri önlerinde, yemedikleri artlarındaymış. Pı-

rıl pırıl ışıklarla donatılıyormuş saray her gece...

Günlerden bir gün, «köyleri» düşmüş akıllarına. «Bir elimiz yağda, bir elimiz balda, burada bizim; ama, ya yolumuzu gözleyenler, onlar ne haldedir acaba?» diyorlarmış.. «Varıp ellerini öpmemiz, mutluluğumuzu onlarla da paylaşmamız gerekmez mi?»

İzin istemişler Padişah'tan.

Günlerce yol hazırlıkları görülmüş. Sandıklar heybeler dolusu altın, Hint'ten, Yemen'den getirilmiş bir nice göz kamaştırıcı eşya verilmiş bunlara armağan. Davulla zurnayla, halayla törenle uğurlanmışlar bir sabah.

İlk buluştukları yere gelince, dostu:

«E... kardeş,» demiş delikanlıya. «Ayrılık vakti gelip çattı. Birlikte geçirdiğimiz günleri hiç unutmayacağım. Benim köyüm şu yanlardadır. Gurbette kazandıklarımızı bölüşelim de, helâllaşalım gayrı...»

Sandıklarda heybelerde ne varsa, ikiye bölmüşler.

«Buraya değin iyi,» demiş dostu; «ya gelini nasıl bölüşeceğiz?»

Susup kalmış delikanlı.

Dostu kılıcını çekmiş, sanki ikiye bölecekmiş gibi kıza doğru sallamış.

Korkmuş:

«Aaa!..» diye bağırıvermiş kız.

İçindeki yılan ödü yarılmış, dışarıya akıvermiş ağzından.

Bunun üzerine, vaktiyle boğup mendile sardığı yılanı da ortaya çıkarmış sağdıç:

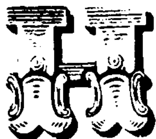
«İşte, kızım,» demiş; «senin mutluluğuna engel olan bunlardı. Gelin olduğun gece de, bu çıkmıştı ağzından. Arındın, temizlendin gayrı; tam arkadaşıma yaraşık bir gelin oldun. Dert görmeden kocayın, torunlarınızın torunlarını görün.. Ne varsa dostlukta, insanlıktadır; cümleye dost olun..»

Sonra arkadaşına dönmüş:

«Biliyor musun?» demiş. «Deniz kıyısında üst üste aynı balığı yakalamıştın bir gün. 'Bir seninle doyacak değiliz a güzel balık!. Var git eşine dostuna, ülkende güzel güzel yaşa!' deyip suya salıvermiştin sonra.. Ha, işte o balığım ben. Eli, dili, yüreği temiz bir insansın, can dostsun sen.. Bana ayırdıklarının tümünü de al. Hiç bir şeye ihtiyacım yok benim. İşim burada bitti. Haydi hoşça kalın, yolunuz açık olsun...»

Sonra yitip gitmiş ortadan.

UZUNKULAK'A DERS

Aı iken, huy iken, ayağıma battı bir diken. O acıyla vurdum yollara. Hey otlar, hey çimenler!.. Bizden önce gelip gidenler. Bir atım olsa Kafdağı'na varsam, varsam da, Dünya güzelini görsem... Cennet bahçesinden gül dersem.. Dilimde gök elmaların tadı, yeni bir masala başlasam.

Bir varmış, bir yokmuş. Yoksul mu yoksul, bir adam yaşıyormuş köyün birinde. Ne tarla, ne ev, ne ocak... Otlar,

ağaçlar gibi bir adam... Bereket, Uzunkulak'a... O da olmasa acından ölüp gidermiş. Uzunkulak dediği, yaşlı bir eşek. Sararmış sırtına iki küfe üzüm, deh çüş, deh çüş!.. Üzüm satarmış orda burda. Hanlarda, ağaç altlarında yatarmış. Babasını yitirdikten sonra, insanlardan soğumuş, kimselere sokulmaz, kimselerle konuşmazmış. Bir derdi sıkıntısı oldu mu, Uzunkulak'a anlatırmış:

«Biliyor musun, Uzunkulak, senden başka kimsem yok benim bu dünyada... Babamın sıcak sesini, bana hep gülümseyen yüzünü unutamıyorum bir türlü. Çok seviyordum onu. Yaşamak daha tatlıydı o sağken.. İnsanlara da kızmıyordum. Ama, bir gün koca bir bıçak buldum göğsünde, insafsızca saplamışlardı. Oysa, kimseye bir zararı dokunmazdı.. Ne istediler ondan?»

Dinlermiş gibi başını kaldırır, kocaman, üzgün gözleriyle düşünceli düşünce-

li yürürmüş Uzunkulak...

Yine, üzüm satmaya gidiyormuş bir gün. Arkalarından bir atlı geldiğini fark etmemişler. Padişah'ın vezirlerinden biriymiş. Kulaklarına çalınanları düşündükçe, hak vermiş Üzümcü'ye.. Ama, bütün insanlara kızmasını doğru bulmamış. İnsan bu. Ölçülmez, geçilmez... Her işin başı.. Ona güvenemeyip de kime güveneceğiz?

«Uğur ola arkadaş.»

Üzümcü şaşkın, isteksiz başını çevirmiş:

«Ha, öyle olsun... Sana da.»

«Adını bağışlar mısın?»

«Nedeceksin adımı, hem sana ne? Geç git işte...»

«Tanışalım, arkadaş. Hayvanlar koklaşa koklaşa, insanlar konuşa konuşa. Bakarsın sever, hoşlanırız birbirimizden. Dertleşiriz.. Tadına doyulmaz bir dostluk kurulur aramızda.»

«İnanmam ben öyle şeylere.. Dost mu olurmuş insanlardan? Neden babamı öldürdüler öyleyse? Adımı soruyorsun, köyde Karayazılı derler bana..»

«Ne yana böyle Karayazılı kardeş?»

«Üzüm satmaya... Bereket Uzunkulak'a; o da olmasa, bi lokma ekmek vermez adama senin o insan dediklerin..»

Konuşa konuşa yol almışlar bir süre. Üzümcü'nün temiz yürekli, iyi biri olduğuna inanmış vezir. Terslenmeleri üzgünlüğünden, sıkıntılarındanmış hep. Yardım etmeyi kurmuş ona içinden:

«Karayazılı kardeş, adını sordum, durumunu öğrendim ben; ama, sen hiç bir şey sormadın bana. Böyle dostluk kurulmaz. İnsan, insana her zaman gereklidir. Eti yenmez, derisi giyilmez; tatlı dilinden başka nesi var.. Bakarsın en olmadık yerde karşılaşırız. Padişah'ın Küçük Veziriyim ben. Ülkenin her yanında sözüm geçer. Hoşlandım senden. Başkente yolun

düşerse uğra.. Kime sorsan evimi gösterir. Başım gözüm üstünde yerin var. Konuğum ol..»

«İyi, iyi..»

«Hadi Allaha ısmarladık, yolun açık, kazancın bol olsun..» deyip ilerlemiş atlı.

Az sonra, nasıl olduysa, Üzümcü'nün Uzunkulak'ı çamura batmış. «Deh!» dedikçe gömülüyormuş hayvan.. Dövmek, sövmek para etmemiş. Omuzlamış, itelemiş, olmamış. Çare kalmayınca, koşmuş önde gidenin ardından. Başlamış el sallayarak bağırıp çağırmaya:

«Heeyyy! Hey, heeyyy!.. Dur heyy!. Gel heyy!..»

Duymuş, geri dönmüş vezir:

«Bre arkadaş, bre Karayazılı!.. Ne kalın kafalı adammışsın sen yahu!. N'oluyorsun böyle? Adım yok mu benim? Doğru dürüst seslensene.. Tutturmuşsun bir hey, hey, hey!.. Türkü çağırıyorsun sandım ben.. Dönmeyecektim ama, Uzun-

kulak'a acıdım.»

Biri kuyruğundan, biri yularından tutmuş: «Haydi Uzunkulak, dayan Uzunkulak!» deyip zar zor kurtarmışlar hayvanı.

Vezir ayrılmadan önce:

«Dinle Karayazılı kardeş,» demiş; «yollarda dolaşan adam şu üç öğütü unutmamalı.. İyi dinle, belki işine yarar: Birincisi, yeni tanıştığı kimsenin adını, işini sormalı, nenin nesi olduğunu öğrenmeli... İkincisi, istemeden bir şey vermemeli kimseye.. Üçüncüsü de, kalkacağı yere oturmamalı.. Anladın mı kardeş?.. Yolun düşerse beklerim ha.. Hadi eyvallah!..»

Üzümcü'nün kafası karışmış. Şimdiye dek tanıdığı kişilere benzemiyormuş bu atlı. Hiç bir çıkar gözetmeden kendisine yardım etmiş, öğüt vermiş, sonra da evine konuk olmaya çağırmış. 'Acaba «dostluk» dediği bu muydu?' diye düşünmüş.

Günlerden bir gün:

«Uzunkulak,» demiş, «var mısın şu adama gidelim bir.. Görelim ne mene kişidir.. Sözü başka, yaşantısı başka olur kimilerinin. Bu da onlardan mıdır?»

Uzunkulak başını sallayınca, yola düşmüşler. Az gitmişler, uz gitmişler, sabahlardan bir sabah, başkente varmışlar. Yeni giysili, yukardan bakan kentlileri beğenmemiş Karayazılı. «Burası köyden de beter her halde,» demiş. Karpuz satan birine sokulup, Küçük Vezir'in evini sormuş. Karpuzcu toparlanıverince, yol arkadaşının önemli bir kişi olduğunu anlamış. Yolu göstermişler.

Karşısında Karayazılı'yı gördüğünde gerçekten sevinmiş Küçük Vezir:

«Vay, Karayazılı kardeş! Hangi yeller attı seni buralara? Ne iyi ettin de geldin.. Buyur, geç içeriye.. Başım gözüm üstünde yerin var.. Kolay kolay bırakmam seni..» demiş.

Konak, ışıklarla donatılmış gece..

Üzümcü baş köşelere oturtulmuş. Sofralar kurulmuş önüne ki, düşte bile görmemişmiş öylesini.. Vezir'in tatlı sözleri, güler yüzü, gördüğü saygınlık yüreğini hafifletmiş. 'Dünyada iyi insanlar var sanırım,' diye düşünmüş.

Olacak işte, o gün padişahın hazinesi soyulmuş. Bunlar sofradayken, bütün saray adamını toplantıya çağırmış Padişah. «Çok önemli,» diyormuş haberci; «kesinlikle geleceksiniz.»

«Padişahımıza selâm eyle, konuğum var. Töremize göre konuktan büyük olmaz, onu bırakıp gelemem. Ama, birlikte gelmemizi buyururlarsa o başka.»

Haberci durumu anlatmış. Padişah:

«Onun konuğu, bizim de konuğumuz sayılır, buyursunlar..» demiş.

Geniş bir salondaymış toplantı. Sarayın göz kamaştırıcı parıltısı karşısında Küçük Vezir'i de, öğütleri de unutmuş Üzümcü.. Düşünmeden gidip baş köşeye

oturmuş. Ama, herkesin rütbesine, derecesine göreymiş sarayda yeri. Gelen kaldırmış, gelen kaldırmış, kapı ağzını boylamış itile itile..

Padişah gelince, yemekli toplantı başlamış. Hem yiyor, hem konuşuyorlarmış. Birbirinden ciddîymiş hepsi de. Üzgün bir sesle, inceden inceye olayı anlatmış. Padişah:

«Hazinemiz soyuldu. Ne edip edip, tez suçluyu bulmalısınız.» demiş. Anlamlı anlamlı her birinin yüzüne bakmış. Dolmalar, sarmalar, etliler, sütlüler.. derken, koskocaman bir karpuz getirilmiş. Yirmi yirmi beş kilo varmış belki. Padişah'ın önüne bırakmışlar. Üstü yol yol nakışlı güzel bir karpuzmuş.

Padişah ayağa kalkmış:

«Hemen büyük bir bıçak verin bana da, şunu keseyim..» demiş.

Daha sözünü bitirmeden Üzümcü ye-

rinden fırlamış, belindeki koca bıçağı uzatmış:

«Buyurun Padişahım..»

Padişah şaşırmış; vaktiyle hazineden kaybolan bıçakmış bu, arayıp durdukları koca bıçak..

«Tamam,» demiş; «hırsız bulundu. İşte aradığımız bıçak.. Şu halde, hırsız da bu adamdır... Hemen tutuklansın, yargılanıp cellâda verilsin.»

Soğuk terler döküyormuş Küçük Vezir. 'Keşke sahip olsaydım şuna biraz, yanımdan ayırmasaydım.. Benim yüzümden boynu vurulacak; nasıl etmeliyim de kurtarmalıyım konuğumu?' diye düşünüyormuş.

Söz istemiş:

«Padişahım,» demiş, «Bu adam benim konuğumdur. Hırsız bile olsa, şimdi tutuklanmasın. Ta ne yanlardan kalkıp bugün geldi. Bir konuğu tuzağa düşürmüş gibi olmayalım. Benimle gelsin, evimde

kalsın.. Gereken yarın yapılsın. Söz veriyorum elimle getirir teslim ederim...»

Padişah bir düşünmüş:

«Uygun,» demiş; «uygun ama, bir şartım var: Hiç konuşmayacaksın konuğunla, akıl vermeyecek, bir şey öğretmeyeceksin ona.. Söz mü?»

«Söz, Padişahım. Tek sözcük konuşmayacağıma ant veriyorum.»

Üzümcü'yle Küçük Vezir, üzgün üzgün eve dönmüş yan yana. Sözünü tutuyor, hiç ağzını açmıyormuş Küçük Vezir. Uzunkulak'ın yanına uğramışlar içeriye girmeden. Duvarda dayalı süpürge sapını almış, başlamış Uzunkulak'a vurup konuşmaya:

«Ey, Uzunkulak! Ey eşşek kafalı.. Ne güzel yol arkadaşlığı etmiştik seninle. Dilimin döndüğünce öğütler vermiştim sana. Neye dinlemedin, neye unuttun?»

«Paaat, küüüt!..»

«A Uzunkulak! A kafasız!. Kötü olan

insanlar değil, senin davranışların.. Gördün mü başımıza gelenleri?.. Kendin dolaştırdın ipi ayağına.. Nene gerekti senin? Doğru dürüst oturamaz mıydın yanımda?»

«Paaat, paat!..»

«Ne demiştim ben sana: Yeni karşılaştığın insanla tanış, adını, işini öğren... Kalkacağın yere oturma.. Senden istenmeden bir şey verme kimseye..»

«Neden, gelenlerin adlarını işlerini öğrenmedin?»

«Neye, kalkacağın yere oturup, kendini de, beni de küçük düşürdün?»

«Senden bıçak mı isteyen vardı da çıkarıp verdin? Zorla cellâtlık ettin kendini..»

«Al sana, al!.»

«Şimdi beni iyi dinle, Uzunkulak; canını kurtarmak istiyorsan dinle.. Yarın Padişah'ın önünde yargılanacaksın. Sorguya çekecekler seni.. Derdini anlatamazsan suç üstüne kalacak, cellâda verilecek-

sin.. Derdini anlatıp suçsuzluğunu ispatlayabilirsen, kurtulacaksın.. Anlıyor musun? Sana değil, Uzunkulak'a söylüyorum ben bunları.. Padişah'a söz verdim konuşamam; bir Uzunkulak'a anlatabilirim düşündüklerimi... Duyuyor musun eşşek kafa? Yargıca de ki: Yoksul bir Üzümcü' yüm ben, de.. Köy köy dolaşırım de.. Karayazılı derler bana de..»

«Paat, küüüt!..»

«Amacım, üzüm satmak değildir. Bu koca bıçağı babamın göğsünde buldum; bu bıçakla öldürdüler onu, de.. Her gittiğim yerde çıkarıp gösteriyorum, sahibini arıyorum de.. Dün gece Padişah'a gösterdim, tanıdı. Öyleyse babamı öldüreni biliyor Padişah.. Davacıyım de, adalet istiyorum de..»

«Anladın mı Uzunkulak, anladın mı koca kafalı?»

«De ki:

Yüce yargıçların, yüce adaletin katili

bulmasını istiyorum.

Tamam mı? Küüüt!.»

Küçük Vezir'in Uzunkulak'a vereceği ders bitince, içeriye girmişler. Dilsiz oyunu oynar gibi yataklarına yatmışlar. Karayazılı, pişmanmış, allak bullakmış kafası. Küçük Vezir'i üzdüğü için, uyku girmiyormuş gözüne.. Dostluğu öğrenmiş gibi hızlı hızlı atıyormuş yüreği.. Birden Vezir'in sesinin, babasının sesine benzediğini fark etmiş.

Devrisi gün yargılanmış. Uzunkulak'a verilen ders, hem hayatını kurtarmış, hem de babasını öldürenlerin bulunup cezalandırılmalarını sağlamış.

Mutluymuş. Dünyada Küçük Vezir gibi dost canlılar oldukça, her bir kötülüğün yenileceğine inanıyormuş gayrı...

KELOĞLAN İLE KÖSE

EVVEL zaman içinde, kalbur saman içinde; devler top oynarken eski hamam içinde. Hamamcının suyu yok, oduncunun baltası yok. Sokakta bir tazı gezer, boynunda halkası yok.

Var varanın, sür sürenin, baykuşu çok viranenin, destursuz bağa girenin, hali dumandır demişler.. Yediler yemiş, parayla biter her iş, parasız yemiş, alınmaz hiç bir yerde.. Bana bir kız alıp, nikâh ettiler: Açtım bir duvak. Baktım bir kabak.

Adamdan azma, dişleri kazma. Ensesi telli, kurbağa belli. Sağlamdır yapısı, sağlıkla oturası..

Evlerinin önü taşlık, ağaca uçtu kara tavuk.. İki atla bir anahtar deliğinden geçtiğim sıralarda, şöyle bir masal anlatılırdı:

Köyün birinde bir köse varmış; ama, ne köse!. Hile oyun, yalan dolan bunda. Tek ayağı üzerinde kırk yalan kıvırır, nicelerini sulu dereye götürüp susuz getirirmiş bu.. Bir de, değirmencilik ettiğini düşünün siz şimdi Köse'nin.. İşte bundandır, Keloğlan'ın babası: «Ölümüne çare olacak deseler, Köse'nin verdiği bir kaşık çorbayı içmem,» dermiş. Kösesiz bir dünya özlermiş hep.. Kösesiz dünya, ayınsız oyunsuz, aldatmacasız dünya demekmiş ona göre.. «Sen sen ol, sakın Köselerin değirmeninde un öğütme,» diye vasiyet etmiş oğluna..

İnsanlar bin yıl yaşasalar, er geç

ölüm şerbetini içerler. Bu, budur: Yaşayan, bir gün o büyük uykuya dalar.. Keloğlan'ın babası da, tam güvemlerin patladığı, çiçeklerin ak ak açtığı bir sabah göçüp gitmiş..

Günler günleri, aylar ayları kovalamış, çuvalların dibi görünmüş sonunda. Başlamış Keloğlan'ın anası sızlanmaya:

«Ah, oğlum; unumuz bitti.. Eşeğe bir çuval buğday sarsan da, değirmene gitsen.. Kışın ucu görünmeden, yollar kapanmadan unumuzu öğütsek..»

Keloğlan, anacığını kırar mı? Bir sabah ambara dalmış, çuvalı doldurmuş, boz eşeğe sarmış. Deh çüş, deh çüş, değirmene varmış. Baksa ki, değirmenci bir Köse!.. Cam gibi parlayıp durur gözleri. Babasının vasiyeti düşmüş aklına: «Köse mi!» demiş, «Evlerden ırak, dağlardan öte..»

Sürmüş eşeği aşağıki değirmene..

Köse ondan önce aşağıki değirmene

varmış. Keloğlan eşeğini bir ağaca bağlayıp da değirmene girince, yine aynı gözler, aynı içinden pazarlıklı gülüşü çıkmasın mı karşısına... Tepesi atmış. Soluklanmadan eşeği çözüp yola düşmüş.

Az gitmiş, uz gitmiş, gün devrilirken en uzak değirmene varmış; ama, orada da aynı köse...

«Vah anam, vay Rabbim!..» demiş. «Nideceğiz? Köseler tutmuş dünyayı, bu ekini nasıl öğüteceğiz? Gün akşamladı, hanidiyse gece olacak.. Çaresiz burada öğüteceğiz.. Ama Köseye alt olmadan, oyuna gelmeden.. Hadi benim Keloğlan aklım, göster kendini...»

Çuvalı indirmiş, sepete boşaltmış.

Taşlar döne dursun, çakıldaklar öte dursun, Keloğlan acıkmış. Gözleri fıldır fıldır dönen Köse:

«Ben de acıktım, yoğurması, suyu benden, unu senden bir ekmek edelim de, karınlarımızı doyuralım,» demiş.

O sırada Keloğlan hancıyı karşısında buluvermiş

Başlamışlar taze undan hamuru yoğurmaya. Bi hoşlakmış Köse'nin hali; boyuna, «Keloğlan su getir, Keloğlan un getir,» diyormuş. Bir suyu, bir unu çok geliyormuş hamurun. Sonunda tamam olmuş, olmuş ama, Keloğlan'ın unu da bir iki şinik bişey kalmış. Bir çörek olmuş ki, değirmentaşı, yanında küçük kalır. Zor zahmet, küsküleye, tepikleye ocağa gömmüşler. Çörek pişedursun; Köse, bir köselik kurmuş aklından:

«Bak, Keloğlan,» demiş. «Kim daha zorlu bir yalan söylerse, bu çörek onun olsun.. Nasıl, var mısın?»

Nasıl olsa, Keloğlan'ı alt edeceğine inanıyormuş, ölçüyü böylesine büyük tutmasının nedeni de buymuş aslında..

«Olur,» demiş Keloğlan.

Köse başlamış:

«Bu değirmen var ya, aha şu karşıki yamaçtaydı. Maçin'den gelme ustalar yapmıştı onu. Susuz döner, taşsız öğütür-

dü. Unu da adamına göre yapardı. Yoksul bir kocakarı, iki şinik buğday getirmişti bir gün. Dön Allah dön, dön Allah dön, bitmez... Değirmen doldu, taşıyor. Gittik, kırk araba tuttuk bir köyden de, kırk günde taşıyamadı unu.. Birinde de, bunun tersi başıma geldi: Bir araba ekin getirmişti adamın biri, yedi yuttu çuvalları, ortada un yok!.. O yanı aradık, bu yana baktık, iki şinik bişey zor çıkardık. Kırk yıl mahkememiz sürdü adamla.

Bir gün ortalık bir karardı, bir fırtına koptu, 'Bre noluyor, bre yetişin!' demeye kalmadı, değirmen havalandı... Kendimden geçmişim.. Gözlerimi açtığımda, baktım buraya inmişiz. Üstümü başımı yokladım, bir sakatlık yok.. Ama, değirmenin huyu değişmiş. Aha gördüğün bu taşlar gümbür gümbür dönüyor, dışarda koca bir oluk... Nereden, nasıl geldi, bilmem; dokuz taşı döndürecek şarıl şarıl bir su!..

Yalan deyip söze başladık ya, değil yalan; görüyorsun değirmeni, işte böyle, Keloğlan...»

Köse susunca Keloğlan başlamış:

«Bizim arılarımız vardı bi zaman; akşamları hangisi döndü, hangisi dönmedi diye, sayar alırdık içeri. Birinde, bir de baktık topal arı yok.. Aldı mı bizi bir kaygı.. Topal arı bu, arıların en hası.. Çıktık babamla aramaya.. Bin yıl iniş, bin yıl yokuş, bin yıl düz gittik.. Gide gide bir dereye vardık. Bir de ne görelim: Bizim topal arıyı koşmuş kömüşün yanına, çift sürmüyor mu adamın biri!.. Koştuk, topalın gözlerini öptük. 'Dayı,' dedik; 'oldu mu ya, sen bu arıyı nerden buldun? Biz bunu çoktandır arıyoruz, yeri boş kaldı kovanda!' Adam dedi: 'Bu arı kırk yıldır benimdir, var mı nişanınız ki sizin olduğunu bileyim?'

Kanadının altındaki gök bezi gösterdik.

Adam dedi: 'Aha üç evlek yer kaldı, onu da süreyim de alın öyleyse.'

Sırtımızı bir ağaca verip bekledik. Sonra kattık topal arıyı önümüze, köye getirdik. Yokladık, ettik, boyunduruk boynunu vurmuş, boynu yara. Derman olur diye, bir kök ceviz bağladık yarasına.. Devrisi gün bi de kalktık, amanın!.. Dal budak salıp koca bir ağaç olmamış mı arının boynunda ceviz... Köyün karısı kızanı, habire dallarını taşlıyor.. O kadar taş toprak atmışlar ki, yetmiş çift öküzün süremeyeceği kadar bir tarla oluşmuş cevizin üstünde. 'Bari bu tarlayı ekelim,' dedi babam; imece ettik, sürüp ektik..

Yaz oldu, biçme zamanı geldi ekinin. Otuz kişi bir uçtan yumulduk.. Fışırtıya, bir domuz çıkıvermesin mi ekinin içinden. Tam kaçarken, orağı fırlattı babam, havada bir döndü, domuzun karnına saplandı sapı.. Domuz kaçtı orak biçti, domuz kaçtı orak biçti.. Desteye kesti ortalık..

Hava desen fırın gibi, yanıyoruz. 'Git bostandan bir karpuz getir de, yürek soğutalım,' dedi babam. Irmak boyuna indim. Bi de ne göreyim, karpuzun biri büyümüş Allah büyümüş.. Kökeni ırmağın öbür yanına varmış, ırmağın yatağı değişmiş.. O yıl seferberlik ilân olmuştu, yer gök askerdi. Irmağın üzerinde köprü olmadığından tam yedi yıl karpuzun üstünden karşıya geçtiler.. Her biri kılıcıyla bir parça kopardı karpuzdan da, yine tüketemediler...»

«Yeter Keloğlan, yeter,» demiş Köse. «Çoktan pes ettim ben. Sen kazandın, bu koca çörek senin. Lakin açlıktan başım dönüyor ucundan bir dilim de bana tattır.»

«Değirmene karşılık olur, tattırırım,» demiş Keloğlan.

İnce ince dilimler kesip uzatmış.

Yedikçe acıkmış, yedikçe acıkmış Köse; sonunda:

«Yandım, Keloğlan,» demiş; «bunca yılın kösesini yıktın. Nasıl ödeyeceğim borcumu, bilmem...»

Devrisi sabah eşeğin bir yanına çöreği, öbür yanına kalan unu yüklemiş Keloğlan, evin yolunu tutmuş. Yaklaşınca:

«Çık ana, çık da karşıla oğlunu!» diye seslenmiş; «Unu öğüttüm. Sana zahmet olmasın diye bir de taze çörek gömdüm ateşe değirmende. Köse'ye de tattırdım ucundan, borçlandırdım onu. Hele şu yükü indiriver de, ben gidip alacağımı isteyeyim..»

Köse durur mu? Keloğlan'dan önce dönmüş evine..

«Aman,» demiş karısına. «Başıma bir iş geldi ki, sorma.. Bunca yıllık köseliğim sökmedi. Keloğlan'a pes ettim. Şimdi alacağını istemeye gelir. O görününce, 'Amanın, Köse öldü!..' diye bir çığlık kopar sen.. Ben de şuraya uzanayım, belki atlatırız..»

Az sonra Keloğlan görünmüş. Kösenin karısı da:

«Amanın, gitti Köse!.. Amanın, gitti Köse!.. Ne yapacağım, ne edeceğim ben şimdi?.» diye bir ağıttır kaldırmış.. Öyle bir ağıt ki, tüm köyü toplamış başına..

«Eh,» demiş komşular; «gelimli gidimli dünya.. Sultan Süleyman'a kalmamış ki, Köse'ye kalsın.»

Yıkamışlar, kefenlemişler, diri diri gömmüşler.

'Bu işte bir oyun var,' diye düşünmüş Keloğlan; gelip mezarının başındaki kavağa çıkmış.

Gecenin bi vakti, ganimet bölüşmeye gelmiş kırk haramiler bu kavağın altına. Heybeler dolusu elmasta, altında anlaşmışlar da, kabzası işlemeli bir kılıcın başında anlaşmazlık çıkmış.

Haramilerin başı:

«Taze bir mezar bulup içinden ölüyü çıkaralım; kim bir vuruşta başını uçurur-

sa, kılıcı o alsın,» demiş.

Köse'nin mezarını eşmişler. Bakmışlar gözleri cıvıl cıvıl.

«Sizin ölüleriniz hep böyle bakar mı?» diye sormuşlar.

«He ya demiş Köse; hep böyle bakar.»

«Çağırsak gelirler mi?»

«He ya, gelirler.»

«Gelin geliiiin!..» diye seslenmişler.

Keloğlan yukardan:

«Varıyoz ha, varıyoz ha!» deyiverince, haramiler korkmuşlar, neleri varsa, bırakıp kaçmışlar.

Keloğlan kavaktan inmiş, ganimetlere el koymuş:

«Ben ettim, sen etme,» diye yalvarmaya başlamış Köse. «İşte gömgök zengin oldun. Borcumu ödenmiş say.. Değirmenimi bağışla bana. Ant veriyorum, kimseye oyun etmeyeceğim bundan sonra.»

Keloğlan da, Köse'yi bağışlamış. Hâlâ paspal yutup duruyormuş o köhne değirmende...

UÇAN HALI, SİHİRLİ AYNA CAN PORTAKALI

AMAN zaman içinde, kalbur saman içinde, bir varmış, bir yokmuş. İnsan masal içinde.. Dev de biz, Keloğlan da.. Dereler dağlar aştım, Kafdağı'nı dolaştım. Yürek var kör kuyu, yürek var has bahçe...

Dünya büyük, insanlar çeşitli... Olmadık ne var bu yeryüzünde.. Armudu aşlayalım, masala başlayalım:

Vaktin birinde, ben diyeyim Kafdağı'nın ardında, sen de burnumuzun dibin-

de, üç arkadaş yaşıyormuş bir ülkede. Üçünün de yüreği has bahçe.. Birlikte ağlayan, birlikte gülen üç dost... Yedikleri içtikleri ayrı gidermiş yalnız.. Kardeşten ileriyınişler..

Ha, işte bu üç genç, bir güzelin övgüsünü duymuş günün birinde. Padişah kızıymış, Kafdağı'nın ardında. Öyle güzel öyle güzelmiş ki, güldükçe yanaklarında güller açar, ağladıkça inciler saçılırmış gözlerinden.. Katmer katmer güller bitermiş bastığı yerde..

Varalım demişler, görelim demişler, hangimizi beğenirse bu güzel, ona alalım demişler. Düşmüşler, taşlı, dikenli yollara.. Derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi geçerek varmışlar Kafdağı'nın ardına. Saraydan duyulurmuş yüreklerinin sesi..

«Bre genç konuklar, derdiniz nedir?» demiş Padişah.

«Güzel kızını görmeye geldik altı ay yoldan,» demişler. «İçimizden hangisini

beğenirse ona varsın istiyoruz.»

Padişah hoşlanmış konuklarının açık yürekliliğinden:

«Gönül ferman dinlemez,» demiş Padişah. «Nasipse neden olmasın?»

Salına salına gelmiş kız. Gerçekten de güldükçe güller açılıyormuş yanaklarında. Bakmaya kıyamamışlar. Şöyle bir süzmüş gençleri; işe bakın ki, üçünü de beğenmiş, üçünün de yüreğinin içini görmüş sanki..

«Şaşkına döndüm, baba,» demiş. «Seçemiyorum, üç yiğitten de geçemiyorum. Hüner göstersinler, hangisi en güzel armağanı getirirse bana, ona varayım.»

Sevinçle atlarına atlamış gençler, uçup gitmişler. Aşılmaz dağlar aşmış, geçilmez sular geçmiş, günlerden bir gün bir üç yol ağzına gelmişler.

Birinde: «*Giden dünyayı dolaşır.*»

İkincisinde: «*Giden dünyayı seyreder.*»

Üçüncüsünde de: «*Giden can kurtarır,*» yazılıymış.

Çöp çekmişler aralarında, helâlleşip ayrılmışlar.

Birinci yola giden, gide gide sessiz bir eski zaman çarşısına varmış. Görülmemiş bir bayram yerini andırıyormuş çarşı. 'Eh demiş, aradığımı burada bulurum her halde.' Ak sakallı bir cüceye yaklaşarak:

«Dünyanın en güzel armağanını istiyorum,» demiş.

Ak sakallı gülümsemiş ona, sonra dükkânından al güllü bir halı getirmiş:

«İşte,» demiş; «aradığın bu halı.»

Bin üstüne, kapa gözünü.

Uç halım uç de, dolaş dünyayı...

Nereye istersen oraya bırakır seni..»

Oğlan, uçan halıyı almış, binmiş üstüne; «Uç halım uç,» demiş, yol ayrımına konmuş, arkadaşlarını beklemeye başlamış.

İkinci yola gidenin kısa bir süre son-

ra gözleri kamaşmış, billurlar ülkesiymiş karşısına çıkan. Her ev bir güneş parçası gibi yanıyormuş. Yollar, ağaçlar billurdanmış. Nur yüzlü bir dedeye rastlamış. «Dünyanın en güzel armağanını arıyorum,» demiş. Dede gülümseyerek elindeki aynayı uzatmış ona:

«Dünyanın en güzel armağanı budur,» demiş. «Bütün dünyayı seyredersin bu aynada. Kimi, nereyi görmek istersen eğil bak, orası çıkar karşına.»

Oğlan, sevinçle aynayı alıp yol ayrımına gelmiş.

Devler ülkesine düşmüş üçüncü yola giden. Ormanlık, bahçelikmiş gözünün görebildiği yer.. Altın portakallar, ateş kırmızı elmalar, mor mor erikler sarkıyormuş dallardan. Tam birine uzanacağı sırada gök gürültüsünü andırır bir ses duymuş:

«Âdemoğlu, ağacıma uzandın; âdemoğlu, ölümüne hazırlan!»

Korkunç bir dövüş başlamış.. Canını

dişine takmış delikanlı, güç belâ göğsünden yaralayabilmiş devi, yere yıkmış. Can çekişen dev:

«Âdemoğlu,» demiş. «Gel, dost olalım seninle. Şu portakal can portakalıdır, ölmüşü diriltir. Kopar onu da yarısını sen ye, yarısını bana ver..»

Bir dev'e, bir portakala bakmış genç;

«Tamam,» demiş; «aradığım budur. Ne yazıyordu yolun başında, Giden can kurtarır. Can portakalı bu portakal, oyuna gelmemeli.» Delikanlı portakalı koparmış.

Dev inliyormuş:

«Kes yarısını bana ver. Aslında, bir kez işe yarar..»

Kesmemiş, ardına bakmadan yürümüş. Yol ayrımına gelmiş.

Üç arkadaş kucaklaşmışlar. Armağanlarını göstermişler, özelliklerini anlatmışlar birbirlerine.

Biri:

«Gelin,» demiş; «sihirli aynaya bakalım, güzeller güzelimiz şu anda ne yapıyor, görelim bir.»

Üçü birden aynaya eğilmişler. Bir de ne görsünler: Kız ölmüş, mezarı kazılmış, gömülmek üzere.. Bütün ülke yas içinde..

Vurulmuşa dönmüşler. Hemen uçan halıya binip oraya yetişmişler:

«Durun!» demişler gömücülere..

Öbür oğlan can portakalını çıkarıp kesmiş, kızın ağzına akıtmış suyunu. Canlanmış, uykudan kalkar gibi gülerek doğrulmuş kız.. Ağlaşanların göz yaşları dinmiş, mezarlık bayram yerine dönmüş...

Üç arkadaş:

«Güzeller güzeli,» demişler; «işte döndük... İşte armağanlarımız: Biri sihirli ayna, biri uçan halı, biri de can portakalı... Az kalsın seni yitirecektik onlar olmasaydı.. Şimdi sıra sende.. Sözünü unutmadın ya...»

Unutmamış unutmasına ya, düşün-

müş kalmış: 'Bu armağanların en güzeli hangisi? Biri, içine baktın mı dünyanın neresini, kimi görmek istersen gösteriyor.. Biri, üstüne bindin mi dilediğin yere uçuruyor seni... Biri de ölmüşü diriltiyor, can kurtarıyor..'

Güzeller güzeli nasıl karar versin?

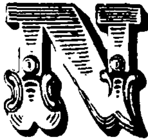
Ayna olmasa, kızın durumunu öğrenemeyeceklerdi.. Uçan halı olmasa, görseler bile gömülmeden yetişemeyeceklerdi.. Gördüler, yetiştiler, diyelim; can portakalı olmasa neye yarayacaktı?

Ne dersiniz? Hangisini seçsin kız?

Aynayla uçan halı yine işe yarar; ama, can portakalı? Evet, öbür arkadaşları can portakalını getirene bırakmışlar kızı.. Güzeller güzeli de onu seçmiş aslında.. Vurmuş davullar, kurulmuş düğün...

Geçenlerde oradaydım. İki arkadaş da komşu ülke padişahlarının kızlarıyle evlenmişler. Konukluğa gelmişlerdi birbirlerine.. Hepsi de mutluydu...

BALIKÇININ OĞLU

ERDEN geliyorsun?
«Kan kalasından.
«Ne sallanıyorsun?
«Açlık belâsından
«Öyle acıktın mı?
«Yenice yedim kalktım.
«Üstün başın neye ısllak ya?
«Sudan geçtim.
«Su öyle derin mi?
«Akarken gördüm.
«Üstün başın neye unlu ya?
«Değirmenden geldim.

«Değirmen kalabalık mı ya?
«Patırtısını duydum.
«Ağzın yüzün neye yağlı ya?
«Bıldırcın yedim?
«Bıldırcın öyle yağlı mı ya?
«Uçarken gördüm.
«Evin nerede?
«Kayabaşında.
«Benimki de yanıbaşında.
«Bir masal anlatır mısın?
«Yalan torbamı evde unuttum.
«Adın ne?
«Hasan.
«Ha ben, ha sen.. Masala başlayalım öyleyse»

Vakti zamanında, yaşlı bir balıkçı varmış. Denizlerde geçmiş ömrü. Saçı sakalı tuz kokar, yosun kokarmış. Çok fırtınalar yemiş, dalgalar atlatmış, çok ölümlerden kurtulmuş. Doğru dürüst bir gün görmemiş. İstemiş ki, oğlu başka bir

yol tutsun, kendi çektiklerini çekmesin. Dişinden tırnağından artırmış, okullara vermiş oğlunu. Karısına da:

«Deniz benim kanıma işlemiştir. Bir kez daha dünyaya gelsem yine balıkçı olurdum ama, oğlumun balıkçı olmasını istemiyorum. Ölür gidersem işimi söylemeyin ona ki, baba zanaatı deyip heveslenmesin,» dermiş.

Yaşamak bir düş, bin yıl yaşasan, bir bakarsın bitmiş. Balıkçı Baba da günlerden bir gün, uyanmayıvermiş... Direği yıkılır da, dirliği kalır mı o evin? Geride kalanlar sıkıntıya düşmüşler. Oğlan okumayı bırakıp çalışmak zorunda kalmış.

«Babam ne iş tutardı?» diye sormuş anasına.

Kem küm etmiş:

«Amcalarını görmüyor musun?» demiş anası.

Amcaları arabacılık ettiğinden, oğlan da başlamış onlara yardıma.

Onu kir pas içinde gören komşular: «Vay,» derlermiş; «vay ki vay!. Şu dünyanın haline bakın bir.. Balıkçı Babanın oğlu, güzelim denizleri boşlayıvermiş de, iki zagar beygirin ardına düşmüş.. Beygir fışkısı kokluyormuş her gün..»

Boyuna söz dokunduruyorlarmış böyle..

Bir gün, iki gün.. Sonunda dayanamamış yeniden sıkıştırmış anasını, Balıkçıoğlu.

Kadın boşanmış bu kez:

«Ah oğlum, ekmeği canı denizdi babanın.. Saçı sakalı tuz kokardı, yosun kokardı. Hem severdi denizi, hem de kızardı ona.. İşini sana duyurmamı istememişti.. Keşke gücümüz yetse de, okulunu bırakmasaydın.. Ne çare.. Yine de sen bilirsin.. Çizmeleri, ağı tavandadır, eski teknesi de denizde...»

Bunları duyunca oğlanın içi rüzgâr-

lanmış bir.. Deniz kokusu gelmeye, balık kokusu gelmeye başlamış burnuna.. Karada duramaz olmuş gayrı.. Arabacılığı bırakmış, «Ver elini deniz,» demiş. Eski tekneye atlar, Allah'ın günü suya dikermiş gözlerini. Kan gelmiş, can gelmiş yüzüne.. Eli boş döndüğü de, birkaç kilo bir şey tuttuğu da olurmuş.. Şöyle böyle geçinip gidiyorlarmış...

Baba dostu balıkçılar her sabah:

«Aman, Balıkçıoğlu, çok açılma!. Kıyılarda ara ekmeğini.. Bin türlü oyunu vardır denizin,» derlermiş. «Hele şu uzaklarda parıltısını gördüğün sarayın yanına sokulmaya kalkma.. Tekin değildir. Başın derde girer sonra..»

Uyarmış bu öğütlere Balıkçıoğlu, pek uzaklara açılmazmış ama, aklı da hep günbatısında parlayan o saraydaymış. İri, güzel bir balık tutmuş bir gün; bu, o güne değin eşine benzerine rastlamadığı bir şeymiş.. 'Saraylara yaraşır balık,' diye

düşünmüş, asılmış günbatısına doğru kü-
reklere...

İşte, ne olduysa o zaman olmuş..

Güzeller güzeli, bir kız görmüş pencerede.. Kürek çekmeyi unutmuş. Kız da hoşlanmış Balıkçıoğlu'ndan.. Bir süre bakışıp kalmışlar öyle.. Sonra kıyıda buluşmuşlar. Büyülenmiş gibiymiş ikisi de.. Birbirlerinden ayrı yaşayamayacaklarını anlamışlar.

«Balıkçıoğlu balıkçıoğlu,» demiş kız; «akıl komadın başımda.. Babam Padişah'tır. Kuş uçurtmaz buralarda. Seni de çoktan yakalayıp zindana atarlardı ya, dua et getirdiğin balığa.. O bağladı tümünün gözlerini.. O olmasa buluşabilir miydik? Sanırım, kılık değiştirmiş bir Padişah oğlusun sen.. Saraylara, konaklara gelin etmek istiyor babam beni...»

Oğlanın içi cız etmiş:

«Yokun yoksulun biriyim,» demiş; «Deniz birkaç balık verirse karnım doyar,

vermezse, açım.. Değil kılık değiştirmiş Padişah oğlu olmak, Padişahların yanından bile geçmişliğim yoktur.»

Kızın yüzünün gölgelendiğini görünce:

«Ama, merak etme,» diye sürdürmüş; «senin için deryaların dibine dalabilir, dünyanın öbür ucuna gidebilirim. Hiç bir Padişah oğlunun yapamayacaklarını yaparım..»

Kızın gözleri parlamış:

«Bak,» demiş; «bir şey geldi aklıma: Şu balık için ben sana iki teneke altın vereyim hazineden. Bir saray yaptır deniz kıyısına, sonra da babama dünürleri yolla..»

Balıkçıoğlu düşünmüş kalmış bu kez..

«Neden susuyorsun, hoşlanmadın mı? Hani benim için tüm Padişah oğullarının yapamayacaklarını yapmaya hazırdın?..»

«Hoşlandım hoşlanmasına da, nasıl

desem, bilmem ki.. Saray bitince balığa çıkmak, emeğimle kazanmak isterim ben.. İyi günü, kötü günü olur insanın. Ya bir ters zamanında yaptığını başıma kakar, ya da pişman olursan sonunda?»

«Buna benzer bir iz görürsen yüzümde, gelin geldiğim gece bile olsa, beni bırakıp dilediğin yere gidebilirsin...»

Balıkçıoğlu istemeye istemeye kızın verdiği altınları alıp dönmüş.

Birkaç ay geçmeden, Padişah'ın sarayına benzer bir saray kondurmuş deniz kıyısına. Akşam oldu mu, gün batısındaki parıltıya gözlerini diker, dalıp gidermiş saatlarca. Sonunda, baba dostlarını dünürlüğe göndermiş.

Padişah, oğlanın sarayını görünce:

«Eh,» demiş; «varlıklı; kızıma yaraşır biri.. Bir ülkenin değilse de, kendi kendinin Padişahı.»

Razı olmuş.

Vurmuş davullar, ötmüş zurnalar..

Bir düğündür kurulmuş denizin üstünde.. Tüm balıkçılar, akşamlara değin eğlenmiş, halaylar çekmişler kıyıda.. Dallara gerdikleri ağları, günbatısının parıltısına bulanmış...

«Sonunda, o tekin saymadığımız sarayla hısım olacakmışız demek, deniz bizim olacakmış?.. Bak, şu Tanrı'nın işine,» deyip başlarını sallarlarmış... «Balıkçı baba sağ olmalı da görmeliydi bu günleri...»

Kırkıncı günün akşamı bir cümbüş, bir kıyamet, gelin alayı kıyıya yaklaşmış. Sabırsızlanan Balıkçıoğlu, sarayın kapısında gelinin duvağını açmak istemiş.

Padişah kızı gururlanmış:

«Balıkçıoğlu, Balıkçıoğlu, benim yüzüm babanın eski kayığına benzemez; her işin bir yolu, bir töresi var,» demiş.

Başına tokmakla vurulmuşa dönmüş Balıkçıoğlu.. 'Keşke denizlerin dibine dalsaydım, dünyanın öbür ucuna gitseydim,

sırtımla taş taşıyarak evimi kursaydım da, bu sözü işitmeseydim,' demiş içinden.. 'Şimdi bunları diyen, daha sonra neler etmez kim bilir..'

Oracıkta gelini bırakıp almış başını gitmiş. Kahretmiş kendine. 'Keşke baba dostlarını dinleseydim de, yaklaşmasaydım o sarayın yanına. Keşke ağzımı açıp konuşmasaydım.. Bundan geri konuşmak haram bana.. Dilsizin biriyim, kimseler tek sözcük alamaz ağzımdan gayrı,' deyip yürümüş...

Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş.. Altı ay yaz bir güz gitmiş.. Günlerden bir gün, koca bir kente varmış.. Dolup dolup taşıyormuş alanlar. Heyecanlıymış, durduğu yerde duramıyormuş kalabalık.. Herkes gökyüzüne bakıyormuş.. Ne oluyor, ne gidiyor anlasın diye, o da başını kaldırmış. Derken, bir bağrışma, bir dalgalanma olmuş. Süzülüp bir ak kuş konmuş başına..

Tüm ahali, saygıyla önünde yerlere eğilmiş:

«Ey yabancı, gayrı Padişahımız sensin.. Ülkemize de, sana da hayırlı olsun Padişahlığın,» demişler.. «Kim olursan ol, akıl yolundan şaşma.. Yoku yoksulu küçümseme.. Saraya gidince, dışardakileri unutma..»

Götürüp törenle tahta oturtmuşlar Balıkçıoğlu'nu. Bir düşte yüzer gibiymiş o.. Olup bitenlere aldırış etmiyor, susuyormuş boyuna..

'Ya dilsizin ya da derin düşüncelinin biri, yeni padişahımız,' diye düşünmüşler.

Biz gelelim, geline... Az sonra aymış, «Amanın ben ne ettim,» diye dövünmeye başlamış; ama, iş işten geçmiş. Karakayıplara karışmış Balıkçıoğlu çünkü.. Üç ay, beş ay, bir yıl, iki yıl beklemiş, ne gelen var, ne giden? 'Suç bendeydi, belki de beni sınamak için duvağımı açmaya kalkmıştı kapıda. Ah, akılsız başım,' deyip

kocasını aramaya çıkmış.. Dağlar dereler aşmış, köyler kentler geçmiş, ne bir izine rastlamış, ne de sözüne.. Paramparça olmuş giysileri, ayakları kan içinde kalmış.. Sonunda, Balıkçıoğlu'nun Padişah olduğu ülkeye varmış. Sarayın köşesinde kuşkulu kuşkulu dolanırken nöbetçiler yakalamış, Padişah'ın karşısına çıkarmışlar bunu.

Sarayın önde gelenleri sorguya başlamış:

«Kimsin, nereden geliyorsun? Neden gizli gizli saraya sokulmaya çalışıyordun?»

«Çok uzaklardan geliyorum,» demiş kız; «Babam Padişah'tır. Günbatısında parıl parıl yanar sarayımız. Kimseler yaklaşamazdı oraya.. Bir Balıkçıoğlu geldi bir akşam. Mert adamdı, yiğit adamdı. İki teneke altın verdim getirdiği balığa.. Nişanlandık. Tam sarayına gelin geldiğim gün, kopası dilimi tutamadım. Beni orada

bıraktı, aldı başını gitti kocam.. Aramadığım yer kalmadı.. Görüyorsunuz halimi..»

Birbirlerine bakıp kalmış dinleyenler. «Anlattıkları pek ipe sapa gelir şeyler değil,» demişler.

Kız, dikkatli dikkatli bakıp dururmuş boyuna susan Padişah'a. Birdenbire:

«Tamam, tamam,» demiş; «aradığım adam, Padişahınızdır.»

«Şimdi de Padişahımıza iftira ediyor, büyücünün, kötü niyetlinin biri olmalı bu,» demiş adamlar; «Teslim edelim cellâda da...»

Cellât gelmiş, tam götürecekken, o güne değin hiç konuşmayan Padişah:

«Durun!» demiş; «söyledikleri doğru, bu benim karımdır. Denizler Padişahı'nın kızıdır. İşlediği hatayı da fazlasıyle ödedi..»

Yeniden bir düğündür kurulmuş..

Onlar ermiş muradına...

AKÇA KIZ

İR varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, deve tellal, pire berber iken.. Felek hancı, insan yolcu.. Günler gelip geçer iken, köyün birinde varlıklı bir adam yaşıyormuş. Dalı yaprağı, bir oğluyle bir kızıymış. Karı koca üstüne titrerlermiş çocuklarının. Onlar serpilip geliştikçe, yağ bağlarmış yürekleri... Düzcesi, dirlikleri düzenleri yerinde, işleri yolundaymış... Yolundaymış ya, neye derler «İyi düzen bu düzen, gel-

mese bari bir bozan,» diye.. Günlerden bir gün yatmış kalkmamış ana.. Hekim, hoca, para etmemiş. İki gün yatak, üçüncü gün kara toprak.. İki kuzusunu geride koyup gitmiş...

Adamın beli bükülmüş, dünyayı görmez olmuş gözü. «Ölenle ölünmez, bu da bir yazı,» dedilerse de avutamamış yakınları.. O eridikçe, gözünün içine bakarmış oğluyla kızı... Gezer, bir yerlerde duramaz; yatar, uyku tutmazmış. Bir kez nasılsa dalmış. Dalar dalmaz da tuhaf bir düş görmüş: Evin önünde kırmızı bir ağaç belirmiş, büyümüş, büyümüş, gökyüzünü kapatmış mercan dalları. Yukarda, ta dorukta gömgök bir elma yanıp sönüyormuş...

Varmış Kara Hoca'ya, uyanınca.. «Böyleyken böyle,» demiş.. «O kocaman ağaç, o yanıp sönen elma, gözümün önünden gitmiyor,» demiş.

Hoca alnını kırıştıra kırıştıra düşün-

müş, sakalını sıvazlayarak:

«Gözün aydın, ağam,» demiş; «güzel bir düş bu.. Hayırlı bir düş. Herkesler göremez. O ağaç cennet ağacıdır; o yeşil elma da, bir senin erişeceğin murat elması... Tanrı yemişi.. Mallı menallı kişisin, hacca gitmen gerekiyor senin.»

Sevinmiş Ağa, acısını unutur gibi olmuş. Gökyüzünü kapatan o mercan dalları düşündükçe içi kabarıyormuş. Hak vermiş hocaya, hacca gitmek için yol hazırlığına koyulmuş hemen. Koyulmuş ama, bir düşüncedir almış bunu. 'Hadi oğlan nerde olsa olur.. Akçakız'ı kimlere güvenmeli? Nerelere bırakmalı? Anasız bir kız.. Rahmetlinin biriciği.. Aydan arı günden duru.. Bunun burası köy yeri, başına bir hal gelirse..'

«Bana bırak,» demiş Kara Hoca.. «Dünya ahret kızım olsun. Ona gelecek bana gelsin. Gözümden sakınırım, yan bakanı yaşatmam köyde... Ağabeyi de

yanında olduktan geri hiç tasa etme... Hak yolunda gidenin emanetini de Tanrı kayırır, için rahat olsun..»

Daha epeyce dereden su getirince, Ağa inanmış: «Evvel Allah, sonra sen, hocam,» demiş; «bak, kol kanat ger üstlerine gayrı.. Ben de bu iyiliğinin altında kalmam,» demiş, yola çıkmış...

Başlangıçta, gerçekten arka olmuş Akçakız'la ağabeyine Hoca.. Bir dediklerini iki etmemiş. Evine götürmediğini onlara getirmiş. Karda kışta, yağmurda yaşta babalarının eksikliğini belli etmemiş. Öyle ki, konu komşu: «Bravo şu Kara Hoca'ya; kardaş yapmaz onun yaptığını,» demeye başlamış.

İnce bir planmış bu meğer. Bu güveni yarattıktan sonra oğlanı dağa, koyunların ardına salmış ilkin.. Tez beri dönmemesini de tembihlemiş.. Vakitli vakitsiz eve gelmeye başlamış sonra.. Ağa'nın hactan dönemeyeceğini kuruyormuş.. Bakış-

ları iyiden iyiye tedirgin eder olmuş Akçakız'ı. Bir gün de açıktan açığa:

«Baban oralardan zor döner, Akçakız. Seni beğendiğimi biliyorsun. Dünyanın âdeti budur: Konan göçer, yaşı gelen evlenir. Bana varırsan rahat edersin, dilediğin gibi yaşatırım seni.» Demesin mi? Kaynar sular dökülmüş gibi olmuş başına Akçakız'ın. Söz çevirse, neyse.. 'Bu adamın yüreği bozuk, uğraşılmaz böylesiyle.. Tez uzaklaşmaya bakmalı buradan,' diye düşünmüş. Ağabeyine bile haber veremeden komşu köyün yolunu tutmuş bir gün. Anasının sağlığında birkaç kez gidip geldikleri Telli Nine varmış orada; onun yanına sığınmış. Sözü özü doğru, yaşlı başlı, gün görmüş bir kadıncağızmış Telli Nine.. Akçakız'ı çocuğu gibi bağrına basmış...

Kız ortalardan yitince, etekleri tutuşmuş Kara Hoca'nın. Varır bir yerlerde söz ederse kimseler inanmasın diye, kara

kazanlar kaynatmaya başlamış:

«Ah, ah!» diyormuş; «Ne yüzle çıkacağım arkadaşımın karşısına? Öyle babanın böyle kızı olsun.. İnanılacak şey değil.. Ben korumak istedikçe çamura battı. Otursaydı ya burada.. Ne diye kalktı başka yerlere gitti.. Rezil etti hepimizi.. Arkadaşımın namusu, benim namusum demek.. Ah ah!..»

Oğlan dağda bayırda, koyun kuzu ardında olduğundan habersizmiş bütün bunlardan.

Gel zaman git zaman, kızın babası çıkagelmiş bir akşam. Ama kimseler hacı karşılar gibi karşılamamış onu.. Tutuk tutuk duruyormuş komşuların her biri. Bir şey soramamış kimselere; soramamış a, yüreğine de köz düşmüş..

Bir süre sonra Kara Hoca:

«Nasıl olsa duyacaksın,» deyip ağlaya dövüne kızının kötü yola saptığını anlatınca, vurulmuşa dönmüş adamcağız.

Ekmekten sudan kesilmiş.. Uyku girmez olmuş gözüne... Bilen de bilmeyen de bire bin katıp anlatınca büsbütün çileden çıkmış.

Oğluna:

«Var komşu köyden kardaşını al; söylenenleri sen de duyuyorsun, bu leke gayrı bizi ondurmaz.. Dönerken ormanda işi bitir, kanlı gömleğini getir bana o adı batasıcanın... Evladımsan yap bunu.. Temizlenmez başka türlü bu leke..» demiş.

Akçakız, ağabeyini görünce boynuna sarılmış, uzun uzun ağlamış. Ürkütülmüş bir ceylan gibi titriyormuş boyuna:

«Biliyor musun, babamızın kuzu sandığı, bizi emanet ettiği o adam, kara yürekli kurdun biriymiş meğer,» deyip başına gelenleri anlatmış.. Gözleri dolmuş oğlanın. Kardeşinin tertemiz bir kız olduğuna inanıyormuş:

«Bak,» demiş; «aylardır denmedik kalmadı köyde ardından.. Bunları da o ka-

ra yürekli uyduruyor kuşkusuz. Sana inanıyorum, inanıyorum ama, köye dönemeyiz gayrı. Dönsek bile anlatamayız derdimizi.. Birlikte uzaklara gidelim en iyisi.. Bizi kimselerin tanımadığı yerlere...»

Giderken bir ağaç altında mola vermişler. Ağabey yorgun olduğundan uzandığı yerde uyuyakalmış. Çok üzgünmüş Akçakız; yavaşça doğrulmuş, 'Nasıl olsa benim hayatım söndü gayrı; bari o gurbetlerde perişan olmasın,' diyerek körlemeye yürümüş. Gitmiş de gitmiş ardına bakmadan. Sabaha karşı hem dinlenmek, hem de gizlenmek için bir ağaç kovuğuna girmiş. Daha gözlerini yummadan av köpeklerinin sesi duyulmuş yakından. Meğer, ülkenin Padişahı avlanıyormuş oralarda. Köpekler Akçakız'ın gizlendiği ağacın çevresinde dönmeye başlamış:

Padişah, Vezirine:

«Ağacın kovuğunda kesinlikle bir şey var; insansa benim, avsa senin olsun,»

demiş. Ayak ayak sokulup bakmışlar ki, peri gibi bir kız büzülüp duruyor içerde:

«İn misin? Cin misin?» diye sormuşlar.

Ne ağzını açmış, ne de bir söz etmiş Akçakız; susmuş öyle.. Hiç de konuşmamakmış niyeti.

«Zaar dilsiz bir peri,» demişler, saraya getirmişler.

Akçakız'la evlenmiş Padişah.. Bi zaman sonra nurtopu gibi bir çocukları olmuş. Sevincinden yere göğe sığamıyormuş. Oğluna bakıp bakıp:

«Ah, bir de anacığının dilceğizi olsaydı,» diyormuş.

Akçakız, tatlı tatlı gülümsüyormuş yalnızca. Bir gün bir ses duymuş karısının odasından; açıvermiş kapıyı.. Bir de ne görsün: Hem ağlıyor, hem de billur gibi sesiyle ninni söylemiyor mu Akçakız.. Dünyalar onun olmuş.

«Demek dilsiz değildin sen? Peki ama, neden hiç ağzını açıp, ak, kara, tek

sözcük etmedin bugüne değin?» diye sormuş.

«Sıngındım, Padişahım,» demiş Akçakız, «İnsanların her ağızlarını açışlarında bir yalan, bir iftira savurduklarını gördükçe, dilim tutuluyordu. Çok çekmiştim anam öldükten sonra. Ama, gayrı geçti. Gayrı güvenecek kimsem var dünyada.. Çocuğum var. Türküler, ninniler söylemek geliyor içimden. Köyümü, ağabeyimi, babamı özledim bir de, özlemimi anlatmak istiyorum. Bir kez görüşebilsem onlarla, daha mutlu olacağım sanıyorum...»

O günlerde devlet işleri pek sıkışık olduğu için, karısını Veziriyle köyüne göndermeye karar vermiş Padişah.

«İşler aralanır aralanmaz ben de gelirim,» demiş.

Hemen yola çıkmış kafile. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, gide gide bir dağ eteğine varmışlar. Ge-

ceyi geçirmek için konaklamaya karar vermişler orada. Yükler yıkılmış, çadırlar kurulmuş, ateşler yakılmış. Yenmiş içilmiş. El ayak çekilip adamları uykuya varınca, Vezir, kötü kötü düşünmeye başlamış:

«Ne de güzelmiş bu dağ ceylanı... Avlandığımız gün Padişah, 'Avsa benim, insansa senin,' deseydi, benim karım olacaktı şimdi bu güzeller güzeli.. Doğrusu haksızlık etti Padişah. Köpeklerin o ağacın çevresinde dolandığını ilk ben görmüştüm.. Benim hakkımdı bu orman perisi...»

Kalkmış, Akçakız'ın çadırına varmış:

«Nasıl olsa dilsizin biri,» diyormuş. Dışarıya su getirmesini istemiş ondan. «Hem oturur, baş başa biraz sohbet ederiz,» demiş.

İlgi görmeyince, yandaki çadırda uyuyan çocuğunu öldüreceğini söylemiş.

«Vay başımın karayazısı!. Burada da buldu beni,» deyip çadırın arkasındaki karanlığa karışmış Akçakız. 'Çocuğu, bakıcıları korur', diye düşünmüş.

Vezir, devrisi gün Padişah'a:

«Ormandan gelenin, çocuğunu da boğup ormana kaçtığını» duyurmuş. Padişah, haberi alır almaz deliye dönmüş, neye yoracağını bilememiş bunu, yollara düşmüş hemen.

O gece sabaha değin yürümüş, Akçakız. Üstü başı yırtılmış, ayakları kan içinde kalmış. Bir yaylaya varmış gün ışırken. İyi yürekli bir çobanla karşılaşmış orada. Bir kat erkek giysisi istemiş ondan. Erkek kılığına girerek köyünün yolunu tutmuş sonra. Babasının kapısına varmış. Boğazı tokluğuna çalışacak bir adama ihtiyacı olup olmadığını sormuş.

«Hay hay,» demiş Ağa; «hemen işe başla.»

Padişah'la Vezir, dağdan dağa, tepe-

den tepeye gezip dolaşmış. Ağzını bıçaklar açmıyormuş Padişah'ın; «Ne ettim de vezirle göndermeye kalktım, birlikte yola çıksaydık, böyle olmazdı belki,» deyip suçluyormuş kendini.

Olup biteni aklı almıyormuş bir türlü.. Ne çare, işe yaramamış gezip dolanmak. Ne bir görene rastlamışlar, ne de izini bulabilmişler...

Vezir boyuna:

«Yabanın ne idiği belirsizi için üzmeyin tatlı canınızı bu kadar, Padişahım,» diyormuş; «Yalnız dilsiz sanıyordum ben.. Akıldan da yoksunmuş meğer.. İyi oldu bir bakıma böyle olduğu.. Onun öylesi kim bilir ne dertler açabilirdi başınıza daha... Dönelim gayrı. Dilerseniz aklı başında bir Padişah kızı bulabiliriz size..»

Padişah'ın da umudu kırılmak üzereyken küçük bir köy ilişmiş gözüne:

«Varalım şurada bir yorgunluk çıkaralım. Aklımız başımıza gelsin,» demiş.

Padişah adamları karşısına almış....

Olacak işte, doğru Ağa'nın evine inmişler.

Yüce konukları için kuzular kestirmiş, sofralar donatmış Ağa o akşam. Köyün en ağzı söz yapanıdır diye, Kara Hoca'yı da yemeğe çağırmış. Geç vakitlere değin yenmiş içilmiş, havadan sudan konuşulmuş.

Yemekten sonra avunmak için herkesin ya başından geçen bir olayı anlatmasını ya da bir türkü söylemesini istemiş Padişah. İlkin ev sahibi almış sözü: Gördüğü garip düşü, hacca gidişini, dönüşünü anlatmış. Kızı aklına gelince göz yaşlarını tutamamış. 'Belki havayı değiştiririm,' diye uzun uzun türkü söylemiş Kara Hoca. Vezir, Padişah, derken sıra kendilerine hizmet eden güzel yüzlü gence gelmiş.

Sofradakilerin yüzlerini şöyle bir süzmüş:

«Ben, dilsiz kızın başından geçenleri

anlatacağım size» demiş genç. Boşanmış. Ta anasının ölümünden başlayıp, çadırda başına gelenlere değin Akçakız'ın başından geçenleri bir bir anlatmış. Kara Hoca'yla Vezir'i sancılar tutmuş.. Bozarıp bozarıp giderlermiş. Türlü bahanelerle dışarı çıkmak istemişler ama, Padişah bırakmamış. Vaktiyle neden konuşmadığını sorduğunda, karısının, «sıngındım Padişahım,» deyişlerini ansımış..

«Bir dakka,» deyip dışarıya çıkmış sonunda genç. Bohçasında sakladığı giysilerini giyivermiş hemen, saçlarını düzeltmiş, güzeller güzeli Akçakız olarak dönmüş içeriye...

Padişah'la Ağa ağlıyormuş...

Hemen oracıkta mahkeme kurulmuş. Önce Vezir'e, sonra Kara Hoca'ya:

«Kırk katır mı? Kırk satır mı?» diye sorulmuş..

Böylece kötüler cezasını bulmuş, iyiler ermiş murada......

DEVLET KUŞU

IRKINCI kapıları açan kim, geçilmez çayları geçen kim?. Fındık kabuğuna sığan tarladan, görünmez ekinleri biçen kim?..

Sözüm cangözü, cankulağı açık olana.. Akı karayı seçen kim?

«Başınıza devlet kuşu kocanacak; değerini bilin.. Bulutlar gelecek Kafdağından, gelip üstünüze duracak.. Masallar çiçek açacak yüreğinizde. Unutmayın...

«Belki de gün o gündür..»

Böyle demiş adam üç kızına. Süt gibi ak bir sakalı varmış. Alnı, yeni sürülmüş tarlalar gibiymiş. Işıkla, iyilikle doluymuş gözleri. Çok çok mutlu olmasını istiyormuş kızlarının.

«Eski zaman çarşılarına gidiyorum. Bu yaşa değin ne biriktirmişsem tümü koynumda. Kocadım gayrı, son armağanlarımı alacağım size. Söyleyin bakalım, neler istiyorsunuz.

Babalarına bakıp düşüncelere dalmış üç kardeş, onu kırmamak için art arda konuşmuşlar:

«Ben bir ipekli istiyorum,» demiş büyük kız; «Ay ışığı gibi bir ipekli.. Bir giydim mi onu, görenin aklı başından gitsin..»

Ortanca kız:

«Bana altın bir kemer al, baba; Padişah'ın kızında bile benzeri bulunmasın.. Bakanların gözleri kamaşsın,» demiş.

«Benim isteğim de sağlığındır, ba-

ba,» diye başlamış küçüğü; «Her bir şeyimiz var, şükür. Yıllardır üstümüze titredin, anasızlığımızı bildirmedin bize.. Yok, ille de bir şey alayım diyorsan, bir tepsi al bana; ama, iyi yürekli ustanın elinden çıkmış olsun.»

Adam yola koyulmuş. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Günlerden bir gün eski zaman çarşısına varmış. Serinmiş, baharat kokuyormuş içerisi.. Fındık kabuğuna sığan gelinlikler mi istersin, makas kesmedik, iğne dikmedik giysiler mi istersin, görünmez eden başlıklar mı? Uçan halılar mı, dev aynaları mı? Yılan ödünden kuş sütüne dek her bir şey varmış bu çarşıda. Bundandır, ay ışığına benzer ipekliyle, altın kemeri kolayca bulmuş, sıra küçük kızın isteğine gelince, düşünüp kalmış adamcağız: Tepsiyi anlıyormuş da, en iyi yürekli ustanın elinden çıktığını nasıl kestirecekmiş? Kimsenin alnında «Bu adam iyi yüreklidir» diye bir

yazı bulunmazmış..

Dalgın dalgın dolaşırken, uzun sakallı bir cüceye rastlamış, tanışıp konuşmuşlar. Adamın derdini anlayan cüce:

«Küçük kızın, kızlarının en yamanıymış, babalık,» demiş; «Aklıyle yaşasın. Şu yolun ucundaki dönemeçte küçük bir dükkân var; ha, işte oraya gideceksin; bir o dükkânda bulabilirsin aradığını..»

Tepsiyi de heybesine koyunca, köyüne dönmüş yaşlı baba.

Ay ışığı gibi ipekli de, altın kemer de göz kamaştırıcı şeylermiş gerçekten; onlara kavuştuklarının haftasında büyük kızın da, ortancanın da kısmetleri açılmış. Yüksek kapılardan görücüler gelmiş ikisine de.. Davullu zurnalı düğünlerle, koca koca konaklara gelin gitmişler.

Küçük kıza gelince.. Ablalarının mutluluklarıyle mutluymuş o da.. Yürümüyor, koşuyormuş evin içinde.. Babasının en sevdiği yemekleri pişiriyor, en iyi yü-

rekli ustanın elinden çıkma tepsiyle getiriyormuş önüne. Seviniyor:

«Ellerin dert görmesin kızım, devlet kuşu konsun başına,» diyormuş.. «Dilerim, ablaların gibi güzel günlere kavuşasın sen de..» diyormuş.

Günlerden bir gün, ocak başında dalgınken, üç kez tepsiye vuruvermiş kız; vurur vurmaz da, «pırr!.» etmiş, bir kuş girivermiş pencereden içeriye.. Kanat silkmiş, çırpınmış, bir delikanlı olmuş; ama, ne delikanlı...

Gülümseyerek:

«Buyurun!» demiş kıza.

Şaşırmış, kızarıp bozarmış:

«Siz kimsiniz?» diye sormuş kız.

«İnsanlar, 'Dev Kuşu' der bana.. Her bir dileklerine kavuştururum onları.. Konduğum yer, aydınlanır.. Az önce iyi yürekli ustanın tepsisine üç kez vurarak çağırmadın mı beni? Geldim işte..»

Evin havası değişivermiş o günden

sonra.. Çevre yanı gömgök bahçe bağ olmuş. Türlü kuşlar bıcırdaşmaya başlamış dallarda. Yanakları al olmuş küçük kızın, gözlerinin içi gülüyormuş; çimenler bitiyormuş bastığı yerde.

Merak içindeymiş konu komşu, sorup duruyorlarmış:

«Periler mi geldi bu eve, bu ne değişikliktir ayol? Ev değil, Padişah köşkü mübarek!. Gece gündüz şıkır şıkır..»

Gülümsüyor, hiç bir şey açıklamıyormuş kız. Razı değilmiş Devlet Kuşu.

«Ağzını sıkı tut, kimsecikler bilmemeli gizimizi.. Duyar öğrenirlerse, buluşamayız bir daha,» diyormuş.

Ablaları rahat kor mu? Gelip gidip sıkıştırmaya başlamışlar. O gülümseyip sustukça da, uykuları kaçmış meraktan. Sabahtan akşamlara değin, her yanı gözetlemeye koyulmuşlar. Bir gün, iki gün bir şey anlayamamışlar pek. Ama, bakmışlar her Tanrı'nın günü bir kuş giriyor

içeriye, bir süre kaldıktan sonra uçup gidiyor.. «Tamam,» demişler; «iş bu kuşta...»

Ortanca kız sokulmuş, belli etmeden gaz dökmüş pencerenin içine bir gün; sonra bir köşeye gizlenmiş. Tam kuş gelip konunca kibriti çakmış. Olan da olmuş, yana yana uçup gitmiş kuş...

Günler, haftalar, aylar geçmiş aradan, görünmemiş bir daha.. Bahçenin bağın canlılığı yitmiş, sararıp solmaya başlamış küçük kız. Tepsiye üç kez vurmak da bir işe yaramıyormuş gayrı. «Dilimi tutmaksa, tuttum... Kimselere bir zararım dokunmadı.. Nedir bu başıma gelen? Nerelerde devlet kuşum? Neden gelmiyor acabola?» deyip ikilere bükülüyormuş...

Dayanamamış, çıkıp dolaşmak, yitiğini aramak için izin istemiş babasından sonunda.

Sesi titreyerek:

«Yolun açık olsun, Tanrı işini rasge-

tirsin,» demiş babası. «Gücüm yetseydi, ben de gelirdim seninle.. Ama, görüyorsun halimi..»

Bir sabah yola çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş.. Günlerden bir gün bir dağ başına varmış. İn cin yokmuş ortalıkta. İçine korku düşmüş. Geceyi, gördüğü karanlık bir oyukta geçirmek istemiş. Türlü hayvan postları yayılıymış içerde. Şaşırmış. Ayakları sızlıyormuş yorgunluktan. Tam uzanıp uyuyacağı sıra patırtılar olmuş dışarda. Adamakıllı postlara sarınıp bir köşeye gizlenmiş.

Bir ayı, bir kurt, bir de tilki girmiş oyuğa az sonra; yüz yüze oturup konuşmaya başlamışlar. Büzüldüğü köşede tir tir titriyormuş kız; yine de kulakları kurtta, ayıda tilkideymiş.

Kurt bir ara:

«Bu bizim mağara var ya, Padişah'ın hazinesi hiç kalır yanında,» demiş. Bizim yerimizde insanlar olsa, şu üst köşedeki

kabarıntıyı kazar, odalar dolusu altın çıkarırlar içinden. Sonra da, saraylar konaklar kurarlar.. Gösterişten, çalımdan, kasıntıdan yanlarına varılmaz.. Nedense, para akıllarını başlarından alıyor onların..»

«Budalalar!..» diyerek Tilki gülmüş; «gerçekten öyle; birbirlerinin gözlerini oymaya kalkıyorlar para için.. Biz hayvanlar öyle değiliz bak.. Karaağaçlı tarladaki köstebek de gönlü tokun biri.. Yeri her kabartışında bir altın bırakıyor dışarıya.. İnsanların, altının başında kopardıkları şamatadan haberi yok..»

«Geçin bu para sözlerini,» demiş ayı; «Önemli bir iş var ortada. Kuşlar Padişahı hasta.. Kanadı kuyruğu yanmış. Bu mağaranın önündeki kırmızı çiçekli ot şifadır ona; ama, kim bilecek de götürecek?.. Zavallının haline acıyorum doğrusu...»

Biraz daha öteden beriden konuştuk-

tan, dinlendikten sonra çıkıp gitmişler. Onlar gidince, rahat bir soluk almış kız; sonra da mağaranın önündeki kırmızı çiçekli otlara koşmuş. «Şifayı bulduk ama, hastayı nerde bulacağız şimdi?» diyormuş. Kırmızı çiçekli otları koynuna doldurup, vurmuş yola..

Ha şuracık, de buracık.. Tepeler dağlar aşmış, günlerden bir gün, bir ormana varmış. Ipıssızmış, ağaçları yapmaymış gibi cansız cansızmış.. Ne bir dal kımıltısı, ne bir yaprak hışırtısı... Kuşlar top top susuyormuş dallarda, üzgünmüş kara gözleri:

«Bu ne hal kuş kardeş?» demiş birine; «Nesi var bu ülkenin? Neden sesiniz çıkmıyor, neden susuyorsunuz öyle?»

«Ah, güzel kız, hiç sorma,» demiş kuş; «yasımız büyük.. Padişahımız hasta. Hekimler, hocalar çare bulamadı.. Hepimizin canı daraldı.. Ne edeceğimizi bilemiyoruz..»

«Vah vah! üzüldüm,» demiş kız; «Bir söz vardır: 'Tırnak altında can kalır,' der; yine de kesmeyin umudunuzu, bakarsınız iyileşiverir.»

Sarayın yolunu sorup öğrenmiş, hızlanmış sonra.

Hekim olduğunu söylemiş kapıda; Padişah'ı iyi edebileceğini bildirmiş. Hemen içeri almışlar bunu. Kuşlar padişahı, gözleri kapalı yatıyormuş. Kanatları yanık, vücudu yaralıymış. Kırmızı otlarla bir melhem hazırlayıvermiş, yavaşça yaralara sürmüş. Daha melhem sürülür sürülmez silkinmiş, çırpınmış, gözlerini açmış hasta. Bir şeyciği kalmamış. Tüyleri ışıyıvermiş.

Padişah'ın iyileştiği haberi her yana yayılmış. Yeniden canlanmış, hışırdamaya başlamış ormanlar... Ülke kanat sesleriyle, kuş bıcırtılarıyle dolmuş.. Bir şenliktir başlamış...

Bir akşam sofrada:

«Nasıl oldu böyle bu, kim etti size bunu Padişahım?» diye sormuş kız.

Padişah, içini çekerek uzaklara bakmış:

«İnsanlar,» demiş; «Hem de en sevdiğim insanın kardeşleri.. Konduğum pencerenin içine bir şeyler dökmüşler, birden tutuşturdular..»

Ablaları gelmiş gözünün önüne, gözleri dolmuş kızın:

«Yaralayan insanlarsa, unutmayın ki sağaltan da, hem de hastalandığınızı duyup yollara düşen, dereler dağlar aşan bir insan, Padişahım,» demiş.

Başka hastalara da uğrayacağını söyleyerek izin istemiş.

Döndüğü zaman başından geçenleri, sığındığı mağarada duyduklarını babasına anlatmış. Ama, ablalarından kuşkulandığını söylememiş.

Babası süt gibi ak sakalını sıvazla-

mış, yeni sürülmüş tarlalar gibi alnını kırıştırmış:

«Dursun durduğu yerde o kurdun da, tilkinin de söylediği altınlar,» demiş; «Öyle şeylerde gözümüz yok.. Ama, ettiğin iyiliğe sevindim. Yaptığımız iyilikler tüm hazinelerden değerlidir.»

Daha o gün üç kez tepsiye dokununca, kuş çıkagelmiş. Silkinmiş, yaman bir delikanlı olmuş ilk günkü gibi:

«Şey,» demiş; «yaramı sağaltan elleri unutamadım, unutamam da. Ben gayrı hiç ayrılmayacağım senden, burada kalacağım hep..»

ÇÖMLEKÇİ

Z iken, uz iken, dere depe düz iken, dedemin dedesi delikanlı, ninemin ninesi kız iken; ama, ne yaz ne güz iken, çevre yanı bahçelik bağlık bir köy varmış. Dallarda her zaman bıcır bıcır kuşlar ötüşür, yamaçlardan şırıl şırıl sular dökülürmüş. Ha, işte bu köyde «Çömlekçi Baba» derler güzel elli bir adam yaşarmış. Kuşların en çok bıcırdaştığı, suların en çok şırıldaştığı yerdeymiş kulübesi. Bütün köylüler severmiş onu. Ka-

pısı aralandı da, yanık yüzü, topraklı elleriyle göründü mü, toparlanırlarmış..

«Çalışmaya başlıyor bizim usta.. Gene kim bilir ne güzel şeyler yapacak topraktan.. Ellerine bakın, ellerine.. Ne güzel, ne aydınlık!. Ne varsa o ellerde var.. Bi can vermediği kalıyor yaptıklarına,» derlermiş.

Kulübenin önündeki tahta tezgâhının başına geçip çamura eğilince, soluklarını tutup bakarlarmış. Okşar gibi dokunurmuş çanak çömlek çamuruna. Yüzü bile değişirmiş. Hafiften bir türkü mırıldanarak, ayaklarıyle bir tekerleği döndürmeye başlarmış sonra.. Elleri güvercin kanatları gibi çırpınır, yığını biçimlermiş..

Dünyamızın en eski sanatçılarındanmış Çömlekçi Baba. Anlayan gözlerle kırları dolaşır, tepelerin başından, derelerin dibinden işine yarayacak toprağı bulur çıkarırmış. Yoğurur, çiğner, hamur edermiş kulübenin önünde. Her biri bir ön-

cekinden güzel çanaklar, çömlekler, ibrikler testiler oyuncaklar yaparmış güvercin kanadı gibi çırpınan elleri... Bir de bakarlarmış, bayram yerine dönmüş alan.. Dallarda susan kuşlar, yamaçlarda dinen şırıltılar onun yaptığı güzel işlerde sürüp gidermiş.. Solup dökülen kır çiçekleri bir daha hiç solmamacasına onun testilerinde, ibriklerinde, çömleklerinde açarmış. O sırrı nasıl vurur, o tın tın öten kabı kacağı nerede pişirir, bilemezlermiş...

Derken, geç vakitlere değin ışığı yanar, keyifli türküler yükselirmiş kulübesinden.

«Tamam,» derlermiş; «Çömlekçi Baba harmanı kaldırdı. Eşeğini donatıp satışa çıkacak yakında.. Dünyanın ta öbür ucuna ulaştıracak köyümüzün önünü.. O olmasa, bizim köyün varlığından, güzelliklerinden kimin haberi olurdu? Aslan ustamız be!..»

Gönlü tok bir adammış Çömlekçi Ba-

ba. Dolanır dururmuş ıssız köy yollarında.. Çeşme başlarında mendilini yere yayıp karnını doyurur, hanlarda, köy odalarında gecelermiş. Yeni yapacağı işleri düşünürmüş boyuna.. Sonra bir dut ağacı altında ya da duvar dibinde açarmış sergisini. Kadınların, gelinlik kızların, adamların gelip dokuna dokuna, evire çevire, her birine alıcı gözüyle bakmaları, parmaklarıyle tınlata tınlata pişkinliklerini denemeleri, «Eline sağlık, Çömlekçi Baba... Nasıl döktün, nasıl pişirdin bunları böyle? Nasıl verdin bu renkleri?» demeleri hoşuna gidermiş..

Kimine ekinle, kimine parayla, kimine duayla dağıtırmış malını.

Yine eşeğini yüklemiş, satışa çıkmış günlerden bir gün.. Tozlu yolda deh çüş, deh çüş! Ayak ayak gidiyormuş. Keyifliymiş. Çok yeni, çok değişik şeylermiş yaptıkları bu kez. Alıcılarını nasıl şaşırtacağını düşündükçe gülümsüyormuş.

«Uğurola, Çömlekçi!»

Dönmüş bakmış, oralarda hiç rastlamadığı biri. Atlı. Giysileri varlıklı işi. Yüzü bıngıl bıngıl et... Gözlerini beğenmemiş.

«Eyvallah, yabancı!. Size de uğurola..»

«Ne bunlar böyle, babalık?»

«Ne olsun? çanak çömlek...»

«Nerden alıyorsun, bişeye benziyorlar mı bari?»

Çömlekçi Baba'nın canı sıkılmış ama, belli etmemiş:

«Kendim yaparım, yabancı.. Alıcılarım beğenirler.. Hiç bir yakınmalarını duymadım bugüne değin.. 'Eline sağlık, güzel olmuş,' derler hep..»

Bir süre öyle gitmişler. Çeşme başında mola vermişler sonra.

Yabancı sokulmuş, eşeğin sırtındaki yüke bakmış. Geniş ağızlı ayran çömlekleri, içi sırlı küpler, testiler, çanaklar,

küçük küçük oyuncaklar... Gözü tutmamış:

«Bunların tümünü satsan ne kazanırsın?»

Küçümseyen bir hali varmış. Çömlekçi Baba yine dişini sıkıp sabretmiş:

«Valla, belli olmaz. Ekinle, parayla, bazen de borca veririm çünkü..»

«Ne kadar sürer dolaşmalarınız?»

«Eh, bazen on, bazen on beş gün...»

Çok yorucu bulmuş yabancı bu işi.. Ömrünü böylesine boş bir işe bağladığı için acımış yaşlı adama.. 'Toprak bul, hamur et.. Biçimlendir, pişir.. Sonra da bir eşek ardında köy köy dolaş. Çekilecek şey mi?' diye düşünmüş. 'Şunların tümünü alır, kazanacağının birkaç katı toplu para verirsem, belki başka iş tutar da, kurtulur sürünmekten' demiş kendi kendine.

«Beri bak, Çömlekçi Baba; sana şu kadar para; yık yükünü şuraya.. Yık da

var git köyüne..»

Çömlekçi bir şey anlamamış, şaşkın şaşkın bakmış.

«Parayı az mı buldun? Peki iki katı olsun.. Bırak düşünmeyi, indir şunları hadi.»

Çömlekçinin yüzü kararmış. Dokunup pişkinliklerini denemeden, içlerine dışlarına bakmadan yapılan bu teklifi aklı almıyormuş; almıyormuş ama, verdiği para fena değilmiş... Epeyce sıkıntısı da varmış. İsteksiz isteksiz kabul etmiş. Eşeğini bir yana çekmiş, yabancının yüzüne baka baka, yumurta tutar gibi usul usul yükünü indirmiş. Bir kez daha, okşar gibi bakmış hepsine.. Aldığı parayı koynuna yerleştirerek eşeğin başını geldiği yöne çevirmiş.. Umduğundan kat kat kazançlı olduğu halde, rahat değilmiş içi. Hem gidiyor, hem dönüp geriye bakıyormuş kuşkuyla...

Çömlekçi biraz uzaklaşınca, yabancı

kendi kendine gülmüş:

«Adama bak yahu! Hazinesi elinden alınıyor sanki... Alt yanı üç beş toprak çanak çömlek... Taşımaya değmez... Sokulmuş, kümeden bir testi almış, evirmiş çevirmiş bir taşa çarpıvermiş... Ardından bir çömleği, bir çanağı...»

Sesleri duyar da dayanabilir mi Çömlekçi Baba? dönmüş soluk soluğa yetişmiş, öfkeden kıpkırmızıymış yüzü:

«Dur!» demiş; «Allah'ını seversen dur!. Yapma bunu bana. Seni hiç gözüm tutmadıydı aslında. Al şu paranı.. Al da çek git buradan.. Gözümün göremeyeceği yerlere git.. Milyon versen, göz yumamam bu yaptığına.»

«Canım, sana ne? Benim değil mi hepsi? Kat kat ödemedim mi paralarını? İster kırar, ister atarım, ne istersem yaparım..»

«Öyle değil o... Al, başına çal paranı!. Bir işe yarasın diye yaptım ben bun-

ları.. Hoyratça parçalanmalarına gelemem. Şu testiyi biçimlerken, bir köy kızı bunu sırtına vuracak, varıp buz gibi bir kaynaktan dolduracak, susuzluktan yanmış, dudakları kavrulmuş insanlar, başlarına dikip 'lık.. lık.. lık..' suyunu içecek, şöyle yürekten bir 'Oh!.' çekecek diye düşündüm. Şu çanağa ayranlarını koyanların kaşıklarken gözleri gülecek, 'çanağımız, testimiz..' diye söz edecekler onlardan.. Ya şu küçük oyuncaktan kuş sesleri çıkartan bir çocuğun sevincini duyabilir misin sen? Ben hep o insanların yüzlerini gözümün önünde canlandırarak çalıştım. Hiç birinin böyle tuz buz edilmesine göz yumamam... Al şu paranı da, defol buradan!..»

KURUKAFA

Z idi, uz idi. Anam kız idi.. Senin Kafdağı dediğin daha bir avuç toz idi.. Ne Ese, ne Köse.. Bindim mi kır ata durağım başka bir yıldız idi.. Broy broy der gezerdim dünyada.. Beni gördü mü kırk karga ayağa kalkardı Ağa geliyor diye...

Bir varmış bir yokmuş, işte o günlerde köyün birinde yoksul mu yoksul bir çocuk yaşıyormuş. Kimi kimsesi yokmuş bunun.. Bir iplik çeksen, kırk yama dökülürmüş giysisinden.. Nerde akşam orda

sabah.. Tanrı deldiği boğazı aç kor mu, geçinip gidiyormuş işte... Koca dünyada bir başına kaldığına Kurukafa dermiş ona köylüler... Kimin bir parça ekmeğe gördürülecek işi varsa Kurukafa'yı ararmış.

Kurukafa bir ağaya çoban durmuş sonunda... Çıkmaz ayın son çarşambasında alacakmış hakkını... Kuzular doğmuş, şişek olmuş, şişekler toklu, toklular marya... Devrilip devrilip gitmiş yıllar art arda; bir türlü gelmezmiş çıkmaz ayın son çarşambası.. O dağ senin, bu bayır benim, kırlara vermiş kendini Kurukafa.. Otun çöpün dilinden anlar olmuş.. Yaslanır değneğine, sessizliği dinlermiş uzun uzun.. Meşelere, çalılara bakar, kimselerin duymadığı sesler duyarmış... Pınarların başında saatlarca dikilir, suyun derinliklerine bakarmış... Başka dünyalarda gibi gülümsermiş tatlı tatlı... «Bir şeyler kuruyor, bir şeylere hazırlanıyor bu Kurukafa,» dermiş gören...

Bir kızılcık ağacının önünde durmuş günlerden bir gün, aradığını bulmuş gibi ışımış yüzü... İnce, düzgün dalları gözleriyle tartmış uzun uzun.. Tahta saplı çakısını çıkarmış sonra... Bambaşka bir özenle, okşar gibi tutuyormuş kestiği dalı... O günden geri, koyunu kuzuyu, ağayı köyü unutmuş.. Çökmüş bir taşın dibine yıldızlara baka baka, suları dinleye dinleye görülmedik nakışlar işlemiş değneğine... Ay ışığında göllere batırmış onu, gün ışığında ateşlere tutmuş... Dünyada en değerli varlığı, canın bir parçası o değnekmiş gayrı... Nakışlarına baktı mı ürperir, «kesinlikle, sihirli değnek bu,» dermiş köylüler.

İyice içinin daraldığı bir gün, 'Şöyle bir uzaklara gitsem, dünyayı dolaşsam, yeni yeni yerler görsem, insanlar tanısam,' diye aklından geçirmiş Kurukafa; vuruvermiş değneğini yere... Vurur vurmaz, havalara sıçrayan bir dikiş iğnesi

olmuş, uçmuş gitmiş... Denizler dağlar aşmış, uzak bir ülkeye düşmüş. Parlar dururmuş tozun içinde.. Yoksul bir kadıncağız bulmuş bunu, sevine sevine götürüp evindeki iğneliğe batırmış...

Devrisi gün erkenden evinin kapısını çekip işe gitmiş kadın. Kurukafa aşağıya sıçramış, yana yuna bakmış, görmüş ki ortalık tamtakır, kurubakır...

«Değneğim, güzel değneğim,» demiş; «Nerdesin? Çık gel de sevindirelim şu kadıncağızı...»

Der demez değnek belirivermiş karşısında, ocağa dokundurmuş onu. Bin bir çeşit yemekli bir sofradır kurulmuş.. Etliler, tatlılar, sütlüler... İğne olup yerine dönmüş yine...

Akşam olmuş, yorgun argın evinin yolunu tutmuş kadın.. Ezim ezim ezilirmiş içi.. «Yağ yok, un yok.. Ne bulup da ne pişireceğim ben şimdi?» diye kaygılanırmış.. Bir de kapıyı açmış ki, ne gör-

sün: Padişah sofrası gibi bir sofra... Gözlerine inanamamış.. Korka çekine yaklaşmış, bir güzel karnını doyurmuş. Doyurmuş ama, akıl sır erdirememiş bu işe bir türlü...

Günlerce sürmüş böyle bu...

Meraktan uykuları kaçmış kadının..

«Acaba ne ola ki bu? Nasıl etsem de öğrensem aslını?..» diyormuş.. Öğrenmeye kalkışırsa mutluluğunun yiteceğinden de korkuyormuş bir yandan.. Dayanamamış sonunda, işe gider gibi, kapıyı çekmiş ama, gitmemiş. Dikilmiş anahtar deliğinin önüne, içeriyi gözetlemeye başlamış. Zor tutuyormuş soluğunu.. Derken, yolda bulduğu iğne yere sıçrayıp insan olmuş, değneğine seslenmiş.. Hooop, sofra kuruluvermiş...

Hemencecik kapıyı açıp içeriye dalmış kadın:

«İn misin? Cin misin?» diye sormuş.

«Ne inim, ne cinim, senin gibi bir

insanım,» demiş Kurukafa.. «Gördüğün değnekten başka kimim kimsem yok bu dünyada. Kabul edersen oğlun olayım. Başkaları bilmesin gizimizi, birlikte yaşayalım..»

Kadının canına minnet; bağrına basmış Kurukafa'yı, ana oğul gibi yaşamaya başlamışlar.. Evin her bir gereğini görüyormuş Kurukafa.. Çıkıp çarşı pazar dolanıyormuş... Köyüne, köyünün kırlarına benzemiyormuş hiç buralar. Süslü süslü konaklar.. Hep bayramlıklarıyle dolaşan insanlar... Sarayın yanından geçmiş bir kez de.. Küçük kızını görmüş Padişah'ın.. Köz düşmüş gibi olmuş içine... Durduğu yerlerde duramaz olmuş...

«Var git o kızı iste bana,» diye yalvarmış anasına. «Padişah madişah ne bilmediğinden, hemen oluverecek sanıyormuş.»

Kadıncağız: «Padişahlar kızlarını Padişah oğullarına verir.. Bizim gibileri saraya yaklaştırmaz,» dediyse de anlata-

mamış.

Kurukafa'yı kırmamak için gitmiş... Gitmiş ama, daha kapıda yakalamış nöbetçiler bunu. Niyetini öğrenince de kasıklarını tuta tuta gülmeye başlamışlar:

«Demek, Padişah'ın kızını oğluna isteyeceksin ha? Hem de küçük kızını... Eh, oldu olacak, bari seni de Padişah'ımıza alalım da, kırk gün kırk gece bir düğün yapalım,» diyerek alay etmişler...

Çok dokunmuş Kurukafa'ya bu:

«Ya, öyle mi?» demiş! «Demek alay ettiler seninle..»

Değneğini yere dokundurup sultanlar gibi donatmış anasını, çift atlı güzel bir arabayla yollamış. Yerlere değin eğilerek kapıları açmış bu kez nöbetçiler.. Nasıl ağırlayacaklarını bilememişler sarayda «Küçük kızınızı oğluma istemeye geldim,» deyince yüzü gülmüş Padişah'ın.

«Kısmetse niye olmasın, bir de kızla görüşelim, size haber ulaştırırız,» demiş.

Kalkıp giderken de sokağa değin yolcu etmişler...

Kısa bir süre sonra haber gelmiş. Görülmedik bir düğün hazırlığı yapmış Kurukafa. Biri Büyük Vezir'in, öbürü küçük vezirin oğluyle evli ablalar küçük kardeşlerinin oturacağı yeri, gelinliklerini, çeyizlerini görmeye gelmişler... Gözleri kamaşmış, şaşıp kalmışlar ama, belli etmemeye çalışarak:

«Kardeşimize daha iyi bir koca bulamaz mıydı babamız? Nenin nesi olduğunu bilmediği birine veriverdi hemen... Koskoca bir Padişah kızı kenar mahalleye gelin gidermiymiş hiç?» diye söylenmişler, alıp vermişler...

Neyse, düğün olmuş. Kurukafa'yı da, evini de pek sevmiş küçük kız.. Şaşıp şaşıp kalıyormuş her şeye.. Kendisinden saklanan bir giz olduğunu sezmiş çabucak, kocasını sıkıştırmış.

«Söylemesine söylerim ama, kimseler,

hatta ablaların bile duymamalı bunu,» demiş; «Eğer duyarlarsa yedi yıl göremezsin beni bir daha.»

Her bir şeyi anlatmış, Kurukafa.. Ağzını sıkı tutacağına söz vermiş kız da..

Epey bir zaman geçmiş aradan. Kardeşlerini dolaşmaya gelmiş ablaları. Çalımlarından, kurumlarından yanlarına varılmıyormuş. Yukardan yukardan bakıyorlarmış dünyaya... Kenar mahallenin halini beğenmemişler. Kardeşlerine acımışlar:

«Şu babamın ettiğine bak; tuttu da nereye verdi seni.. Göz göre göre razı oldun sen de. Yaktın başcağızını.. Ömür mü geçer burada?» Demişler.. «Saraylara alışıksın sen. Pişmansan kocalarımıza söyleyelim de, bir çare arayalım buna...»

Küçük kız gülmüş:

«Ben sizden daha mutluyum,» demiş; «Kurukafa'yı seviyorum. Kendinize bakın siz. Nice gösterişsiz, beğenmediğimiz ki-

şiler vardır ki, Vezir'den, Padişah'tan bile üstündür.. Sizin küçümsediğiniz Kurukafa..» Tam ağzından kaçıracakken aklı başına gelmiş, susmuş...

Ablaları: «Hıh!..» etmiş, dudak bükmüşler...

Ülkede büyük bir at yarışı varmış o günlerde... Aylardır hazırlanılıyormuş.. Yedi düvelin binicileri çağrılıymış. Gözünün gördüğü yer bağışlanacakmış kazanana..

Kurukafa: «Yarışa ben de gireceğim,» demiş karısına, göreceksin, neler olacak.. Ağzı açık kalacak o burnu büyük ablalarının.. Yalnız, dilini tutmayı unutma sen... Yedi yıl göremezsin beni sonra...»

Davullar gümbürdüyor, zurnalar ötüyor, naralar atılıyor, yer gök inliyormuş. İğne atsan yere düşmezmiş alanda, öylesine kalabalıkmış. Dorusu, kırı, yağızı, alı, birbirinden biçimli, birbirinden güzel, in-

ce bacaklı, ceylan gibi atlar sabırsızlanıp duruyormuş çıkış yerinde... Derken, yiğit, göz kamaştırıcı binicisiyle bir «yağız» daha gelmiş yanlarına.. Bütün gözler ona çevrilmiş...

«Hangi padişahın oğludur ki?» diye sorup duruyorlarmış birbirlerine...

Yarış başlayınca, son gelen kurşun gibi ileriye atılmış, uçup gitmiş. Değil yetişmesine, ona yaklaşmasına bile olanak yokmuş öbürlerinin... At değil, rüzgârmış sanki... Binicisi de bir usta biniciymiş ki...

Küçük kızın yanında oturan ablaları:

«Ne yiğit, ne yaman delikanlı, değil mi?» demişler... «Kesinlikle bir şehzadedir. Kurukafa'yla değil, böyle biriyle evlenmeni isterdik senin... Sahi, Kurukafa eniştemiz at üzerinde durabilir mi acaba? Gittin de...»

Öfkesini yenememiş küçük kız:

«O çok beğendiğiniz, şehzade san-

dığınız kişinin kocam olmadığını ne biliyorsunuz? Enişteleri at üzerinde durabilir miymiş acaba? Gözlerinizi kamaştıran binici, sizin burun kıvırdığınız Kurukafa'dır, anladınız mı?» Demiş. Der demez de olan olmuş. Atıyle birlikte yitip gitmiş ortalıktan Kurukafa...

Başlamış ağlamaya küçük kız..

«Ettiniz bana edeceğinizi,» diyormuş.. «Ablalık değil, düşmanlık sizinki... Ben hoşnut olduktan sonra size neydi? Kürek kadar dillerinizle yıktınız yuvamı...»

Olduğu gibi anlatmış her şeyi...

Günlerce göz yaşı dökmüş evine kapanıp..

«Ne ettim de dilimi tutmadım,» der dövünürmüş. «Varsın övünsün, büyük görsünlerdi kendilerini ablalarım. Güzel güzel yaşayıp gidiyorduk.. Ne gereği vardı böbürlenmenin? Ah, Ah...»

Bin pişmanmış.. Fakir fukaranın derdini paylaşarak acısını unutmaya, kendi-

ni işe vermeye çalışıyormuş...

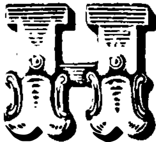
Zaman dediğin ne ki... Günler ay, aylar yıl oluverir... Gençken bir de bakarsın, yaşlanıvermişsin.. Uçup gitmiş yıllar birbiri ardından.. Öylesine geçivermiş yedi yıl da... Bir gece evine dönmüş Kurukafa:

«Artık alçak gönüllülüğün ne demek olduğunu öğrendin; acı çektik ama ikimize de iyi ders oldu bu..» Demiş karısına; «İstersen benim çobanlık ettiğim köye dönelim.»

Duyduğumuza göre, hâlâ orada mutluluk içinde yaşıyorlarmış.

Ne mutlu kendini başkalarından büyük görmeyene, dilini tutmasını bilene...

TOPAL TAVŞANLA YİĞİT OĞLAN

AY hak, gel hele şöyle!.. Bu dünyada fırsatın var.. Hangi fidanı diktin? Hangi tarlayı güverttin, söyle? Dün varmış, bugün yok.. Bak ne gül kaldı ne bülbül... Bir uçtan gider olduk.. Ne güne cıvıl cıvıl canın? Dünkü kalan kız dilberi, bugün bilin eldeki varı...

Ak sakallarını sıvazlayıp hep böyle diyormuş iki oğluna yaşlı adam. Buğulanan gözleriyle uzaklara bakıyor, ekliyormuş sonra:

«Gidin akçadağların ardına, mavi ovaların ötesine... Geniş dünyayı görün. Kim bilir, belki de bir yerlerde sizi bekleyenler vardır. Diliniz gönül kazansın, eliniz can kurtarsın... Siz siz olun, uçana, yeşerene dokunmayın, dünyanın süsüdür onlar... Yardımınızı esirgemeyin kimseden... Küçüktür diye hor bakmayın, zaman gelir kimsenin yapamadığını yapar bir minik karınca, bir topal tavşan...»

Can kulağıyle dinlermiş babalarını iki kardeş... Günün birinde:

«Baba, akçadağların, mavi ovaların ötesine gidiyoruz biz.. Kim bilir, belki bir yerlerde bekleyen vardır bizi,» deyip helâllik dilemişler... Demir çarık, demir asa, vurmuşlar yola... Dik dağlardan, geniş ovalardan geçtikçe gözleri gönülleri açılmış. Pırıl pırıl sularda yunmuş, gömgök ormanlarda dinlenmişler...

Günlerden bir gün, yol çatallanmış. Mor yapraklı ulu bir çınarın dibinde dur-

muşlar:

«Kardeş,» demiş büyüğü; «ayrılık göründü. Babamızın armağan ettiği sihirli çakıyı bu çınarın en yüksek dalına saplayalım. Nereye gidersek gidelim, gözümüz onda olsun. Birimiz darda kalırsak çakıya ateş düşer, parıltıyı gören gece demez, gündüz demez öbürünün yardımına koşar...»

Anlaşmışlar, kucaklaşarak biri sağa, biri sola sapmış.

O gün, durmadan dinlenmeden yol almış küçük, ağabeyini göremez olmuş ıraklarda. Ortalık alacalanırken iniltiye benzer bir ses gelmiş kulağına. Yana yuna bakınmış, bacağı kırık bir tavşan görmüş az ötede. Acısından yuvarlanıp duruyormuş hayvancık.

«Vah, garibim; kim bilir nasıl yanıyordur canın,» diyerek gömleğinden yırttığı bir parçayla tavşanın kırık ayağını sarmış, yanına almış onu. Derken, ortalı-

ğı ak bir dumandır kaplamış, göz gözü görmez olmuş. Bir taşın duldasına uzanmış oğlan. Yorgun olduğu için uyuyakalmış... Gecenin bir vakti, acı bir iniltiyle uyanmış. Alevler içinde yanan bir kadın görmüş karşısında. Bağırıyor, inliyor yardım istiyormuş. Kurtarmaya davranmış hemen. Meğer bir cadıymış bu. Yanına sokulur sokulmaz, oğlana değneğiyle dokunmuş, taş kesilmiş çocuk. Başlamış çirkin kahkahalar atarak çevresinde zıplamaya cadı...

Bi gözlerini açmış ki sabahleyin büyük oğlan, çınarın ucu ateş içinde:

«Eyvah! Gitti kardeşim,» diyerek geri dönmüş.

Derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi geçmiş, bakmadık çalı dibi, aramadık kıyı köşe komamış ama, kardeşini bulamamış bir türlü... Umudunu kestiği sırada başını yukarı kaldırmış ki bir de ne görsün: Çınar ağacının ucundaki ateş yok.

«Oh, şükürler olsun! Kurtuldu kardeşim,» deyip rahat bir soluk almış...

Meğer topal tavşan, döne dolana yerlere yıkılıp uykuya dalan cadının değneğini alarak, taş kesilmiş çocuğa dokundurmuş o sıra, o da uykudan uyanır gibi gözlerini açıvermiş...

Yola koyulmuşlar yine. Gide gide bir dağ başına varmışlar. Birden yine ak bir duman tutmuş ortalığı. Tam bir kuytuya sığınacakları sırada iki kişinin kıyasıya dövüştüklerini görmüş delikanlı.. Ayırmaya koşmuş. Yanlarına sokulduğunda biri elindeki değneği ona dokunduruvermiş. Olan olmuş o zaman... Meğer, peşlerini bırakmayan, kılık değiştirmiş cadıymış bu:

«Bakalım bu kez nasıl kurtulacaksın?» diyerek, taş kesilen delikanlının çevresinde sevinçle zıplamaya, dönmeye başlamış...

Öyle etmiş, böyle etmiş, bir çare bulamamış topal tavşan. Bakmış olmaya-

cak, ormanların bakıcısı tilkiye gitmiş. Bir düşünmüş:

«Zor bir iş bu,» demiş tilki. «Gel, kurda gidelim, belki o bir şeyler yapabilir.»

Tavşanla tilkiyi dinleyen kurt:

«Bize etse etse Bozkaya'daki kuzgun yardım edebilir,» demiş.

Acele Bozkaya'nın yolunu tutmuşlar.

Kuzgun çok üzülmüş olaya:

«Evet, yardım etmesine ederim ama, ne çare ki o cadıyla tek başıma başa çıkamam. Boz ayıyı da yanımıza alıp birlikte çalışmamız gerek.»

Topal tavşan, akıllı tilki, kurt, kuzgun, boz ayı, oğlanın taş kesildiği dağa gitmişler. Her biri bir köşeye gizlenmiş, beklemeye başlamış.

Yukardan her yanı gören kuzgun işaret verince, kahkahalar atarak, yuvarlanarak gelen cadının üstüne çullanmışlar. Ayı, elinden sihirli değneği kapıp oğlanın yanına koşmuş. Delikanlı gözlerini açıp da

karşısında tilkiyi, kurdu, kuzgunu, ayıyı görünce şaşırmış.

«Korkmayın,» demiş topal tavşan. «Bunlar bizim dostlarımız.»

Bir bir olup biteni anlatmış sonra... Sevinçten gözleri yaşarmış delikanlının; kalkmış, ayrı ayrı her birini sevip okşamış...

O günden sonra görülmedik, duyulmadık bir dostluk kurulmuş aralarında. Bir aradaymışlar gayrı hep.. Delikanlı önde, tavşan, tilki, kurt, kuzgun, ayı arkada, yollara koyulmuşlar.

Ayı bir ara:

«Acıktık, ağabey; izin ver de şu karşıki köyden bir şeyler buluşturup geleyim,» demiş.

«Olmaz,» demiş delikanlı; «o benim ödevim. Canımı kurtardınız siz benim, birinize bir zarar gelmesini istemem.»

Onları bir ağaç altında bırakıp köye gitmiş, semizinden bir öküz satın alarak

gelmiş, arkadaşlarının karnını doyurmuş.

«Bunun üstüne biraz da bal olsa iyiydi ya, neyse, idare edelim gayrı,» demiş ayı. Kaba gölgede biraz kestirdikten sonra yürümüşler.

Bir süre sonra kurt:

«Aman ağabey, yedirdin yağlıyı, susuzluktan yandık; bize bir çare,» demiş.

Dağı beli dolanmışlar, suyun damlası yok.. Tarlalar, kırlar göz alabildiğine bomboş.. Ağaçlar kurumuş... Rastladıkları insanların yüzleri kül gibi.. Ortalıkta bir sessizlik, bir cansızlık...

«Su,» diye çalmadık kapı, yoklamadık taş dibi komamış ülkede oğlan.. Boş testileri, dibi kurumuş küpleri göstermişler hep. Boyunlarını büküp:

«Biz de susuzuz, biz de yanıyoruz,» demiş insancıklar...

Sonunda, nineciğin biri, kokmuş, çamurlu suyla dolu bir bardak uzatmış.

«Nedir bu hal bre ninem, bu nasıl

ülke?» demiş oğlan. «Susuz yaşanır mı hiç? N'oldu pınarlarınıza, derelerinize, çeşmelerinize, çaylarınıza?»

İki gözü iki çeşme anlatmış kadıncağız:

«Ah oğul, bizim derdimiz gibi dert yoktur bu dünyada.. Bir zamanlar bizim de gürül gürül akan sularımız, gömgök ağaçlarımız, çiçekli çimenli bahçelerimiz vardı. Biz de şakır şakır yıkanır, kana kana sular içerdik. Yedi başlı dev belâ kesildi başımıza günün birinde. Akar sularımız akmaz oldu. Yeşillikleri, serinlikleri unuttuk... Yandı kavruldu ortalık... Hepsi bir yana, can derdine düştük...»

«O da neden nineciğim?»

«Nedeni var mı, a oğlum? O canavar türeyeli, ülkemizin adı 'Susuz Ülke,' Günün belli saatlarında bir çeşmemiz akıyor, o da, her gün canavara bir kız verirsek. Bugün de padişahın kızında sıra... 'Biri çıksa da bizi bu dertten kurtarsa, kızımı

vereceğim, padişah edeceğim ülkeme onu,' dedi padişah. Tellallar bağırttı. Nice yiğitler bu yola baş koydu ama...»

Çok üzülmüş oğlan, babasının sözleri gelmiş aklına. 'Belki de benim işe yarayacağım yer burasıdır,' demiş kendi kendine. Ne pahasına olursa olsun susuz ülkeyi devden kurtarmaya karar vermiş.

Dönmüş arkadaşlarına anlatmış duyduklarını:

«Şurayı susuzluktan kurtaramazsak, canlarımız bize haram,» demiş onlar da. Birlikte Padişah kızının deve verileceği çeşme başına gelmişler. Hazırlık görmüşler.

Akşam üzeri Padişahın kızı gelinlikleriyle devin kulübesi önüne bırakılmış. Halk, ellerinde testiler, kovalarla çeşmeye koşmuş. Gök gürültüsünü andıran bir ses duyulmuş bu sırada. Delikanlı, arkadaşlarına işaret vererek devin önüne çıkmış. Kuzgun gözlerine, tilki, kurt, ayı bacak-

larına saldırırken, canavarın iki başını uçuruvermiş delikanlı; dönmüş öbürlerine sonra.. Vücudu dişlendikçe, kılıcı yedikçe, yeri göğü inletiyormuş yaralı dev. Delinmiş bir tulum gibi yerlere serilmiş sonra.. dillerini kesmişler.

Oğlan varmış Padişah'ın kızına:

«Korkma!» demiş. «Kurtuldun gayrı.. Bütün ülke kurtuldu. İşte seni yiyecek canavarın dilleri...»

Sevinçle boynuna sarılarak teşekkür etmiş kız; bir mendille değerli bir yüzüğü armağan etmiş ona.

«Ben arkadaşlarımı doyurmak, dinlenmek için karşı dağa gidiyorum. Bir ihtiyacın olursa haberini beklerim,» diyerek ayrılmış.

Olup biteni geriden izlermiş Küçük Vezir. Oğlanın gittiğini görünce koşup devin kulaklarını keserek saraya dönmüş:

«Padişahım, gözünüz aydın!» demiş. «Sayenizde o korkunç canavarı hakladım.

İşte kulakları..»

Öte yandan da devi öldüren yiğiti ortadan kaldırmak için dağa adamlar salmış.

Sular gürül gürül akıyor, alanlar, gülen eğlenen insanlarla dolup taşıyormuş.

«Sözüm sözdür,» deyip düğün dernek kurulmasını buyurmuş Padişah...

Delikanlı dağda bir taşın gölgesinde uyuyormuş. O uyurken sırayla nöbet tutuyormuş arkadaşları başında. Nöbet sırası kendisine geldiğinde uyuyakalmış tavşan. Tam bu sırada Vezir'in adamları oğlanın başını kesivermişler...

Neden sonra durumu öğrenen tilki, kuzgun, kurt, ayı, vurulmuşa dönmüşler.

«Bütün suç bende,» diye dövünüyor, kendini yerden yere atıyormuş tavşan.

«Ne desek boş,» demişler sonunda. Ayı orada kalmış, dağlara şifalı ot toplamaya gitmiş öbürleri... Yedi dağın otu çiçeğiyle dönmüşler bir süre sonra. Yal-

nız tavşan dönmemiş...

Çalıştığı uzak ülkede, çınarın başını yanar görmüş büyük kardeş.

«Eyvah, kardeşim!» demiş düşmüş yollara. Gece dememiş, gündüz dememiş, yokuş dememiş düz dememiş, yürümüş de yürümüş. Günlerden bir gün soluk soluğa Susuz Ülke'ye yetmiş.

Tam bu sırada ayı, kesik başı gövdeye bitiştirmiş, otlar çiçeklerle hazırlanan melhemi yaraya sürmüş. Oğlan kımıldamamış. Donup kalmışlar. Tavşan bir yerlerden soluk soluğa çıkagelmiş, cadının sihirli değneği de yanındaymış. Dokunduruverince onu, delikanlı canlanmış:

«Amma da çok uyumuşum ha!» diyerek doğrulmuş. Padişah'ın kızından bir haber gelip gelmediğini sormuş.

«Yok,» demiş arkadaşları, olup biteni anlatmışlar...

Delikanlı önde, topal tavşan, akıllı tilki, kuzgun, kurt, ayı arkada, kente in-

mişler. Doğruca saraya varmışlar. Çalgı çağnak, düğün dernek inliyormuş ortalık.

«Yaşasın ülkemizi kurtaran Küçük Vezir!» diye bağırıyormuş halk...

Oğlan Padişah'a:

«Ya!..» demiş; «demek sizin böyle yiğit bir veziriniz var? Peki, neden daha önce göstermemiş yiğitliğini? Neden bunca insanın kırılmasına göz yummuş şimdiye kadar? Hem devi öldürdüğüne dair bir nişan var mı elinde? Nasıl yapmış bu işi acaba?»

Ecel terleri dökmeye başlamış Küçük Vezir köşede. Adamlarının, «öldürdük!» dediği delikanlıyı karşısında görünce aklı başından gitmiş, sıvışmak istemiş ama, sıvışamamış.

«Padişahım, şu diller devin dilleridir,» demiş oğlan. «Şu mendille, şu yüzük de kendisini kurtardığım için kızınızın bana verdiği armağanlar.. Veziriniz size yalan söylemekle kalmadı, beni de ortadan kal-

dırmaya çalıştı. Bir ara bunu başardı da.» Boynundaki yara izini göstermiş. «Bereket şurada gördüğünüz arkadaşlarıma...»

Ayı kalkmış, olup bitenleri bir bir anlatmış... Tavşan, tilki, kuzgun, kurt, doğrulamış onun dediklerini.

Kurtulduğu günden beri odasında ağlayan kız gelmiş, delikanlıyı görünce boynuna atılmış:

«Evet, baba; kurtarıcımız bu yiğittir,» demiş.

Çok kızmış Padişah. Hemen cellâda verilmesini buyurmuş Küçük vezir'in.

«Padişahım, cellâda ne hacet, onu bize bırakın,» demiş ayı.

«Yarıl yer, gireyim,» diyen Vezir'e bakmış; babasının sözleri aklına gelmiş oğlanın:

«Bu ona yetti de arttı, Padişahım,» demiş.. «Alçaklığın üstüne dünyayı örtseler ortaya çıkacağını anladı gayrı.. Sa-

lıverin gitsin, gitsin de dilediği yerde yaşasın...»

Tam bu sırada kardeşini arayan ağabey girmiş saraya, oğlanla kucaklaşmışlar. Ayrıldıkları günden bu yana başlarından geçenleri anlatmışlar birbirlerine.. Babalarının güzel sözlerini ansımışlar...

Oğlan, kurtardığı kızla, ağabeyi de komşu ülke padişahının kızıyle evlenmiş. Topal tavşan, tilki, kurt, kuzgun, ayı sarayın güzel barınaklarına yerleştirilmiş..

Hepsi de, bin yıl mutlu bir ömür sürmüşler...

ŞAŞMAZ YASA

İR varmış bir yokmuş, bir kuşum var kanadı gümüş... Bir uçmuş, Kafdağı'na konmuş.. Kafdağı'nın gülleri, şak şak öter bülbülleri. Durur durur çiçek açar masal ağacının dalları...

Ülkenin birinde genç bir Padişah yaşıyormuş, yüreği sevgiyle doluymuş bu Padişah'ın. Karıncaların bile incitilmesini istemezmiş. Geniş bir bahçe gibi düşünürmüş tüm ülkesini:

«Toprağımızı en güzel çiçeklerle,

ağaçlarla donatalım. Çiçek sulayan, ağaç yetiştiren kişiler kötülük düşünemez. Yeryüzündeki konukluğumuz öyle kısa ki, kalp kırmak niye? Toprak ananın yasaları en güçlü yasalardır, hiç bir kötülüğü bağışlamaz..» diyormuş.

Bundandır, bir yeryüzü cennetiymiş has bahçe.. Yedi dağın gülü bülbülü varmış içinde. Sular şırıl şırıl akar, dallarda kuşlar bıcırdaşır, cana can katarmış mis kokulu havası...

Uzak bir köyden getirttiği bahçıvana:

«Bak,» demiş. «Gözünü dört açacaksın, çöpüne bir zarar istemem buranın. Benden habersiz yaprak kımıldamamalı bahçemde.»

«Baş üstüne, Padişahım, hiç meraklanmayın siz. Canım sağ oldukça gözüm gibi koruyacağım bahçenizi.»

Gerçekten de ayağı tez, toprağın dilinden anlar bir adammış Bahçıvan. Bütün gün oraya buraya koşar, üstüne tit-

rermiş her bir bitkinin. Kısa sürede daha bir şeneltmiş bahçeyi. Çiçekler daha parlak, ağaçlar daha bir güzel olmuş. Bir köşeden bir kuş sesi eksilse, anlarmış...

Padişah'ın çok sevdiği bülbül susuvermiş bir gün birdenbire. Hava boşalmış gibi gelmiş bahçıvana. Hemen o yana koşmuş çapayla; koşmuş ama, neye yarar? Konduğu dalcağız hâlâ sallanıyormuş; «fışş!» diye kayıveren, sırtı muskalı bir yılanın ağzındaymış bülbül. Eli ayağı kesilmiş.

Varmış Padişah'a duyurmuş olayı.

«Üzülme bahçıvan,» demiş Padişah. «Senin bir suçun yok bunda. Yılan bir güzel sesi susturmuşsa, onun çirkin başını da ezecek biri bulunur elbet. Şaşmaz yasadır bu: Eden, er geç bulur belâsını...»

Bahçıvanın hoşuna gitmiş bu sözler, yüreği yeğnilmiş.

Birkaç gün ya geçmiş ya geçmemiş aradan. Tam da yılanı gördüğü yerleri

çapalıyormuş. Öfkeli öfkeli kaldırıp indiriyormuş çapayı. Paydosa yakın bir de bakmış, «Sırtı muskalı,» ayağının dibinde iki parça... Başı ezik, upuzun yatıyor...

Padişah'a koşmuş sevinçle:

«Padişah'ım, Padişah'ım! Tamam, dediğiniz oldu,» demiş. «Bülbülü yiyen yılan belâsını buldu.. Böyleyken böyle...»

Padişah aynı soğukkanlılıkla:

«Eh,» demiş. «Bir şey değişmez. Önemli bir iş gördüm sayma kendini. Şaşmaz yasadır bu, sen de bulursun belânı.»

Kötü bozulmuş adam, düşecek gibi olmuş. Kahırlı kahırlı dönmüş geriye. Hesap görüp işinden ayrılmayı düşünmüş. «Gider köşeme çekilirim köyümde,» diyormuş. «Belâmı bulurmuşum.. Böyle denir mi insanın yüzüne. Hem ben ne yaptım ki?. Çapalamasamıydım oraları? Böylelerine yaranılmaz aslında. Boşuna dememiş eskiler: 'Büyüklere yakın durmaya gelmez,' diye...»

Sonra sonra kızgınlığı geçmiş. Uyarma saymış Padişah'ın sözlerini. «Ne de olsa bir baş ezdik,» diyor, adımını denk atıyormuş. Görünür görünmez belâlardan sakınmaya çalışıyormuş. Yanlışı yüzünden başına bir hal gelmesini istemiyormuş.

Zamandır, akıp gitmiş. Çok sular geçmiş köprülerin altından. Olay da, Padişah'ın sözleri de unutulmuş... Bahçıvan dilediği gibi gezip dolanıyormuş bahçede. Sarayda da epeyce değişiklikler olmuş.. Hanım Sultan ölmüş. Komşu ülke Padişahı'nın kızı gelin gelmiş saraya çok geçmeden. Burnu havada, zevke sefaya düşkün biriymiş yeni Hanım Sultan. Saçıp savuruyormuş hazineyi. Algı salgı artırılmış, halkın yüzü kararmaya başlamış...

Gittikçe Padişah da ona uymuş. Sarı düvenin yanında duran, ya huyundan ya tüyünden.. Çiçekleri, ağaçları yine seviyor, yine karıncaların bile incitilmemesini istiyormuş ama, kulak asma.. Karısının et-

kisiyle herkesin kendi yerine göz diktiği, gizli gizli bir şeyler hazırladığı sanısına kapılmış. Bahçeye daha az iniyormuş gayrı,, Dalların kımıldanmasını bile görmek istemiyormuş. Kuş uçurtmaz olmuş sarayın yöresinden... Kuşkulu, kuruntulu biri olup çıkmış.

Bir yakını, bahçıvanı görmeye gelmiş o günlerde köyünden. Bahçedeki kulübesinde ağırlıyormuş konuğunu. Bir köyü gözünün önüne getiriyor, bir bahçeye bakıyor:

«Vay,» diyormuş adam. «Vay ki vay! Bu cennet köşesinde Padişah'tan farkın ne senin? Yediğin önünde, yemediğin ardında. Padişah'tan farkın ne?..»

Koltukları kabarmış bahçıvanın, övünmüş biraz:

«Bre yeğen,» demiş. «Bu da bişey mi? Bir ayağım da saraydadır benim. Ne zaman istesem girer çıkarım. Sağ kolu sayar beni Padişah.. Kimseye güvenmez, bana

güvenir. 'Bahçıvanım, şunu nasıl yapalım? Bahçıvanım, bunu nasıl edelim?' diye akıl bile danışır... Hey o sarayın içi... Altındır, gümüştür, par par; güneş gibi yanar her yan...»

Konuk heyecanlanmış:

«Ah, be!» demiş. «Gelmişken bir de sarayı görebilmeli ki.. Görebilmeli de başlayıvermeli anlatmaya döndüğümde bizimkilere... Ağızları ayrık kalır şaşkınlıktan.»

«Hay hay!» demiş, ardına takmış bunu bahçıvan. Bir kendinin bildiği yollardan saraya sokulmaya başlamışlar.

Hafiyeler durur mu? Günlerdir gözetlerlermiş bahçeyi aslında. Bahçıvandan kuşkulanır:

«Bakmayın öyle saf görünmesine. Niyeti kötü.. Siz koynunuzda yılan besliyorsunuz,» derlermiş Padişah'a..

Tam büyük kapıdan girerken yakalamışlar bunları..

«İşte, Padişah'ım,» demişler. «Yanın-

da bir yabancıyla gizli yollardan sarayınıza sokuluyordu güvendiğiniz adam... Günlerdir bir hazırlık içindeydi kulübesinde...»

«Demek öyledir, ikisini de verin cellâda..»

Neye uğradığını anlayamamış bahçıvan. En çok da köylüsünün başını derde sokmasına yanıyormuş. «Cellâda» sözünü duyunca büsbütün yıkılmış. Ayaklarına kapanmış adamların. Yanlış anlaşıldıklarını, kötü bir niyetleri bulunmadığını açıklamaya çalışmış. İlle de biyol Padişah'la görüşmesi gerektiğini, ona bir sır duyuracağını söylemiş.

«Getirin,» demiş Padişah.

Bahçıvan, tahtın önünde dimdik durmuş:

«Bunca yıldır has bahçenin üstüne titredim,» demiş. «Gözüm gibi baktım ağaçlara, çiçeklere.. Senden habersiz yaprak kımıldamadı orada. Çiçek sulayanın, ağaç

yetiştirenin kötülük düşünemeyeceğine inanırdın. Dünyadaki konukluğumuzun kısalığını bilirdin. Kalp kırmaya değmeyeceğini söylerdin. N'oldu böyle sana? Hangi ağacına, hangi çöpüne zarar verdim? Anlayıp dinlemeden iki insanı cellâda veriyorsun. Neye yarayacak bu? Ne demiştin bülbülü yılanın yediğinde? Ne demiştin benim yılanı öldürdüğümde? 'Şaşmaz yasadır bu; sen de bulursun belânı..' Olan oldu. Adamlarının yanıltmalarıyle cellâda verdin bizi.. Şimdi biz gidince sıra kimde, düşün bir... Sıra kimde?»

Padişah'ın ayakları suya erer gibi olmuş:

«Yallah!» demiş. «Gidin kulübenize hadi... Gözüm görmesin bir daha...»

Bahçıvanı bağışlamış.

ŞAHMARANIN KIZI

İR varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler top oynarken eski hamam içinde.. Beni yola saldılar. Yolda bir tohum buldum. Tohumu yere verdim, yer bana çimen verdi. Çimeni çobana verdim, çoban bana kuzu verdi. Kuzuyu Tatar'a verdim, Tatar bana at verdi, elime berat verdi... Bindim atın sırtına, sürdüm gittim Hindistan'a.. Hindistan'da kanlar akar, hep güzeller bana bakar.. Oradan öte Keloğlan'ın dağla-

rı.. Bu dağlara konalım, bir masal da biz kuralım..

Azken uzken, ovalar yokuş, dağlar düzken, uzak bir ülke varmış. Kafasını pek yormayan kişilerdenmiş ülkenin Padişahı... Zorda kaldı mı kurda kuşa danışır, ottan çöpten yardım umarmış. Alışılmıştan, hazırdan yanaymış hep.. Çıkmazlara girdi mi de üzülmezmiş, kambur feleğe yüklermiş suçu.. Bundan olacak oğullarının evlenme çağı gelince döküp düşüneceğine, «Binin atlarınıza, geniş dünyayı dolanıp bulun gönlünüze göre birer helâl süt emmiş,» diyeceğine, üç yöne ok atmalarını salık vermiş bunlara... «Ama ota, ama çöpe düşer demiş.. Ben bilemem onun orasını... Razı olursunuz yazgınıza...»

Civan gibi üç delikanlı, durmuş kalmış bir.. Nice güzellerin gözleri onlardaymış. Gönlünün sevdiğiyle ömür geçirmek varken, işi rastlantıya bırakmak istemi-

yorlarmış... Babaları üsteleyince edememişler, «Hayırlısı neyse o olsun,» diyerek biri gündoğusuna, biri günbatısına, küçüğü de güneye oklarını fırlatmışlar...

Büyüğünün oku Büyük Vezir'in, ortancanın oku Küçük Vezir'in evine düşmüş. Pek keyiflenmiş babaları.. Onlar vezir kızlarıyle dünya evine girmişler.

Gelgelelim küçüğünün oku gitmiş de gitmiş; dağı ovayı aşmış, düşe düşe bir yılan deliğine düşmüş.. Bunu görünce bet beniz kalmamış oğlanda; geri dönmek istemiş.. Alıp başını ülkeden uzaklaşmakmış niyeti.. Daha iki adım atmadan ardından bir ses duymuş:

«Padişah oğlu, Padişah oğlu! Nereye gidiyorsun? Sözünde durmayacak mısın? Demek kısmetin benim, düğün hazırlığına başla...»

Saraya dönmüş, durumu babasına duyurmuş oğlan..

«Gördün mü başıma geleni? Ben şim-

di ne edeceğim?» diye dövünmüş..

«Ses haklı,» demiş babası. «Sözünü tutacaksın.. Yılan da, çıyan da olsa, boyun eğeceksin yazgına...»

Hazırlıklar görülmüş. Ülkenin en önde gelenleri düğün alayına katılmış, çalgı çağnak yılan deliğinin başına varmışlar... Bi de ne görsünler: Çeyiz çimen yüklü, göz kamaştırıcı bir gelin arabası hazır, en üstte de dolam dolam bir karayılan... Şaş beş olmuşlar. Soğuk bir terdir boşanmış damadın sırtından. «Ettin bana edeceğini babam,» diye ah çektikçe göğe çıkarmış dumanı..

Eğlence cümbüş, saraya dönmüşler.

Gelin odasında, kara kara düşünürmüş damat. Vursalar bi gram kanı akmayacak, öylesine... Derken bir hışırtı olmuş ardında.. Gömleğini çıkarıp ayaklarının ucundan yatağa doğru kayıvermiş yılan... Diken diken olmuş tüyleri, gömleği kaptığı gibi ateşe doğrulmuş öfkeyle bu..

«Yiğidim, n'olursun gömleğimi yakma, başına bir felâket gelir..» diye yalvarmış gelin.

Canı burnunda, dinler mi? Atıvermiş ateşe gömleği...

Geri dönünce bir de ne görsün: Aydan arı, günden duru, güzeller güzeli bir kız yöreye ışık saçmıyor mu!..

Meğer yılan Padişahı Şahmaranın kızıymış bu.. Dışarda bekleşenlerin de gözleri kamaşmış. Böyle şey görmediklerinden, Padişah'a haber uçurmuşlar:

«Gelin odasında sanırsın ay doğdu,» demişler.

Koşup gelmiş Padişah.. Gelini görünce aklı başından gitmiş:

'Ben üstelemesem bizim oğlan alıp gelmeyecekti bunu.. Ama yılan, ama çıyan, yazgına boyun eğeceksin dediğimde az mı kızmıştı... Onun değil, benim hakkım bu gelin aslında,' diye düşünüp dolaba düzene başlamış:

«Beri bak oğul, böylesine güzele sahip olmak kolay değildir, ateş çemberinden geçmek ister. Zorlu sınamalara dayanmak gerekir. Nasıl, güveniyor musun kendine?»

«Evet, baba..»

«Öyleyse ilk işin: Yendiği halde tükenmeyen bir salkım üzüm bulup gelmek. Bulamazsan gelin elinden gider...»

Oğlan babasındaki değişikliği neye yoracağını bilemiyormuş.. Oflaya puflaya dolanmaya başlamış odasında.. «Yendiği halde tükenmeyen üzüm salkımı mı olurmuş hiç? Bu nasıl istek? İyice çileden çıkarmak istiyor Padişah beni anlaşılan..»

«Derdin nedir yiğidim? Neden yerinde duramıyorsun öyle?» diye sormuş tatlı sesiyle gelin. Nedenini öğrenince de:

«Keşke beni dinleseydin de gömleğimi yakmasaydın,» demiş; «başımıza gelmezdi böyle şeyler o zaman.. Ama, üzülme; her şeyin bir çaresi bulunur. Sabaha

karşı yuvamın ağzına git:

'Büyük baldız, büyük baldız! Kardeşin bitip tükenmek bilmeyen bir salkım üzüm istiyor..' diye seslen, ötesini düşünme..»

Oğlan, alaca karanlıkta okunun düştüğü deliğin başına varmış:

«Büyük baldız, büyük baldız! Kardeşin bitip tükenmek bilmeyen bir salkım üzüm istiyor..» demiş. Az sonra gümüş bir tepsi içinde dışarıya bırakılan buğulu buğulu bir salkım üzümü Padişah'a getirmiş.

Soğuk soğuk gülmüş Padişah.. Denemiş, gerçekten de bitip tükenmeyen bir salkımmış bu, koparılan her tanenin yerinde bir yenisi beliriyormuş hemencecik. Umudunu yitirir gibi olmuş ya, yine de belli etmemiş:

«Aferin!» demiş; «tam istediğim gibi.. Ben senin yaman bir delikanlı olduğunu biliyordum aslında.. Şimdi de, açıl-

dı mı bütün ülkeyi kaplayan, toplandı mı bir fındık kabuğuna sığan mavi çadırı getireceksin.. Getiremedin mi...»

Donmuş kalmış oğlan; ne diyeceğini bilememiş bir süre.. Güçlükle kendini tutarak eve dönmüş. Başını ellerinin arasına alıp düşünmeye başlamış..

Gelin durumu öğrenince:

«Yıkma kendini yiğidim,» demiş; «iki gönül bir olduktan sonra nelerin üstesinden gelinmez ki.. Bir kara yüreğin kara istekleri yıkamaz bizi.. Sabaha karşı yuvanın ağzına git:

'Ortanca baldız, ortanca baldız! Kardeşin fındık kabuğuna sığan mavi çadırı istiyor,' diye seslen.. Üst yanını düşünme..»

Oğlan çadırı da getirince, Padişah'ın rengi kara sarı olmuş. Boğulur gibi sesler çıkarmış sevineceğine... 'Ne etmeli de şunun yapamayacağı bir şey istemeli,' diye kıvranırmış... Aşağı yukarı dolan-

mış odasında, birden durmuş:

«Tamam,» demiş; «bu son sınama; bunu da kazandın mı, güzeller güzeline yaraşık olduğunu ıspatlamış olacaksın.. Anasından yeni doğmuş, karşımda çatır çatır konuşacak bir bebek getireceksin bana.. Nasıl, anladın mı? Çatır çatır konuşacak bir bebek...»

Vurulmuşa dönmüş oğlan!

«Haklıymışsın, yakmamalıymışım o gömleği,» demiş geline.. «Benim acemiliğim yüzünden oldu hep bunlar... Ama, nerden bilebilirdim ki... Azıttıkça azıtıyor Padişah.. Tam bir felâket olacak sonu..»

«Zararı yok yiğidim,» demiş gelin; «katlanacağız.. Senin yok bir suçun.. Bir kız kardeşim daha var benim. Yarın ortalık ılıyınca yuvamın başına gider:

'Küçük baldız, küçük baldız! Ablan yeni doğan bebeğini istiyor,' diye seslenirsin.»

Devrisi gün denileni yapmış oğlan. İpek kundağıyle deliğin ağzına bırakılan süt kokan bebeği almış. Bir gül kadar hafifmiş. Dayanamamış, yüzüne bakmak istemiş bir ara dönerken.

Bebek:

«Sabırlı ol enişte,» demiş; «üşüteceksin beni, ört yüzümü..»

Padişah son sınamayı yitireceğine inanıyormuş oğlanın. Tellallar bağırtmış, halkı büyük alana toplamış. Heyecanlı heyecanlı dolaşıyor, sonucu nasıl açıklayacağını, ardından nasıl bir düğün kuracağını düşünüyormuş.

Bu sırada oğlan bebeği getirmiş, kundağını açmışlar. Doğrulmuş. Gerçekten yeni doğmuş, el kadar bir bebekmiş.

«Maşallah, maşallah!...» diyerek şaşkın şaşkın ona bakıyormuş halk; «Yok canım, konuşabilirmiymiş bu hiç? anasını bile ememez daha,» diyorlarmış.

Birden incecik sesiyle seslenmiş be-

bek:

«Ey ahali! Hiç, yendiği halde tükenmeyen üzüm salkımı duydunuz mu?»

«Duymadıık!..» demiş topluluk bir ağızdan

Bebek Padişah'a dönmüş:

«Dizlerine kadar taş ol, kötü yürekli adam..»

Dizlerine kadar taş kesilmiş Padişah.

Bebek yine kalabalığa sormuş:

«Ey ahali! Bütün ülkeyi kaplayan, toplanınca fındık kabuğuna sığan mavi çadır gördünüz mü?»

«Görmediik!..»

Padişaha dönmüş yine:

«Beline kadar taş ol! kötü niyetli adam..»

Beline kadar taş kesilmiş Padişah.

«Ey ahali! Anasından doğar doğmaz konuşan bebek duydunuz mu?»

«Hayır, duymadıık!..»

Bebek, Padişah'a seslenmiş son kez:

«Ey evlât düşmanı! Büsbütün taş ol!..»

Padişah, tepeden tırnağa taş kesilmiş.

Bebek, korkuyla gözleri önünde taş kesilen Padişah'a bakan halka, ta başından alıp, olanları anlatmış. Onun yerine, bunca eziyet ettiği küçük oğlunun Padişah olmasını önermiş..

Bütün ülkede şenlikler başlamış. Kırk gün kırk gece çalıp oynamışlar fındık kabuğuna sığan mavi çadırın altında... Durup durup, yedikçe tükenmeyen salkıma uzanmışlar.. Yeni doğmuş bebek, duyulmadık türküler söylemiş onlara...

Gökten üç elma düşmüş, üçü de kötü niyetli olmayanların başına...

YARIMÇARIK

VVEL zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken eski hamam içinde.. Hani Eben? Hani Deden? Dünya masal içinde.. Bir varmış der gözlerimiz, bir yokmuş saçlarımız.. Baksan Köse, Keloğlan sokakta.. Yanıbaşımızda dev, cüce…

Ha işte, Yarımçarık derler biri yaşıyormuş köyün birinde.. Görmüş geçirmiş, işinde gücünde bir adam.. Gün tarlada doğarmış buna.. Eğer belini, akşamlara

değin çalışırmış. Kahvede, duvar diplerinde gören yokmuş pek.. Az konuşurmuş. Bundan olacak, komşular hallerini garipçe bulurmuş biraz.

Bir gün tarladan dönerken ak sakallı biri çıkmış Yarımçarık'ın karşısına. Selâmlaşmışlar. Dereden tepeden konuşarak yan yana gidiyorlarmış. Boyuna yöreyi inceliyormuş Aksakallı, buraların yabancısı olduğu her halinden belliymiş. Birden durmuş, Yarımçarık'ın alnına bakmış dikkatli dikkatli:

«Ağam,» demiş; «sorması ayıp olmasın, savaşa gittin mi hiç?»

«Yooo, bunu da nerden çıkardınız? Gördüğünüz gibi, yoksul bir çiftçiyim ben.»

«Kılıç yarası değil mi alnınızdaki çizik?»

Hiç tınmamış Yarımçarık.

Köye gelince evine buyur etmiş Aksakallı'yı.

«Bu akşam konuğum olun,» demiş; «karım hoşlanır konuk ağırlamaktan.. Kül kömür, bir şeyler buluştururuz nasıl olsa.»

Evde de içi rahat değilmiş yabancının.. İkide bir Yarımçarık'ın alnına takılıyormuş gözü..

'Evet evet, kılıç yarasından başka bir şey olamaz bu.. Alnından yaralanan yiğidin de kim bilir neler geçmiştir başından. Peki ama, neden susuyor? Nasıl etmeli de konuşturmalı bu adamı?' diye düşünüyormuş..

Sofra kurulmuş. Yüzü örtük bir kadın yemekleri getirmiş. Dışarıya çıkacağı sırada Yarımçarık yolcunun anlamayacağını sandığı bir dille bir şeyler söylemiş buna. Kadın yüzünü açmış, gülümsemiş konuğa. «Sen doğma, ben doğayım,» diyormuş ay'a bu yüz; öylesine güzelmiş.

Kadın çıkınca Yarımçarık anlatmaya başlamış:

«Bir zamanlar karışık bir iş yüzünden köyümü bırakmıştım, dağlarda dolaşıyordum. Düşmanların ardımdaydı. Baktım olmayacak, az gittim, uz gittim, dere tepe düz gittim.. Akşamlardan bir akşam ormanlık bir dağa vardım. Barınacak bir köşe ararken sesler geldi kulağıma.. Çalgı çağnak, ortalık inliyordu. 'Dağ başında bu da nenin nesi?' dedim, sokuldum usuldan usuldan. Kızartılan kuzuların kokusu tutmuştu her yanı.. Sakallı, haydut kılıklı adamlar, koca bir ateşin başında halka olmuştu...

Birden kara bir çadırın önünde bağırtılar oldu. Bir kadını eğlenti yerine sürüklemeye çalışıyordu iki kişi. Ateş başındakiler sarhoştu, kendi alemindeydi. Yardım etmezsem kim bilir neler gelecekti kadının başına. 'Ya Allah!' dedim, kılıcımı çektim. Üzerlerine birden atıl-

dığım için adamlar neye uğradıklarını anlayamadılar. Kızı atımın terkisine attığım gibi dalıverdim karanlığa.. Gayrı oralarda durulur mu? Gece gündüz yol aldım. Getirdim anamın yanına bıraktım:

'Bu zavallıyı,' dedim; 'kötü adamların elinden kurtardım. Saklayalım karayazılıyı. Belki de düşmanları izimizdedir.'

Sözümü bitirdim bitirmedim, aldı anam:

'Şimdi onu bırak da tez atına atla, kardeşine yetiş.. Son soluktaymış. Bir yararın dokunur belki..'

Kardaş bu, canın yarısı, soluklanmadan geçtim gittim. Gittim ama, ne çare, çağrı büyük yerden, gitmem denmez. Diyememiş kardaşım da.»

Durup durup alnına bakan Aksakallı'ya:

«Dinliyor musunuz?» dedi; «Dönerken değirmen gibi uğulduyordu başım. 'Ee.. ayrılık şaşırtır, ölüm yıkar,' diye-

ceksin.. Doğrusun, doğrusun ya, insanoğlu çok tuhaf.. Kardaşımdan çok, evde koduğum kızdaydı aklım.. Onu kor gibi yanan gözlerini düşünüyordum hep. Ona bir şey olmasın diye tasalanıyordum.

Geldim ki, anam ağlıyor, kız ortada yok. Hayır, düşmanları götürmemiş.. Daha ardımdan almış bir kılıç, atlamış bir ata, sürmüş dağlara.. Aklınca kendisine edilen hakaretin öcünü alacak zaar...

Hiç aklım başımda yoktu. Neye yapmıştı bunu? Bir sürü haydutla başa çıkabilir miydi? Onu bulamazsam yaşayamazdım. Kararlamaya sürdüm atı. Derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi geçerek ormana vardım. Birden, birkaç yüz adım ilerde kızı görmeyeyim mi? Düşündüm: Hızlansam yetişemem, seslensem başkaları duyar.. En iyisi yandan dolanıp önüne çıkmak. Öyle yaptım. Yaptım ama, dur mur demeye kalmadan kılıcı da yedim alnıma...

Dinliyor musun, konuk kardaş. Gözlerimi açtığımda bir mağarada buldum kendimi. Kafam zindan gibi ağrıyordu. Geceleri biri gelip sargımı değiştiriyordu karanlıkta. Dalıp gidiyordum. Kimdi, seçemiyordum.. İyileşmeye başlayınca, uyur gibi yapıp yakaladım geleni.. O'ydu, konuk kardaş, yarama bakan o'ydu. Ne yazık ki, tanındığını sezmişti. Görünmedi bir daha. Buldum derken yeniden yitirdim onu. Yaram iyileşmiş ama, yüreğime ateş düşmüştü..

Yine yollara düştüm. Ha şuracık, de buracık, o'nu haramilerden kurtardığım dağa vardım. Evet, yine çadırlar vardı oralarda. Karanlıkta usul usul birinin yanına sokuldum. Elleri bağlı bir kadın sorguya çekiliyordu içerde:

'Söyle, kimdi seni kaçıran? Nasıl işaret vermiştin ona? Babanın adamlarından biri miydi? Bir geçerse elimize...'

Anladım; o'ydu, onu sorguya çekiyor-

lardı içerde.. Daha çok gecikemezdim. Çektim kılıcı yüklendim.. Baskına uğradık sandılar.. Öbür çadırları ayaklandırana değin, kızı alıp yola koyulmuştum bile ben...

İşte böyle konuk kardaş; sonra evlendik.. Az önce sofrayı kuran o'ydu. Senin nenin nesi olduğunu çok merak ettiğin alnımdaki yara izi de, onun kılıcının izi...

Hoşnutuz birbirimizden. Hiç bir eksiğimiz yok sayılır.. Yalnız, karımın bir derdi var: Yitik babası.. Ona üzülüyoruz. Sorup aramadığımız yer kalmadı. Kara yürekli haramiler eline düşmüş olmasından korkuyoruz...»

Aksakallı'nın gözleri yaşarmış, elleri titremeye başlamış.

Yarınçarık'ın alnına bakarak:

«Karını çağır, gelsin evlât,» demiş; «haberlerim var ona.»

Kadın içeriye girince, aptes alacak-

mış gibi sağ kolunu sıvamış, dövme bir yazıyı göstermiş:

«Bak bakalım bunu tanıyabilecek misin, kızım?» demiş.

Kadın eğilmiş:

«Baba, babacığım!. Şükürler olsun kavuştum sana!.» diyerek boynuna sarılmış.

Meğer yıllardır kızını arayan bir Padişahmış Aksakallı.. Kılık değiştirip koca dünyayı dolaşmış.. Çok hoşlanmış Yarımçarık'tan, tacını tahtını ona bırakmış. Şimdi ülkelerden birini bizim Yarımçarık yönetiyormuş...

Onlar ermiş muradına, okuyan dinleyen de ersin muradına...

AYIN OYUN

İR varken, bir yokken; Köse'de oyun çokken, ayın oyun üstüne dönermiş dünya.. Becerdin mi ayını oyunu, işin yolunda; beceremedin mi, elin böğründeymiş.

İşte o zamanlar ayın oyun bilmez biri yaşarmış köyün birinde, kayaları un ufak eder de, yine belini doğrultamazmış. Almış karşısına anası bir gün bunu:

«A benim yüzü gülmezim,» demiş; «çalış çalış sonu yok. Yeygimiz kuru ekmek acı soğan, geygimiz kara bez. Olmaz

bu böyle.. Hadi biz geldik gidiyoruz ama, sana acıyorum ben. Bu yaşta koca adamlara döndün. Olmaz bu böyle. Bırak bu kafayı da ayın oyun öğrenmeye bak azıcık.»

Duymuyormuş gibi susuyormuş oğlan. Üstü başı perişanmış. Ağzını açacak hali yokmuş yorgunluktan. Bir yandan da hak veriyormuş anasına. Bir eli yağda bir eli balda olanlara bakıyor da, «Var,» diyormuş; «bu işte benim bilmediğim bir yan var.. Ama, her adamın demiri başka; ben Köse gibi olamam ki..»

Anadır, söz mü çevrilir? Susuyormuş..

Oturdukları taş ayrılıvermiş birden; sakalı yerde, cin gibi bir adam belirivermiş karşılarında. Gözleri fıldır fıldır dönüyormuş:

«Oğlunu bana ver, Koca Ana,» demiş; «dediklerini duydum da acıdım halinize. Oğlunu bana ver, yanımda çalışsın

biraz. Yetenekliyse ayın oyun öğrensin, başkaları gibi rahat yaşasın o da... Ben anlarım o işlerden.. Para ney istemem, bir şeyler belleyince ödeşiriz..»

«Hay Allah razı olsun!» demiş kadıncağız; «Kul sıkılmayınca hızır yetişmezmiş. Ne zamandır benim isteğim de bu. Ama, başka bir yürek var benim oğlanda.. 'Karanlık işlere pek aklım ermez,' deyip çıkıyor.. Bak gayrı, hünerini göster güzel dedem.. Tanrı da sana ona göre versin...»

Sakallı, elinden tutup çekmiş delikanlıyı.. Yer kapanıvermiş arkalarından.. Bir dipsiz karanlığa batmışlar.. Gitmişler de gitmişler... Her yanının kara, vıcık vıcık çamura kestiğini sanmaya başlamış delikanlı.. Sonunda, mor şavklı bir odaya girmişler. Bir akla zarar yermiş bu oda, duvarları yanar dönerden... Üç sandık duruyormuş baş köşede. Bunlardan birini açarak öğrencisinin önüne sürmüş Sakallı:

«Hadi bakalım,» demiş; «yitirecek zamanımız yok.. Hemen derse başlıyoruz. Koca ananı unutma.. Bilgi, kurnazlık, bir de kimsenin gözünün yaşına bakmamayı öğrenmek ister 'ayın oyun' zanaatı... Daha çook şeyler ister a, bu kadarını söylüyorum şimdilik.. Ben gelene değin bu kitapları su gibi edeceksin Bir ay sonra burdayım. Sınava çekeceğim seni.. Saçın ak mı kara mı, belli olacak..»

Sözünü bitirmesiyle yitip gitmesi bir olmuş..

Kalın kalın kitaplara bakmış da:

«Vay kara yazılı başım,» demiş delikanlı; «Köse'ye kütük çıkarmaya gitsem bundan iyiydi.»

Bükmüş bükelenmiş yerin kim bilir kaçıncı katında mor şavklı bir oda.. Çaresiz, çökmüş sandığın başına. Yazıyı sökermiş önceden az biraz; okudukça açılmış. Ha bu, ha şu derken, ay sonuna bir gün kala altından girmiş üstünden çıkmış

kitapların. Çıkmış ama, almış bunu bir kaygı: 'Acaba, Sakallı ne sorar ki? Bütün bunları bilmek neye yarar ki?' diye düşünmüş de düşünmüş.. Kafası alacalandığı sırada güzeller güzeli bir kız belirmiş karşısında:

«Sıkılma yiğidim,» demiş; «her işin anahtarı akıl.. Aklını kullanacaksın. Yukardan yukardan konuşmanın yararı ne?. Ne sorarsa sorsun usta, ak kara yanıt yok.. Kızsa, tepinse, bağırsa çağırsa da yok.. Susacaksın... Üstüne vardıkça: 'Okumasına okudum ama, bir şey anlamadım ben bunlardan,' diye kesip atacaksın...»

Kız konuşurken bir uykudur bastırmış bunu, uyuyakalmış. Neden sonra gözünü açmış ki, ne in var ne cin...

Gerçekten de Sakallı pek sinirliymiş:

«Söyle bakalım, neler öğrendin?» diye gürlüyor, yağıp esiyormuş. Oğlanın taş gibi sustuğunu görünce, daha da artıyor-

muş öfkesi:

«Yahu, ne kalın kafalı şeymişsin sen... Böylesini de hiç görmedim.. Ananın dediği doğruymuş.. Boşuna uğraşacağım seninle sanırım...»

«Okumasına okudum bunları, ama, hiç bir şey anlamadım usta,» deyince Sakallı önüne ikinci sandığı sürmüş:

«Bir de bunu dene bakalım.. Gözünü dört aç ha!. Ay tamam olunca yine burdayım. Başına gelecekleri düşün de ona göre oku...»

Neler neler yokmuş ikinci sandıktaki kitaplarda.. Okudukça ağzı ayrık kalmış delikanlının:

«Vay,» demiş; «vay!.. Neler oluyormuş dünyada.. Zavallı anacığım işin bu yanlarını bilse, ayın-oyun öğrenmemi ister miydi hiç?»

Düşündükçe kafası karışmış. Bunaldığı sırada o güzel kız çıkmış yine karşısına. Gülümseyerek:

«En çok dürüstlüğün hoşuma gidiyor, yiğit,» demiş; «Okudukça bozulup aslını unutmaman hoşuma gidiyor. Bu yüzden her bir tehlikeyi göze alarak geliyorum yanına. Bıktım bu ayın-oyun ocağından. Öyle istiyorum ki bir gün buradan kurtulmayı.. Senin ustanı geçmene bağlı bu da.. Göreyim seni can yiğit.. Unutma, tıpkı geçen seferki gibi davranacaksın, yağmasına gürlemesine pabuç bırakmayacaksın ustanın...»

Devrisi gün gelen Sakallı, bir gürültü, bir kıyamet, sorguya çekmiş delikanlıyı. Yanıt alamayınca üstüne üstüne yürümüş:

«Var sende bir oyun, beni bile atlatmaya çalışıyorsun... Amma dikkat et, usta tekin değildir.. Bir çarparsa feleğini şaşırırsın.»

Diye gözdağı vermiş. Üçüncü sandığı sürmüş önüne.

Üçüncü sandık bitince kız yine gel-

miş. Yüzü süzgünmüş bu kez. Titriyormuş heyecandan. Delikanlının saçını okşamış.

«Belki de son görüşmemiz olacak bu,» demiş; «Gayrı, Sakallı'yı bile pes ettirecek ustalığa vardın. Ama, ne yolda kullanacaksın ustalığını? Ne zamana değin dayanacaksın? Kolayca her şeye sahip olma olanağına erişince zordur direnmek...»

Delikanlı da titriyormuş:

«Senin tatlı sesini duymasam, güzel yüzünü görmesem, verdiğin akılları dinlemesem, ne olurdu benim halim? Unutacak mıyım sanıyorsun bunları? Göreceksin, yeryüzünde de hiç değişmeyeceğim...»

Sarmaş dolaş olup ayrılmışlar...

Son sınavda yumuşak davranmış Sakallı. Sezdirmeden yoklama yolunu tutmuş bu kez. Yandan kaçmış, önden gitmiş. Gülmüş, tatlı söylemiş.. Tüm hünerini komuş ortaya, yok yok.. Delikanlıda hep aynı kafa..

'Eh', demiş; 'bu haliyle bana bir za-

rarı dokunmaz bunun.. Var bir hinliği ya, asıl kendime sakladığım oyunu bilmiyor.. Ne zamansa üstesinden gelirim.'

«Yallah!. Benden bu kadar.. Köyünde karnını doyurdun doyurdun.. Doyuramadın kafasızlığına yansın anan...»

Delikanlı gözünü açtığında, anasının öğüt verdiği kayanın dibinde bulmuş kendini.. Çok uzun bir uykudan uyanmış gibi bakınmış kalmış bir zaman. Neden sonra zihnini toparlamış, evine varmış. Köyü aynı köy, halleri aynı halmiş.. Devirdiği sandıkları düşünmüş, 'Eğlendireyim anamı bari,' demiş. Tam o sırada iki avcı geçiyormuş evlerinin önünden.

«Bak ana,» demiş; «bir av köpeği olacağım şimdi ben. Sıkı pazarlık eder, şu avcılara satarsın beni.. Dikkat et zincirimi verme yalnız. Verirsen tılsım bozulur, hep köpek kalırım bir daha..»

Ayın oyunla değişivermiş gerçekten de.. Onu gören avcıların akılları başların-

dan gitmiş:

«Aman nine!» demişler; «sat şu hayvanı bize, ne istersen verelim; tek sat şunu...»

Nazlanmış mazlanmış, sonunda zincirsiz vermeye razı olmuş kadın.

Avcılar köpeği alıp kıra vurmuşlar. Az sonra koca bir tavşan çıkmış önlerine. Yel gibi koşuyormuş köpek.. Kısa bir süre sonra ikisi de gözden kayboluvermiş. O tepenin ardına, bu çalının dibine bakmışlar, yok.. Üzgün üzgün dolanırlarken yeniden eski haline dönen oğlan çıkmış karşılarına:

«Delikanlı,» demişler; «bir av köpeği geçti mi buralardan?»

«Karşı bayırda tavşan kovuyor,» diyerek uzaklaşmış o da...

Gel zaman git zaman, sıkıntıya düşmüş yine anayla oğlan.. Öte etmişler, beri etmişler, çare yok.. Anasının yalvarıp

yakarmaları da başlayınca dayanamamış, ayın-oyuna karar vermiş delikanlı:

«Buralarda eşi görülmedik bir inek olacağım bu kez,ana,» demiş; «götürür satarsın pazarda. İyi pazarlık et ha, ucuza verme.. Bir de, zincirim sende kalacak, unutma...»

Biri geliyor, biri gidiyormuş alıcıların pazar yerinde. Milletin gözü yaşlı kadının ineğindeymiş hep.. İstediği parayı verebilen çıkmıyormuş ama.. Kerli ferli biri gelip istenenden de çoğunu saymış sonunda. Kadın ineği teslim ederken zinciri çıkarmaya kalkışınca:

«Yooo, demiş alıcı; etek dolusu para verdim ben buna, zinciri çıkaramazsın...»

Olurdu olmazdı, bir tartışmadır başlamış. Tam adam zinciri kadının elinden kurtaracağı sıra, bir güvercin olmuş, «pıırr,» etmiş havalanmış zincir. İneği alan adam, oğlanın ustasıymış meğer. Keskin pençeli bir şahin olmuş ardına

düşmüş o da ...Güvercin kaçmış, şahin kovalamış, güvercin kaçmış, şahin kovalamış, bakmış yakasını kurtaramayacak, bir sarayın üzerinden geçerken al bir gül olup bacadan aşağıya düşmüş güvercin.

«Amanın ne güzel gül,» diyerek kapıp koynuna sokmuş bunu Padişahın kızı...

Bir kemancı olmuş, sarayın kapısını çalmış şahin. Kızı görünce:

«Gülümü,» demiş; «az önce rüzgârın elimden uçurduğu gülümü istiyorum. Onu bulamazsam yaşayamam.. Büyük Padişahımızın güzel kızı, bağışlayın onu bana..»

Her yana bakıp etmişler, gül mül yok.

Kemancı, Padişahın kızının gözlerine bakarak:

«Etmeyin bunu bana,» demiş; «koynunuza soktuğunuz gülümü verin..»

Hemencecik bir avuç darı olup kızın koynundan yere akıvermiş gül..

Kemancı durur mu? Tavuk oluvermiş, toplamaya başlamış darıları.. Tam bitirdim sanıp uzaklaşırken tahta arasında kalan son darı tanesi çatlayıp tilkiye dönüvermesin mi?.. Bir sıçrayışta temizlemiş çalımlı tavuğu.. Üç damla kan kalmış yerde...

Eski haline dönen delikanlı kendisine şaşkın şaşkın bakan Padişah kızına:

«Yoksul bir köylüyüm ben,» demiş; «Beni elinizden almaya çalışan kemancı da dünyanın en büyük ayın-oyun ustasıydı. Bana öğrettiği hünerleri kendisine karşı kullanacağımdan korktuğu için düşmanımdı. Ama, her şey bitti gayrı.. Böyledir bu, boynuz sonradan çıksa da kulağı geçer.. Sizi tedirgin ettiğimiz için özür dilerim..»

Yürümüş gitmiş sonra..

Bir zamanlar mor ışıklı odada kendisine yol gösteren güzeller güzeli gelmiş gözünün önüne.. Bir ateş sarmış içini..

Doğru kapısına varmış:

«İşte geldim,» demiş; «az kalsın kaptıracaktım kendimi ayın-oyuna.. Kurtuldum gayrı.. Ustam cehennemi boyladı.. Seni almaya geldim ben de.»

Sevinçle boynuna sarılmış kız..

Evlenmişler ayınsız-oyunsuz dürüst bir ömür sürmeye karar vermişler..

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım Kafdağı'na...

KELOĞLAN

İR varken bir yokken, elif'ten be'ye çıktım, seğirttim köye çıktım. Çobandan kaymak yedim, ağadan dayak yedim.. Değneği dadıma verdim, dadım bana kanat verdi, mor yeleli bir at verdi.. Çaldım kanadı yere, uçtum gittim göklere. Baktım has bahçe, içinde sular akar.. İki güzel bana bakar.. Büyüğüne selâm verdim, küçüğüne tutuldum.. Sofrasında mum olayım, bahçesinde gül olayım..

Evvel zaman içinde, kalbur saman

içinde yoksul mu yoksul bir kadının bir oğlu varmış.. Tanrı deldiği boğazı aç koyacak değil a, tozun toprağın içinde, kuru yavan, acı soğan, itile kakıla büyüyormuş, Kafalı, iyi yürekli bir çocukmuş ya, nedense arkadaşları dudak bükermiş her haline.. Oyunlarına yaklaştırmaz, ekmeklerini bölüşmezlermiş onunla..

«Keloğlan değil mi canım, eti ne budu ne,» deyip geçerlermiş...

Yine de birine bile kızmıyormuş Keloğlan.. Eğer başını önüne, işine gidermiş. Karıncayı bile incittiğini duyan yokmuş köyde...

Yıllar, hey gidi yıllar!.. Kanatlıdırlar sanki, birbiri ardından uçup giderler. Dal büyür koca ağaç olur, çocuk büyür adam... Taşı sıksa suyunu çıkaracak yiğit bir delikanlı olmuş Keloğlan da... Bakmış akranları evleniyor, «Benim neyim eksik?» deyip evlenmeye karar vermiş o da.

Bir gün almış karşısına anasını:

«Ana,» demiş; «ben evleneceğim; evleneceğim ama, buralardan kimsenin kızını gözüm tutmuyor... Kiminin babasından, kiminin anasından hoşlanmıyorum.. Sana gelin getireceğim kız gölgede büyümüş olmalı, yol yordam bilmeli.. Gençlikte gülmeyen yüzün, yaşlılıkta gülmeli..»

Ağzının içine bakarak dinlermiş Keloğlan'ı anası:

«İyisin hoşsun a yavrum ya,» demiş; «davul bile dengi dengine dermiş.. Nerde bize öylesi?»

«Uzun sözün kısası, var bana Padişah'ın kızını iste,» diye dayatmış Keloğlan..

«İşte bu olmadı,» demiş anası; «Aklını mı kaçırdın sen? Öyle kapılara yaklaştırırlar mı bizi hiç?.. Biraz alçaktan uç da, çaresini arayalım..»

«İlle de gidip Padişahın kızını isteyeceksin, anamsan yapacaksın bunu; baş-

ka söz istemem..»

Deyince kadıncağız ne yapsın, ezile büzüle kalkıp gitmiş.

Pencere önünde oturuyormuş Padişah. Uzaktan Keloğlan'ın anasını görünce haline acımış. Bir çuval un, bir çuval bulgur verdirmiş ona.. Sarayın kapısına bile yaklaştırmadan savmış.

Keloğlan kızmış:

«Ana ana,» demiş; «kendine gel.. Padişah dediğin de bir adam. Bizden ne artığı ne eksiği var. Ben onun ununu, bulgurunu değil kızını istiyorum. Utanacak sıkılacak yanı yok bunun. Karşısına varacak, çatır çatır kızını isteyeceksin..»

Devrisi gün yeniden yollara düşmüş kadıncağız.. Bin zorlukla saraya girmiş, Padişah'ı bulmuş. Yüzünü kızartmış:

«Elçiye zeval olmaz, Padışah'ım,» demiş; «Böyleyken böyle.. Allah'ın emri, tüfeğin demiriyle kızını oğluma istiyorum..»

Padişah bir düşünmüş, gülerek:

«Hay hay, olur,» demiş; «Niye olmasın? Ama, bir koşulum var benim de: Kızım kerpiç kulübede yaşayamaz. Dünyada hiç bir ustanın yapamayacağı bir saray yaptırsın oğlun, çevresine pırıl pırıl ışık saçan bir saray.. Görenin gözü kamaşsın.. Ondan sonra düğün dernek kuralım... Yapamazsa buralarda durmasın.»

Üzgün üzgün eve dönmüş kadıncağız:

«A Kel oğlum, keleş oğlum, ben buraları düşünüyordum işte.. Gördün mü şimdi başımıza geleni? Kız mı yoktu koskoca köyde de, Padişah'ın kızı diye tutturdun? Ne edeceğiz, nasıl çıkacağız bu işin içinden şimdi?.. Kocalığımda nasıl giderim buralardan?» İki döküp bir ağlamış.

«Ağlama ana,» demiş Keloğlan; «Padişah'ın istediği saray olsun.. Kırar, sarar, külleriz gözünü elbet.. Sen onun orasını bana bırak.. Hele şu azık torbamı ha-

zır et de çıkıp dolanayım şöyle bir... El elden, akıl akıldan üstündür. Sorar ararım, gerekirse Kafdağı'na değin giderim...»

Helâllik dileyip yürümüş. Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Günlerden bir gün bir köye varmış. Bakmış alanda çocuklar bir kedi yavrusunu taşlıyor. Dayanamamış, torbasındaki ekmeği onlara vererek yavruyu kurtarmış. Sevmiş okşamış, yaralarını sarıp torbasına koymuş.

O dağ senin, bu yamaç benim, giderken yol üstünde yatan incecik bir yılan yavrusunu bir atın ayağı altında ezilmekten kurtarmış.

«Anasının biriciği, az kaldı gidiyordun,» demiş; «iyisi mi seni de torbama alayım da...»

Yorgun düşünce bir taşa oturmuş, düşüncelere dalmış. Derken, ayağının ucunda topal bir fare belirmiş, kuyruğunu oynatarak boncuk boncuk gözleriyle

Keloğlan'a bakarmış:

«Gel garibim, seni de torbama alayım, alayım da evimize dönelim gayrı,» demiş; «Hoşnutum bahtımdan, hazineler değerinde üç can var torbamda.»

Dönüş uzun sürmemiş. Eve girer girmez gülerek odaya boşaltmış torbasını.

«İşte canlar,» demiş; «burası bizim evimiz. Birlikte yaşayacağız gayrı.. İlk işim bir hoş geldiniz şöleni çekmek olsun size..»

Anası söylenmeye başlamış.

«Bre oğlum, bre akılsızım, bunların ne hayrı dokunacak sana? Yarın Padişah: 'Hani hiç bir ustanın yapamayacağı ışıklı saray nerde?' derse ne diyeceğiz?»

Köşede tüylerini yalayan kedi yavrusu dile gelmiş:

«Keloğlan, Keloğlan,» demiş; «Karakaya'da bir dev, bu devin de dilinin altında bir yüzük vardır, sihirli yüzük.. Onu elde edenin her bir isteği yerine gelir..

Konaklar da kurar, saraylar da..»

Keloğlan daha:

«Ben o yüzüğü nasıl elde ederim, devin dili altından yüzük mü alınırmış hiç?» demeye kalmadan yılan yavrusu söze karışmış: «Ben Karakaya'yı biliyorum. İstediğim zaman, ruhu bile duymadan devin yanına girebilirim.»

Hoplamış, arka ayakları üzerine kalkmış topal fare:

«Tamam,» demiş; «bu iş oldu.. Ben de seninle gelir kuyruğumu devin burnuna dokundurdum mu onu hapşırtır, ağzından sihirli yüzüğü düşürtürüm..»

Hemen o gece yılan yavrusu ile topal fare Karakaya'ya gitmiş. Devi hapşırtarak dilinin altındaki sihirli yüzüğü alıp gelmişler. Keloğlan, hiç bir ustanın yapamayacağı, çevreye ışık saçan bir saray istemiş yüzükten.. Gözünü açıp kapamaya kalmadan parıl parıl yanan odalarda bulmuş kendini...

Devrisi gün kendi sarayından çok daha üstün bir sarayla karşılaşan Padişah, yaman bir delikanlı olduğunu anlamış Keloğlan'ın:

«Vurdun davulunu; aşkolsun sana Keloğlan,» diyerek düğün dernek kurdurmuş.

Düğünlerinde ben de ordaydım... Bir konukluk oldu, bir konukluk oldu: Dere gibi hoşaflar, tepe gibi pilavlar, kolum gibi dolmalar, budum gibi sarmalar, ye ha yemez misin.. Karnım davula döndü.. Birazını da eşeğime yükledim, size getiriyordum. Tam köye girerken dereden kurbağalar «vırak, vırak!» dedi. Ben sandım bırak diyorlar, bırakıverdim.. Eşeğimin gözleri camdan, ayakları mumdan; az beri geldim, kocakarının biri kızgın kül dökmüş, olan oldu..

BİTTİ